

Dit masterplan werd opgemaakt door plusoffice architects, in nauwe samenwerking met OMGEVING, Anyways en Voorland, in opdracht van de provincie West-Vlaanderen en de gemeente Wingene. Diverse workshops werden georganiseerd met allerlei actoren (bewoners, administratie, college van burgemeester en schepenen, experts, projectontwikkelaars, lokale architecten,...)

Provincie West-Vlaanderen - opdrachtgever
Karl Catteeuw _ projectverantwoordelijke
Els Demeestere _ projectbegeleidster
Jan Van Winghem _ projectbegeleider

Gemeente Wingene - opdrachtgever
Lieven Huys _ burgemeester
Gerben Verbrugghe _ adviseur ruimtelijke ordening en planning
Wouter Verhelst _ afdelingshoofd Ruimte
Jan Albers _ milieuambtenaar
Yannick Vande Casteele _ projectmanager publiek domein
Benedikt Micholt _ deskundige publiek domein en mobiliteit
Stijn Haeck _ gemeentelijk omgevingsambtenaar
Arnold Parmentier _ mobiliteitsambtenaar
Daan Verschelde _ deskundige groen

PLUSOFFICE architects - studiebureau stedenbouw
Ward Verbakel
Ward Van Hemeledonck
Fien Bourgeois

OMGEVING - studiebureau landschapsinrichting
Peter Swyngedauw
Daphné Roels

ANYWAYS - studiebureau mobiliteit
Wim Michiels

VOORLAND - studiebureau planologie
Marjolijn Claeys

0	introdunctie	4
	0.1 _ opgave	6
	0.2 _ proces	8

1	Wingene nu	10
	1.1 _ context	12
	1.2 _ historiek	14
	1.3 _ ruimtelijke lezing	16

2	het DNA van Wingene	20
	2.1 _ beleefbaar landschap	22
	2.2 _ klimaatrobuust landschap	24
	2.3 _ het compacte dorp	26
	2.4 _ duurzame mobiliteit	32
	2.5 _ voorzieningennetwerk	34
	2.6 _ publieke ruimte	36
	2.7 _ bewoners en dorpscultuur	37

I	een participatieve workshopweek	38
---	---------------------------------	----

3	DNA masterplan	48
	3.1 _ DNA 1: lokaal Wingene	50
	3.2 _ DNA 2: gezonde gemeente	56
	3.3 _ DNA 3: duurzame mobiliteit	66
	3.4 _ DNA 4: klimaatrobuuste publieke ruimte	82

4	beeldkwaliteitsbewaking	100
	4.1 _ beeldkwaliteitsbewaking	102

5	Wingene straks	106
	5.1 _ wat nu?	108

DNA VAN
WINGENE

0

introductie

- 0.1 — opgave
- 0.2 — proces

Werken aan de West-Vlaamse dorpen van de toekomst doen we samen

16 DNA van het dorp - masterplannen

Dorpen staan steeds meer op een kantelpunt. En dat beseft de provincie West-Vlaanderen. Ze wil werk maken van haar dorpen en actief op zoek gaan naar het DNA van het dorp. In 4x4 DNA van het dorp - masterplannen bundelt de provincie haar ambities om vooruitstrevende masterplannen te ontwikkelen die niet in de kast belanden. Masterplannen die gedragen worden door het bestuur, experts, maar bovenal de dorpsbewoners zelf. De zoektocht naar het DNA van het dorp legt de klemtoon op het benadrukken van de eigenheid van het dorp en haar stedenbouw, toekomstbestendig en landschappelijk ingepast, langs een participatief vormgegeven traject.

4 ontwerpteams, elk 4 dorpen, afgerond tussen 2021-2024.

Het resultaat: 16 DNA van het dorp-masterplannen. Zo hoopt de provincie het kader te scheppen voor een snelkookpan die het verder ontwikkelen van bestaande ontwerpstrategieën in dorpse stedenbouw stimuleert, maar ook een leerplek vormt met ruimte voor nieuwe technieken en experiment.

Dorpen op een kantelpunt

Na jarenlang werken aan de controle op de horizontaal uitdijende verstedelijking van de landelijke kernen, komen de laatste decennia ook andere uitdagingen op ons af. Dorpen worden in hoog tempo opgeschaald, vaak met wat banale appartementsgebouwen. Deze verticale verdichting wordt bovendien nog aangemoedigd door het soms fout geïnterpreteerde discours van de betonstop en later de bouwshift. In de delicate context die dorpen eigenlijk zijn, is het echter belangrijk om die evoluties juist te sturen. De opgedreven verstedelijking introduceert een nieuwe schaal, terwijl het dorp niet bedacht is voor de maat van de voorstad. Groei en ontwikkeling is nu eenmaal deel van het leven, maar hoe je die precies in dorpen organiseert, vraagt de nodige aandacht.

Het complexe DNA van het dorp

Net omdat dorpen vaak een lossere, iets minder strikt georganiseerde context hebben, is de manier waarop nieuwe projecten zich inpassen erg belangrijk. Er is geen strikt rationeel systeem (zoals je dat in 19de eeuwse stadswijken met hun duidelijke bouwblokken en voorgevels wel vindt). Het lezen van het DNA van een dorp is dus noodzakelijk om krachtige keuzes te maken die de kern versterken en niet zomaar verstedelijken. De geschiedenis van de dorpen is vaak te linken aan het

watersysteem in het landschap en de hoofdroutes door het territorium. Dat zie je nog vaak in de erfgoedrelicten en kerkwegels. Het draagt bij aan het nostalgisch beeld dat we vaak hebben van dorpen: het dorp als authentieke plek, waar de sociale netwerken sterk zijn en het leven goed en eenvoudig kan zijn. Doorheen de 20ste eeuw werden de autonome veerkrachtige dorpen woon- of slaapdorpen waar de dorpsbewoner dat nostalgische beeld koestert, maar niet meer uitdraagt.

Anderzijds kampen sommige dorpen ook met een negatief imago. Het zijn plekken waar de tijd stil staat, er geen toekomst is en de mensen weinig dynamiek en toekomst uitstralen. Het is makkelijker om zich af te vragen wat het dorp verliest, het is echter moeilijker om te benoemen welke rol het dorp in de toekomst wél kan opnemen.

De tweespalt tussen nostalgie en afkeer nemen we mee in onze blik, maar we willen vooral op zoek gaan naar de meerwaarde. Wat kan het dorp winnen bij de vernieuwde aandacht en verdere ontwikkeling. Hoe krijgt het collectief samenwonen een plek en de ruimte als het niet om individuele huizen met tuinen gaat? Waar worden de toekomstige transities voorbereid?

Kernverdichting mogen we niet verwarren met kernversterking

Een opschaling van het woonaanbod hangt samen met een opschaling van voorzieningen, diensten en lasten. Nieuwe inwoners brengen bijvoorbeeld ook een mobiliteitsdruk met zich mee, verhogen het hitte-eilandeffect en hebben extra dienstverlening nodig. Wie in het dorp bouwt, zou ook aan het dorp, aan haar landschap en haar sociale cohesie moeten bouwen.

Gezinssamenstellingen worden kleiner en complexer, met grotere groepen alleenstaanden, samengestelde gezinnen, ouderen en zorgbehoevenden. Kan het dorp in de toekomst nog wel garantie bieden op levenslang wonen? En hoe zorgen we ervoor dat de sterke collectieve dorpsmentaliteit niet verloren gaat? Met ons onderzoek naar meerwaarde voor de dorpen in de Getestreek als onderdeel van de onderhandelingsstedenbouw ontwikkelden we een werkwijze waarbij op verschillende schalen precieze kwaliteiten benoemd worden die dan in gewenst beleid vertaald kunnen worden: wat doet het project voor het dorp, welke verbetering brengt het aan in de buurt, hoe gaat het om met de organisatie op de eigen site en welke kwaliteit zit er in elke wooneenheid.

Wingene heeft ambities om een gezonde, kindvriendelijke en klimaatrobuuste gemeente te zijn met een hoge woonkwaliteit

De gemeente Wingene wil werken aan visievorming voor haar ruimtelijk beleid. Daarvoor legde de gemeente een brede agenda op tafel: van klimaatrobuustheid, over de kindvriendelijkheid van de gemeente, tot het omgaan met de bouwaanvragen van inbreidingsprojecten. Die thema's zitten vaak meer verweven met elkaar dan we denken. Met een DNA-masterplan dat al deze thema's als DNA-strengen probeert samen te brengen, hoopt de gemeente van Wingene een gezonde, klimaatrobuuste en kindvriendelijke kern te maken voor de Wingenaars.

Gezond Wingene

In 2019 ondertekende de gemeente Wingene het charter "Gezonde Gemeente" en is sindsdien ook uit de startblokken geschoten met de opmaak van een beleids- en actieplan "Gezonde Gemeente Wingene". In de eerste plaats focust dat op de kerntaak van lichamelijke gezondheid, zoals bijvoorbeeld een beweegbeleid voor senioren. Maar de gezondheid van de gemeente hangt natuurlijk ook samen met het klimaat waarin we leven en welke mobiliteitsoplossingen het dorp biedt. Hoe kunnen we onze publieke ruimte zo ontwerpen dat we de luchtkwaliteit verbeteren? Hoe verkleinen we het hitte-eilandeffect in onze dorpskernen?

Kindvriendelijke gemeente

In Wingene bevindt zich een lagere school, een uitgebreide sportcluster en zelfs een zwembad. Elke dag trekken er heel wat kinderen naar de dorpskern, vaak nog met de wagen. Maar de school heeft in samenspraak met de gemeentes een aantal "veilig naar school"-routes gedefinieerd. Voor Wingene staat kindvriendelijkheid hoog op de agenda en het gemeentebestuur engageert zich om het label "Kindvriendelijke Gemeente" te behalen. Het was dan ook een specifieke wens om dit beleidsthema mee te nemen in het masterplan. Hoe zorgen we ervoor dat de publieke ruimte inclusief is ingericht voor alle leeftijden? Hoe kunnen we de zichtbaarheid van de kinderen in het straatbeeld verhogen?

Klimaatrobuustheid

Acht jaar geleden zorgde hevige regenval voor wateroverlast. Sindsdien werken Aquafin en de Provincie West-Vlaanderen aan een bufferbekken nabij de kern. We willen in dit masterplan aandacht besteden aan dit thema en de groenblauwe dooradering van het centrum. Hoe creëren we een klimaatrobuust dorpscentrum dat klaar is voor de uitdagingen van de toekomst? En hoe zullen we die ambitie waarmaken in bouwprojecten en ontwikkelingen?

Woonkwaliteit

Met de recente golf van woonontwikkelingen komt ook een vraag naar woonkwaliteit in de brede zin van het woord. Bouwen we het juiste aanbod voor de vraag die er heerst? Wat wint het dorp met meer woningen? Het zijn de kernvragen waarop dit masterplan een antwoord kan bieden.

De markt van Wingene

Een participatief traject

Het proces om tot een DNA masterplan te komen, combineert drie elementen: een data-gedreven benadering van het territorium om beleidsaanbevelingen te kunnen doen, een cocreative samenwerking tussen allerlei actoren (lokaal en bovenlokaal) om samen visie te ontwikkelen, en de ruimtelijk intuïtieve benadering van het ontwerpteam die expertise, referentiekaders en synthetiserende concepten kunnen bedenken. Zo wordt er gekeken naar het dorpse DNA zowel vanuit de planningslogica, de actoren en de ruimtelijke mogelijkheden.

Stap 1 - analyse

Om voeling te krijgen met de vooropgestelde ambities van de gemeente in hun concrete context, werd de diagnose/registratiefase geopend met een dorpswandeling. Samen met enkele sleutelfiguren van het beleid, de administratie en dorpsambassadeurs passeerden we de belangrijkste plekken in het dorp. Via zorgvuldig deskresearch van de verschillende beleidsdocumenten en hun ambities, de historische evoluties en andere beschikbare (cartografische) data aangevuld met onze kennis uit andere Vlaamse dorpen werd het dorpse DNA van Wingene gestructureerd in zeven thematische DNA-strengen. Deze fase werd afgesloten met een analyserapport van de strengen en precieze vragen voor de volgende stap.

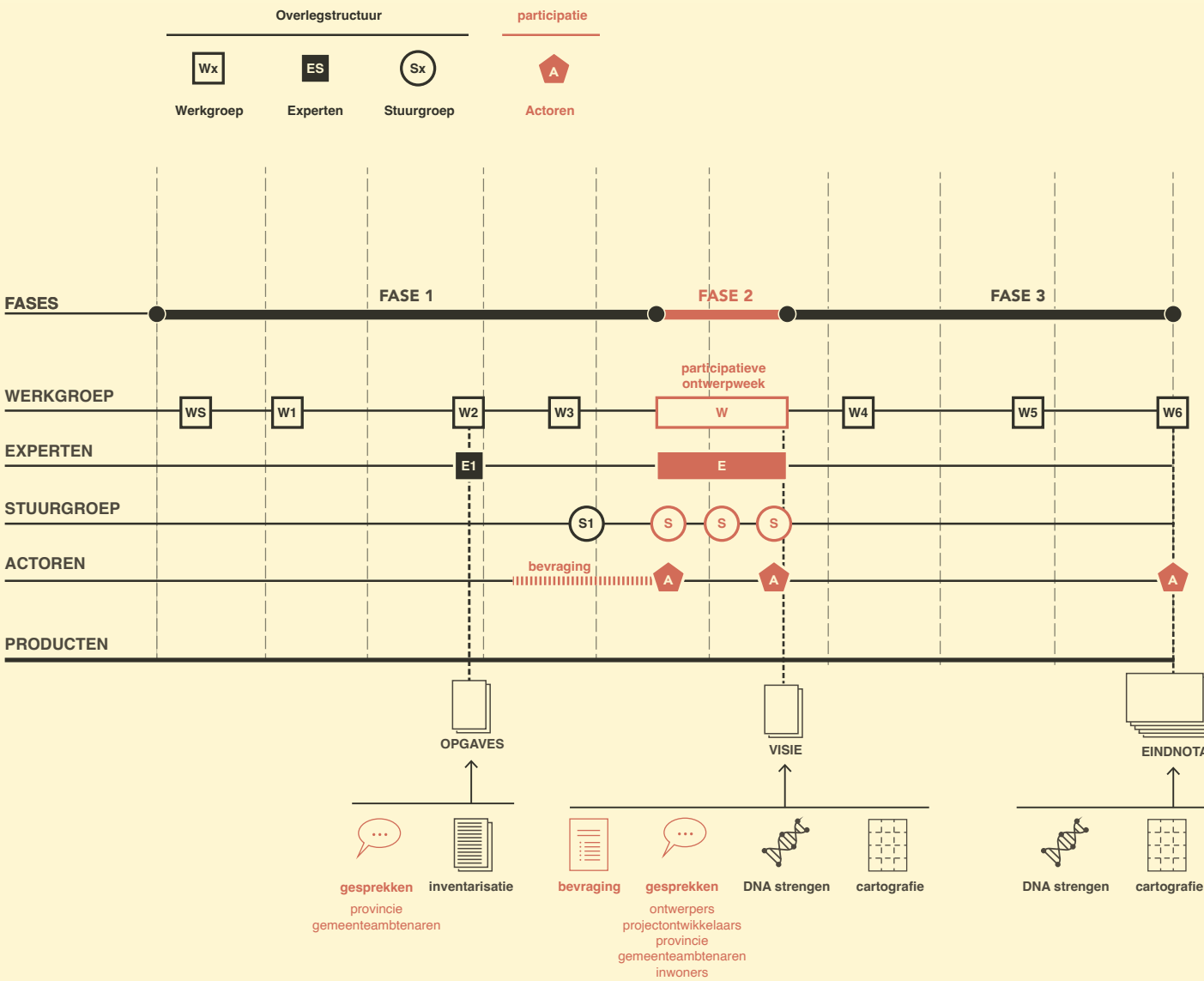
Stap 2 - ontwerpweek

Naar aanloop van de ontwerpweek, werden de bewoners bevraagd en warm gemaakt voor deelname door een digitale bevraging bij de bredere bevolking. Dat deden we aan de hand van een wandelroute met infopanelen, invulformulieren op sleutellocaties en QR-codes. Zo kon op voorhand, voor de start van de ontwerpweek, al input verzameld en verwerkt worden én konden we detecteren hoe diep de oproep doordringt in de gemeenschap en wie we minder makkelijk bereiken.

Tijdens een intense cocreative- en participatieve ontwerpweek zetten we een fieldoffice op in het dorp. We nodigden niet alleen beleidsmakers en de administratie uit, maar ook externe experts, projectontwikkelaars en architecten die in het dorp actief zijn. Gedurende deze week verfijnden we samen met deze stakeholders, provinciale partners en het interne expertenteam de verschillende thematische lijnen. De DNA strengen werden toen geherstructureerd in een voorlopige coherente visie.

Stap 3 - masterplan

In de derde fase werd het dorps-DNA masterplan verder uitgewerkt als toekomstperspectief inclusief beelden, instrumenten en een toekomstkaart. In vier concrete projecten op sleutelplekken in het dorp komen de DNA-strengen samen en wordt het toekomstpotentieel verbeeld. Op basis hiervan werd samen met de gemeente een actieplan opgemaakt om de deelprojecten en bijhorende budgetten en rollen vast te leggen op korte en midellange termijn.

DNA VAN
WINGENE

AMBITIES

kwalitatief
ruimtegebruik

woonkwaliteit

groen-blauwe
dooradering

walkability

gezonde gemeente

kindvriendelijke
gemeente

bovenlokale
automobiliteit

parkeerdruk

1

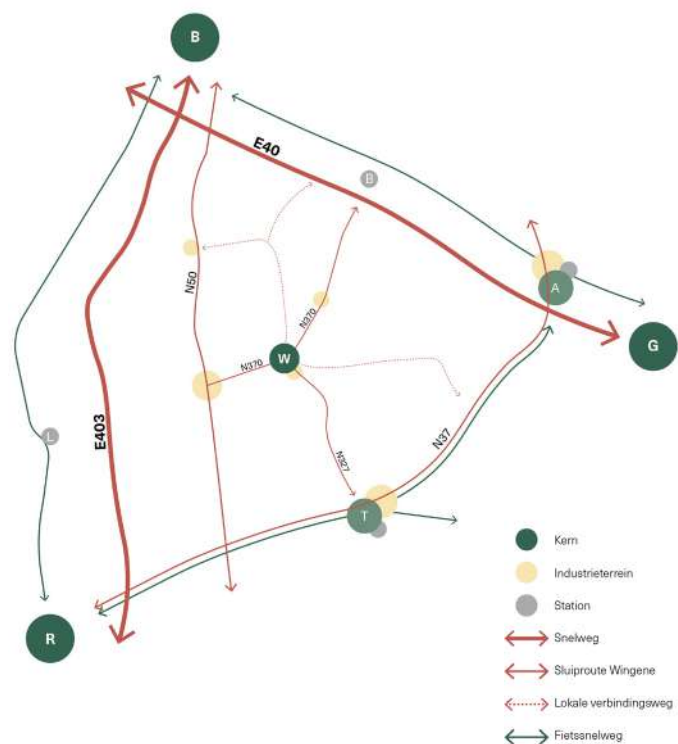
Wingene vandaag

- 1.1 ____ context
- 1.2 ____ historiek
- 1.3 ____ ruimtelijke lezing

Wingene ligt veraf van grote (mobiliteits-)infrastructuren

Wingene is één van de twee hoofddorpen van de gelijknamige gemeente in het oosten van de provincie West-Vlaanderen. Wingene-dorp telt 3.797 inwoners en 1.665 huishoudens. In vergelijking met de andere dorpen binnen het DNA-traject, is het dus een vrij grote kern. De gemeente is gekenmerkt door de aanwezigheid van vele landbouwactiviteiten. Grasland, landbouwgrond, boomkwekerijen en tuinbouw nemen het meeste oppervlakte in. Ook rundvee, varkens en pluimvee zijn in grote mate aanwezig. Wingene bevindt zich als landelijke kern tussen de stedelijke gebieden Brugge, Roeselare, Tielt en Torhout. Kijken we naar dit grotere plaatje, dan merken we op het dorp veraf ligt van grote (mobiltieits-) infrastructuuren. Roeselare en Brugge liggen op 15 kilometer van Wingene, Tielt op 8 kilometer. Dat verklaart waarom de automobilititeit een belangrijke impact heeft in het dorpscentrum.

Er is ook heel wat logistiek verkeer dat doorheen de dorpskern rijdt. Dat komt omdat de N370 een performante verbinding vormt tussen de E40 en de bedrijventerreinen ten zuidwesten van Wingene. Op het regionaal niveau lopen er gesprekken om dit verkeer af te wenden via de N50, maar zolang er hier geen maatregelen worden genomen, nemen we het bovenlokaal, logistiek verkeer mee als een uitdaging in het masterplan. Er zijn daarnaast ook geen fietssnelwegen gepland die Wingene aandoen en de fietsverbindingen naar de omliggende dorpen zijn vaak niet compleet of onveilig. Wingene heeft door haar ligging geen specifieke link met een stad, maar eerder met haar omliggende agrarische landschap.

De historische, compacte dorpskern van Wingene in een productief landschap

Het ontstaan van Wingene is niet te achterhalen, maar het heeft wel een lange geschiedenis. De naam “Wenghina” werd voor het eerst vermeld in de 9de eeuw. Het historische centrum van Wingene bevindt zich rond de Oude Bruggestraat. We vinden er vandaag de 18de eeuwse Sint-Amanduskerk en de historische vakwerkhoeve de Kaplote (16de-17de eeuw). De historische dorpskern wordt gekenmerkt door een dichte bebouwing en een netwerk van smalle straten. Het Kerkplein en de Markt vormen de voornaamste beeldbepalende publieke ruimtes.

De Oude Bruggestraat

De Sint-Amanduskerk, gezien vanop de Markt

Melkerij St. Isidoor

In de 20ste eeuw vestigde zich in de Tielsteenweg de Melkerij St. Isidoor. Deze zuivelfabriek werd gesticht in 1904 en hield het net geen eeuw uit. De melkerijgebouwen maakte daarop plaats voor het bedrijventerrein ‘De Verrekijker’ waarin ook een zone voor gemeenschapsvoorzieningen met onder andere een polyvalente feest- en fuifzaal en jeugdhuis zijn opgenomen.

Ferraris 1777

Vandermaelen 1846-1854

luchtfoto 1971

luchtfoto 2003

luchtfoto 2021

Wingene op de flank van de Steenbeek- en Ringbeekvallei

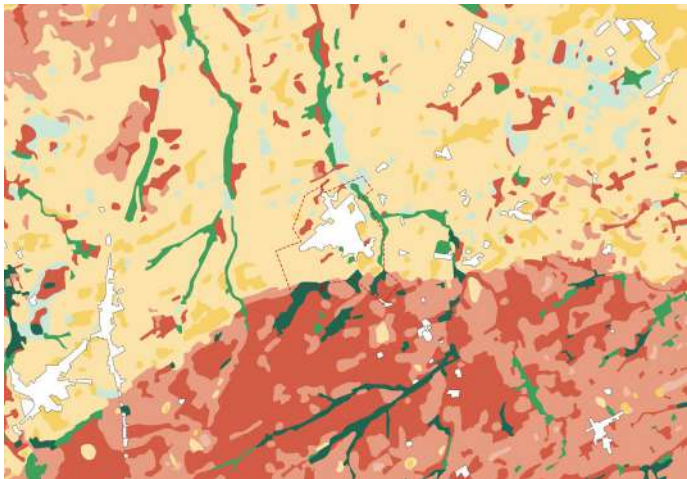
Wingene is gelegen op de grens van twee traditionele landschappen. Het dorp behoort tot het Houtland dat wordt gekenmerkt door volgende landschapselementen. Het bestaat uit vochtige zandbodems en heeft een golvend reliëf dat zorgt voor panoramische zichten. Het is een typisch landbouwlandschap met verspreide (agrarische) bebouwing en heeft vele kleine landschapselementen als perceelsrandbegroeiing. Er zijn enkele bosclusters in het noorden van Wingene zoals Munkebossen en Bultskampveld. Dit is verschillend van het traditioneel landschap 'het plateau van Tielt' in het zuiden van Wingene waar weinig tot geen kleine landschapselementen aanwezig zijn en de bodem bestaat uit zandleem. Bossen zijn er zo goed als afwezig.

Wingene wordt in het oosten omringd door de structuurbepalende beekvalleien van de Ringbeek en de Steenbeek, waterlopen in beheer van de provincie West-Vlaanderen. Dit is duidelijk merkbaar door de kleibodems en het reliëf. Zij zorgden voor een overstromingsproblematiek in het oosten en het zuiden van het dorp. Een bufferbekken ten zuiden van Hoogweg wordt aangelegd om dit te voorkomen. Bijkomend wordt er een watergevoelig openruimtegebied (WORG) aan de oostelijke dorpsrand gevrijwaard van bebouwing, via de opmaak van een gemeentelijk RUP. Desalniettemin zijn er enkele zones zoals de woonwijk aan Ter Vloet die overstromingsgevoelig blijven.

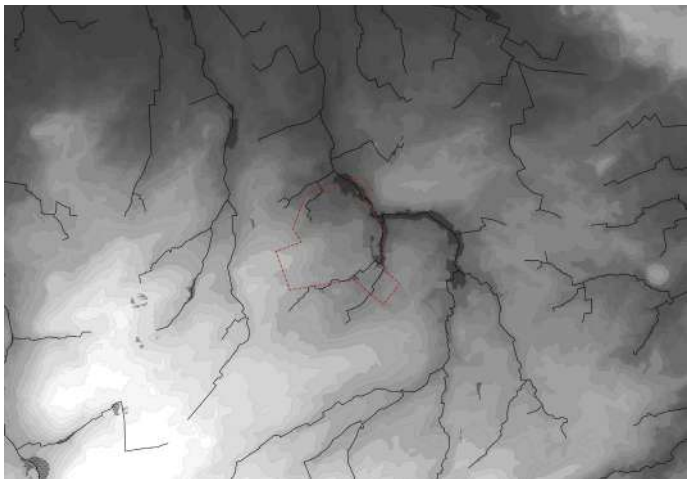
- Traditionele landschappen
- Zandstreek buiten de Vlaamse vallei
- Zandleem en leemstreek
- Bodemkaart
- Antropogeen
- Nat zand
- Vochtige zw klei
- Droge zandleem
- Droog zand
- Natte zw klei
- Natte klei
- Vochtig zand
- Vochtige zandleem
- Natte zandleem
- Vochtige klei
- Reliëf- en waterkaart
- TAW +45m
- TAW +15m
- Water
- Recent overstromde gebieden

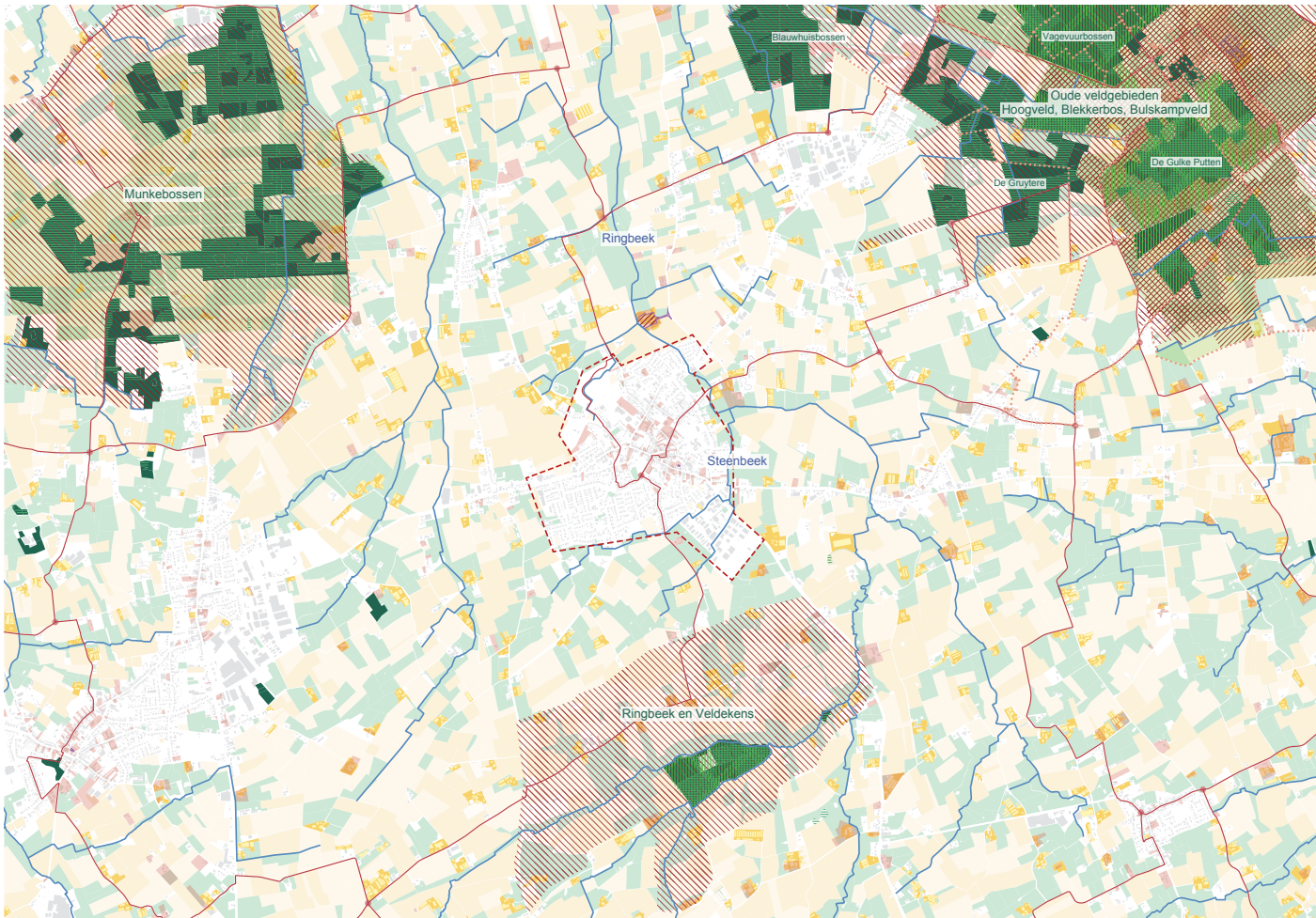
traditionele landschappenkaart

bodemkaart

reliëf- en waterkaart

landschapskaart

- Bebouwing
- Akkerland
- Grasland
- Landbouwinfrastructuur
- Bos
- VEN
- Natura 2000 Habitat
- Landschapsatlas - relictzones
- Natura 2000 habitat
- Beschermd erfgoed
- Vastgesteld erfgoed
- Water
- Fietsknooppunt
- Fietsnetwerk
- Wandelnetwerk

De “driehoek” van Wingene

De dorpsstructuur van Wingene wordt vandaag niet alleen meer bepaald door de historische kern rondom de Oude Bruggestraat. De Beernemstraat, Oude Bruggestraat en De H. Sacramentstraat vormen een driehoekige hoofdfiguur. Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelden zich verschillende verkavelingen rond deze hoofdstraten. Het straatbeeld van Wingene heeft dus smalle straten in de kern en verkavelingsstraten rondom.

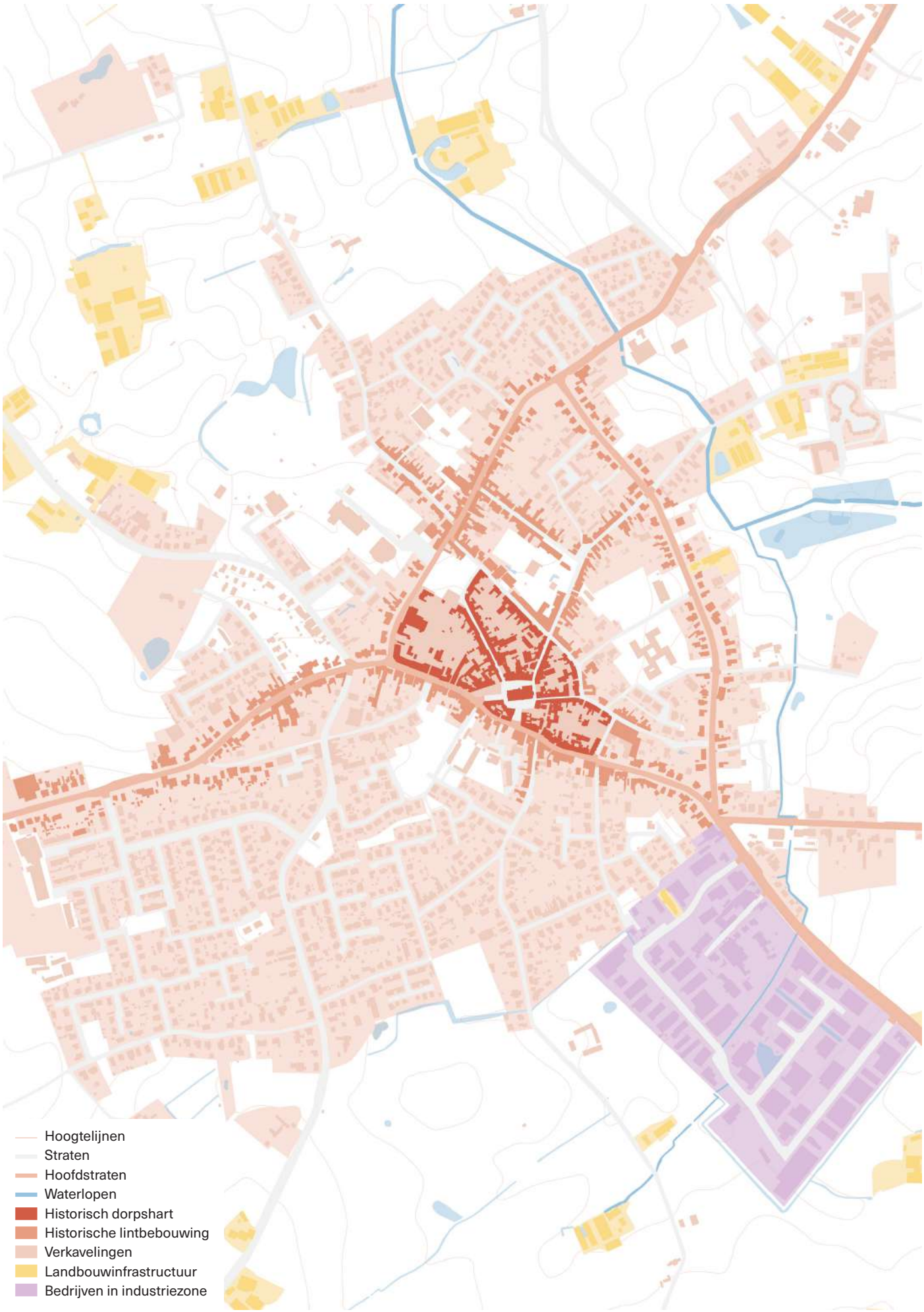
Op de randen van deze verkavelingen vinden we een groot aantal voorzieningen en diensten terug, zoals het recreatiebad De Alk, verschillende sporthallen, voetbalterreinen, een tennisclub, het brandweerarsenaal en het kerkhof. Ten oosten van de historische kern ligt het WZC Amfora, dat de voormalige rusthuizen Sint-Amand (gelegen langs de oostelijke dorpsrand) en Sint-Anna (in de dorpskern) sinds 2016 vervangt. In de dorpskern plant het gemeentebestuur de bouw van een nieuw cultureel centrum en de heraanleg van het Keizerspark als groen hart van het dorp. Aangezien deze dossiers al vrij ver stonden bij de aanvang van het DNA-traject, vormen ze niet zozeer onderwerp van discussie.

Smalle straten in het dorpscentrum

Verkavelingen aan de rand van Wingene

DNA VAN
WINGENE

AMBITIES

kwalitatief
ruimtegebruik

woonkwaliteit

groen-blauwe
dooradering

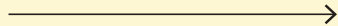
walkability

gezonde gemeente

kindvriendelijke
gemeente

bovenlokale
automobiliteit

parkeerdruk

DNA ANALYSE

beleefbaar landschap

klimaatrobuust landschap

het compacte dorp

duurzame mobiliteit

voorzieningennetwerk

publieke ruimte

bewoners en dorpscultuur

2

Het DNA van Wingene

- 2.1 ☐ beleefbaar landschap
- 2.2 ☐ klimaatrobuust landschap
- 2.3 ☐ het compacte dorp
- 2.4 ☐ duurzame mobiliteit
- 2.5 ☐ voorzieningennetwerk
- 2.6 ☐ publieke ruimte
- 2.7 ☐ bewoners en dorpscultuur

Groene lobben en stapstenen doorheen Wingene

Een belangrijke opgave ligt in het opnieuw verbinden van het dorp met het recreatief potentieel van het landschap. Het dorp linken aan de open ruimte is een cruciale stap om de woonkwaliteit te verhogen. Hoe kunnen we belangrijke zichten kaderen en bewaken? Waar in de open ruimte willen we wandelen en welke plekken kunnen we als opstap naar de open ruimte gebruiken?

Kijken we naar de dorpsstructuur van Wingene, dan zien we dat de kern wordt geflankeerd door een aantal grote groene lobben. Ten noordwesten vinden we de sportcluster (De Alk, sporthallen, voetbalterreinen,...) waarvoor de gemeente al een masterplan liet uitvoeren. Het is een plek die de Wingenaars aantrekt om te recreëren en te wandelen. Ten oosten, op de samenvloeiing van de Ringbeek en de Steenbeek bouwen verschillende partners een bufferbekken uit, samen met een nieuwe wandellus en een parcours voor cyclocross. Centraal zal in de toekomst het Keizerspark vorm krijgen, het nieuwe kloppende hart van Wingene dat in relatie staat met Kerkplein/Markt.

We stellen binnen het DNA-masterplan de ambitie om deze belevingspolen goed met elkaar onderling en met de omliggende open ruimte te verbinden. Het dorpse bebouwde weefsel van Wingene wordt trouwens vandaag al gekenmerkt door een porositeit. In de verkavelingen vinden we veel autovrije wegels terug die de verschillende delen van de wijk met elkaar verbinden. Die kwaliteit willen we in de toekomst verder ontwikkelen.

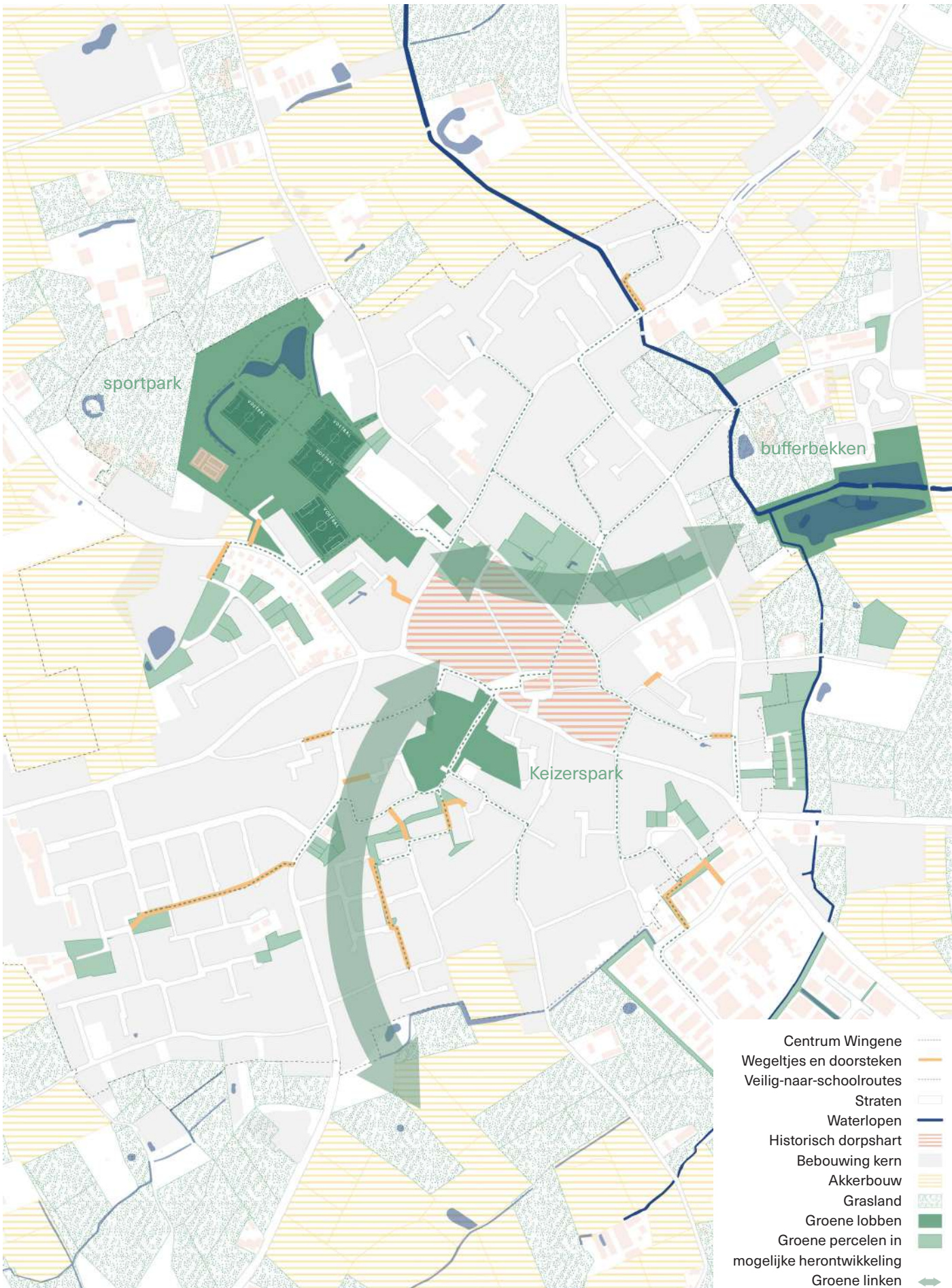
Het sportpark, de grootste toegankelijke groene lob van Wingene

Braakliggende of onbebouwde percelen worden vrijgehouden voor speelelementen.

Wegeltjes verbinden de verkavelingen.

Meer en betere ruimte voor water en groen

Net zoals de rest van Vlaanderen staat ook Wingene voor een grote klimaatopgave, willen we in de toekomst niet bezwijken aan extreme weercondities. Hoe kunnen we ons wapenen tegen wateroverlast? Hoe gaan we om met hitte-stress? Waar kunnen we extra ruimte creëren voor waterinfiltratie en groen?

De beekvalleien, de grote groene lobben en de kleinere groene ruimten en doorsteken dragen bij tot de klimaatrobuustheid. De vrijwaring van het signaalgebied en de aanleg van het bufferbekken ter hoogte van Hoogweg zijn essentiële stappen om Wingene meer weerbaar te maken tegen wateroverlast.

Bestaand groen en water moeten worden opgewaardeerd. Wingene ambieert om de beekvalleien te versterken en om nog meer in te zetten op biodiverser en robuuster groen. Wingene wil nieuwe onthardingsopgaves aanpakken, extra waterinfiltratiestrategieën en kwalitatieve klimaatstraten ontwikkelen. Alleen zo kan een volwaardig groen en blauw netwerk worden nagestreefd.

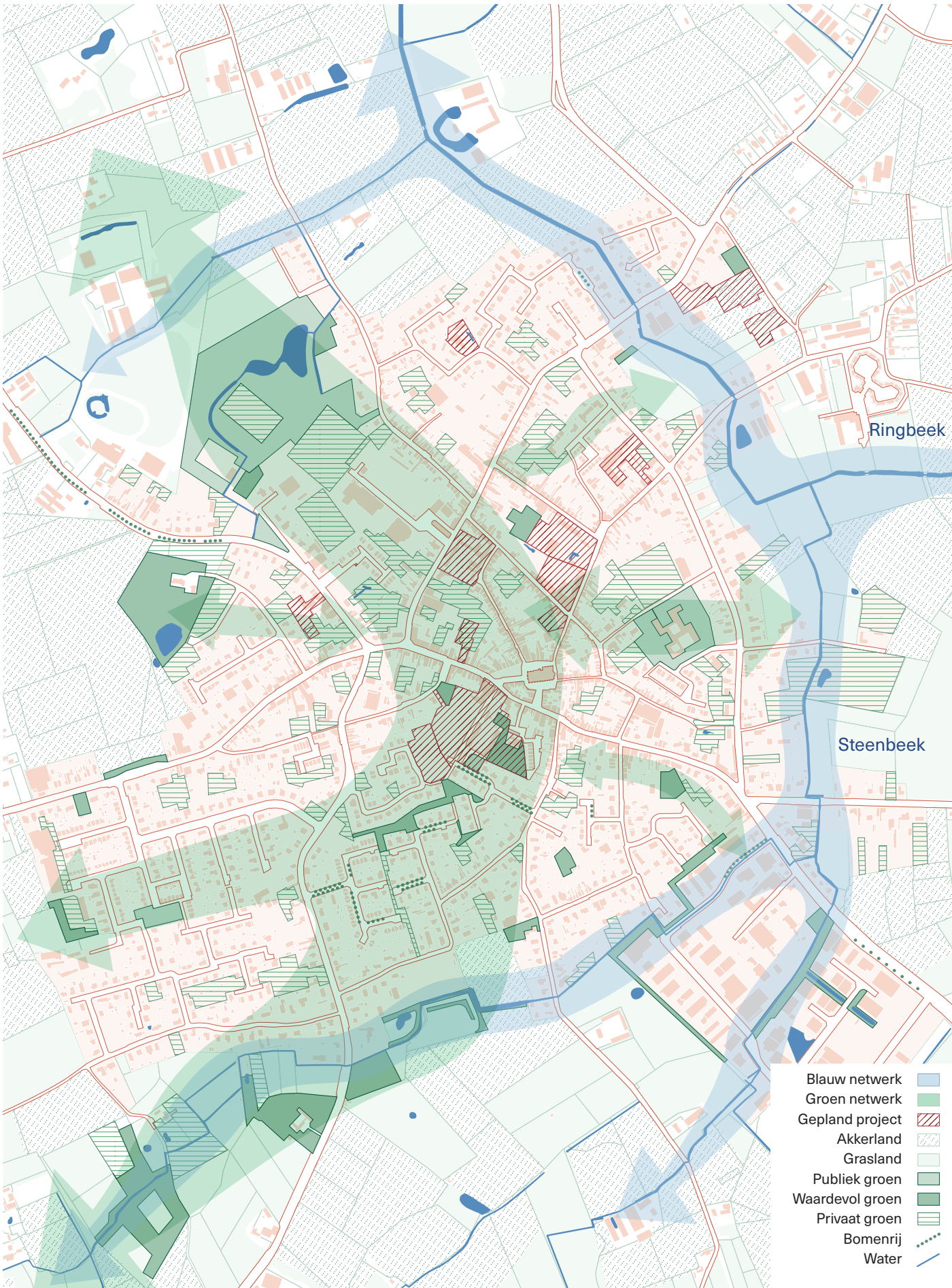
Monumentale oude bomen zijn beeldbepalend en voldoende robuust.

Amphora wordt omringd door een kwalitatieve groene publieke ruimte.

Ringbeekvallei omringt het dorp.

Bouwen in Wingene

Bij het bouwen aan een herkenbaar dorpen-DNA, hoort een heldere, leesbare structuur. Gemotiveerde keuzes over verdichting op strategisch en goed bereikbare plekken past immers in een ruimtelijke logica. We willen werken aan een beleid dat een compacte dorpsstructuur aanmoedigt, maar toch ook de openheid, doorsteken en wat rafelige van het omliggende landschap in zich opneemt. Hoe kan het hart van het dorp met enkele symbolische plekken versterkt worden zowel in de programmatie als in de openbare-ruimteaanleg? Dat hoeft niet meteen verappartementenisering te betekenen, maar is wel de basis om verder op te bouwen.

Het woonaanbod van Wingene is gevarieerd. De historische kern wordt gekenmerkt door compacte rijwoningen, kleine appartementsgebouwen en smalle straten. Rondom de kern werd er sinds de jaren '60 verkaveld. We vinden er grondgebonden halfopen en open bebouwing terug. De vraag is of dat woonaanbod wel voldoende inspeelt op de huidige noden, met meer vergrijzing en nieuwe gezinssamenstellingen?

Smalle dorpsstraten met een afwisseling aan rijwoningen en appartementen

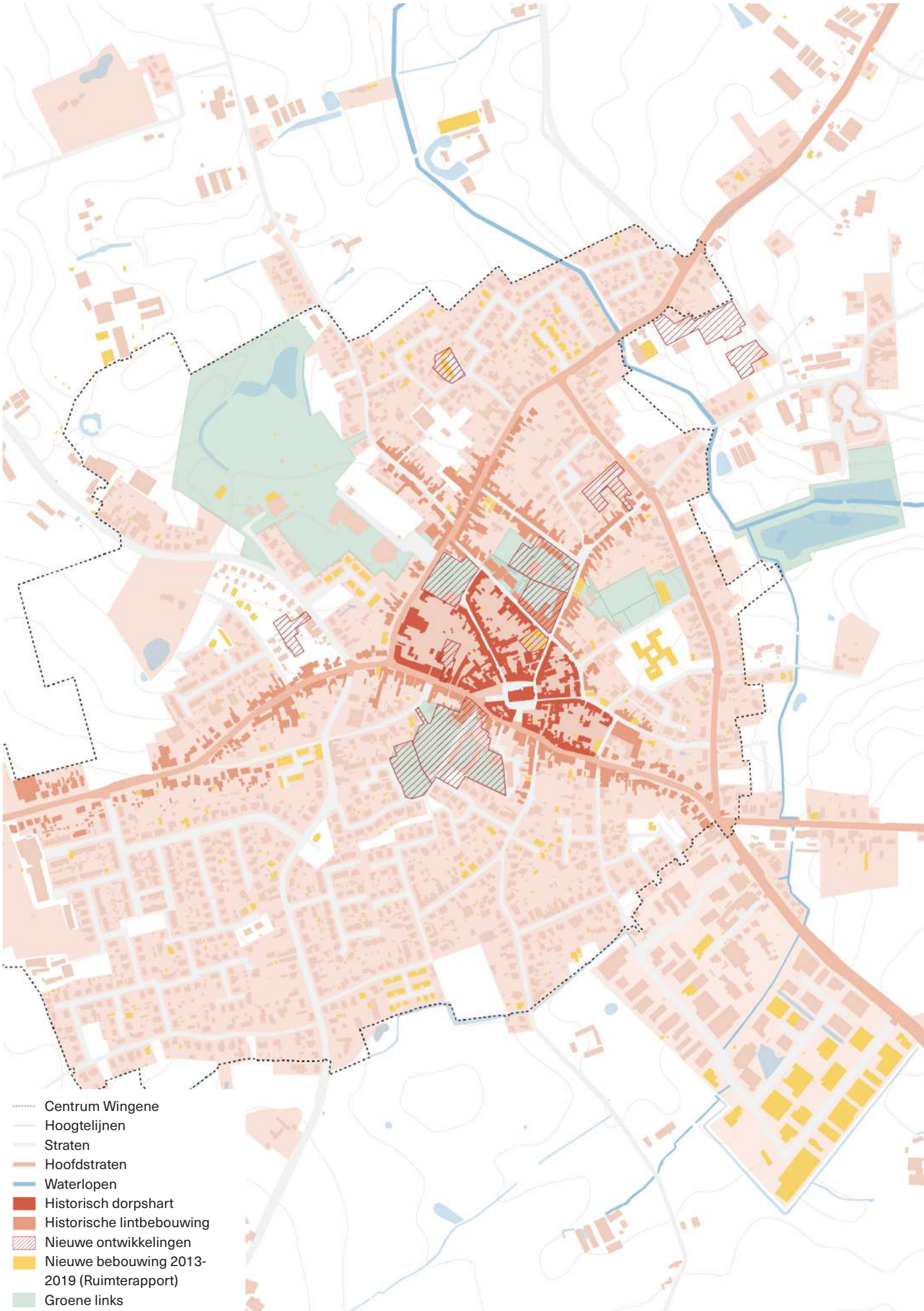

Verkavelingen met grondgebonden woningen

En speelt het recente aanbod van appartementen en compacte rijwoningen daar op in? We zochten het uit aan de hand van demografische cijfers, prognoses en de recente groei in het woonaanbod.

Recente appartementen in de dorpskern

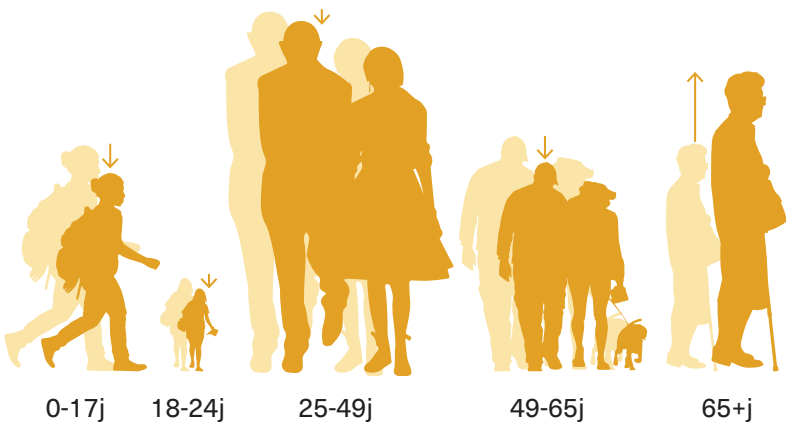

Welke woonontwikkeling is gepast voor Wingene?

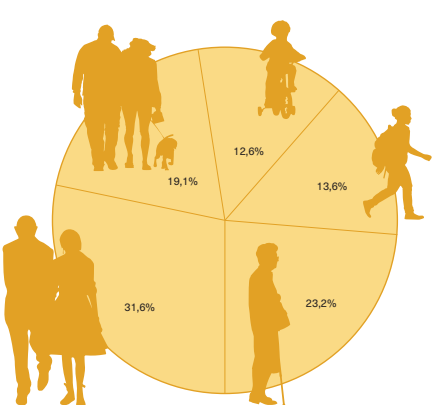
Om goed te begrijpen wat we in de toekomst nog willen bouwen in Wingene, moeten we inzicht krijgen in voor wie we bouwen. Daarom namen we een aantal cijfers onder de loep.

Enerzijds willen we een zicht krijgen op de **woningvraag** in het dorp. Bieden de alomtegenwoordige tweeslaapkamerappartementen wel de juiste woonoplossing voor de huidige en toekomstige noden? Zou Wingene baat hebben bij vernieuwende woonvormen met meer collectiviteit? We keken naar demografische trends en cijfers en raadpleegden het rijksregister en het kadaster. We keken voor de meeste statistieken naar de kern van Wingene, namelijk de statistische sectoren Wingene-Centrum en Lentakker, tenzij anders vermeld.

Anderzijds onderzochten we het **woonaanbod**. Dat deden we aan de hand van de woonbehoeftecijfers (provincie West-Vlaanderen) en een inschatting van het aanbod op korte termijn (vergunde en onvergunde projecten op de tekentafel).

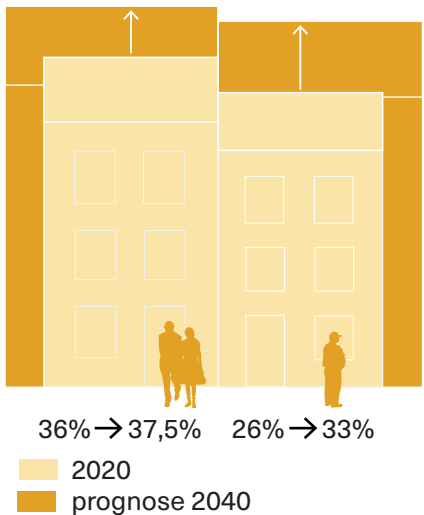

Wingene krijgt in de prognoses (2020-2040) te kampen met een **sterke vergrijzing**, terwijl in de rest van de leeftijdsgroepen het aantal inwoners afneemt. Opvallend is het **kleine aantal starters** (18-24 jaar). (deze cijfers gelden over het hele grondgebied van Wingene en niet enkel Wingene-Centrum en Lentakker, statistiek Vlaanderen, bevolkingsprojecties, provincies.incijfers.be)

31,6% van de inwoners is tussen de 25 en 49 jaar oud, 13,2% zijn jongeren (tussen 12 en 24 jaar) en 23,2% is ouder dan 65. We leren hieruit dat **bijna een kwart** van de inwoners in het centrum de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt. (provincies.incijfers.be)

Tweepersoonshuishoudens nemen licht toe, van 36% in 2020 naar 37,5% in 2040, terwijl **éénpersoonshuishoudens sterk toe gaan nemen** van 26% naar 33%. (deze cijfers gelden over het hele grondgebied van Wingene en niet enkel Wingene-Centrum en Lentakker, statistiek Vlaanderen, bevolkingsprojecties, provincies.incijfers.be)

36,9% van de huishoudens bestaat uit twee personen en **30% bestaat uit één persoon**. (provincies.incijfers.be)

1559
ééngesinswoningen
=80%

237
meergezinswoningen
=12%

leegstaande woningen
2 à 3%

In de kern van Wingene vinden we 1559 ééngesinswoningen, 237 meergezinswoningen. Het aandeel meergezinswoningen is dus **relatief beperkt**. 2 à 3% van de woningen in Wingene staat leeg. Dat is een 'gezond' cijfer, het komt overeen met de natuurlijke frictieleegstand. (leegstandsregister, cijfers Dienst Bevolking)

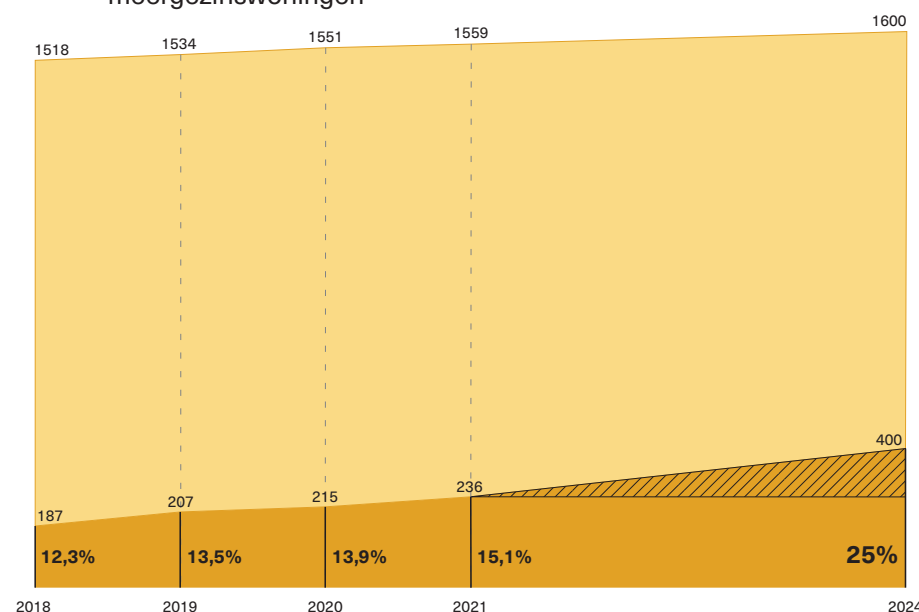
Vanuit de gemeente kregen we het signaal dat sommige projecten niet goed verkopen. **Verleende vergunningen worden soms ook niet meer uitgevoerd.** Dat is deels te wijten aan de crisis en hoge bouwmaterialenprijzen, maar kan ook verhaald worden op het aanbod dat niet op de vraag inspeelt.

We bekeken vijf dossiers die op de vergunningstafel (nog niet vergund) liggen in de kern van Wingene. Opgeteld komen er 41 grondgebonden woningen bij en 167 appartementen. Dat komt in totaal neer op **208 extra wooneenheden.**

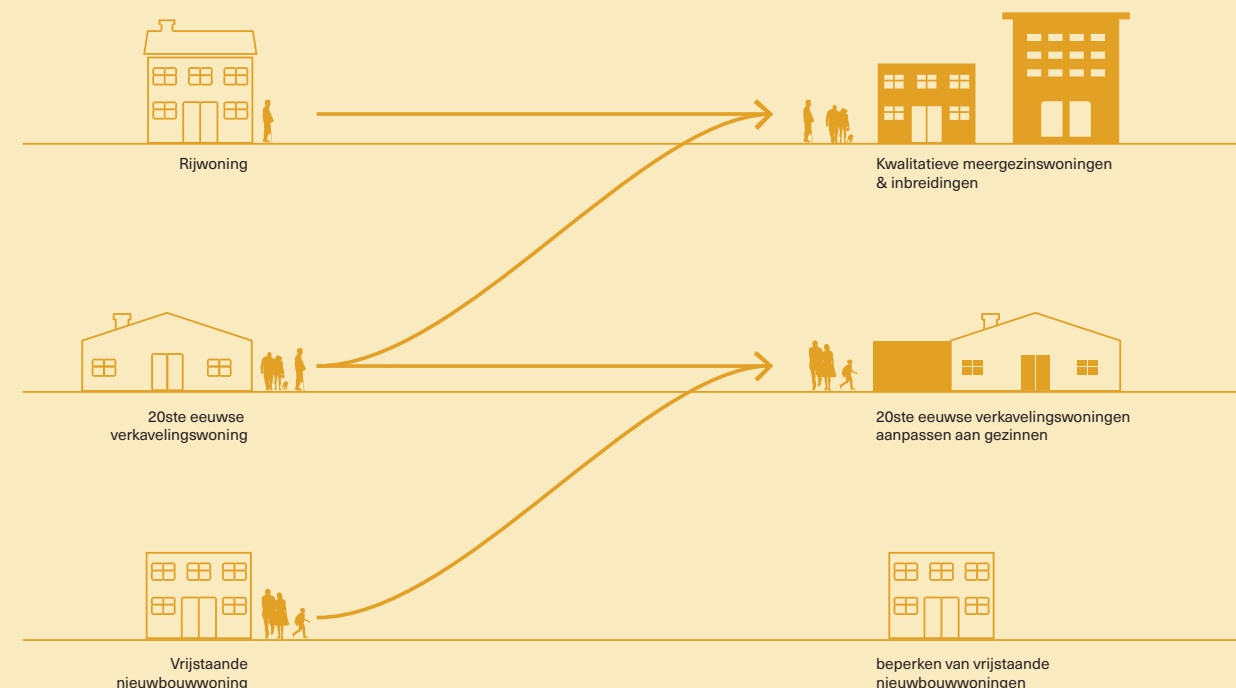
Onderstaande grafiek toont de prognose van het aantal appartementen versus het aantal grondgebonden woningen. Anno 2018 lag het aandeel appartementen op 12,3%. We keken vooruit en deden de oefening om alle vergunde projecten anno 2021 hypothetisch uit te voeren tegen 2024. **Het aantal appartementen zou dan verdubbeld zijn ten opzichte van 6 jaar geleden.**

Eengezinswoningen
 Meergezinswoningen
 Vergunde, maar niet gebouwde meergezinswoningen

Vroeger

Straks

Bovenstaande figuur toont hoe het patrimonium van Wingene zich in de toekomst het best aanpast aan de veranderende noden. Oude rijwoningen worden vervangen door meergezinswoningen met collectieve kwaliteiten. De verkavelingswoningen worden gerenoveerd en aangepast aan andere gezinssamenstellingen. Het aantal vrijstaande nieuwbouwwoningen zou beter beperkt worden.

Wingene bouwt aan haar trage routenetwerk

Wanneer we spreken over duurzame mobiliteit, dan kan het STOP-principe niet ontbreken: ontwerpen met prioriteit voor voetgangers en fietsers en het gemotoriseerde verkeer ‘als laatste’ beschouwen. De opgave in de praktijk is echter complexer. Liever nog spreken we daarom van een ‘duurzaam intermodaal’ principe. Hoe en waar geef je precies prioriteit op een logische, begrijpelijke en leesbare manier met de juiste inrichting, zodat verschillende bestuurders van voertuigen en voetgangers elkaars ruimte (h)erkennen en gaan respecteren.

De basisschool speelt een grote rol in het dorp. Dagelijks gaan honderden schoolkinderen te voet of met de fiets naar school. Daarom werd er een routeplan uitgewerkt met vier routes die de school met de rest van het dorp verbinden. Ze maken handig gebruik van de autovrije wegeltjes die we overal terugvinden. Soms kruisen die routes met de grotere verkeersassen die door het dorp lopen: de Beernemstraat, de Oude Bruggestraat en de Heilig Sacramentstraat.

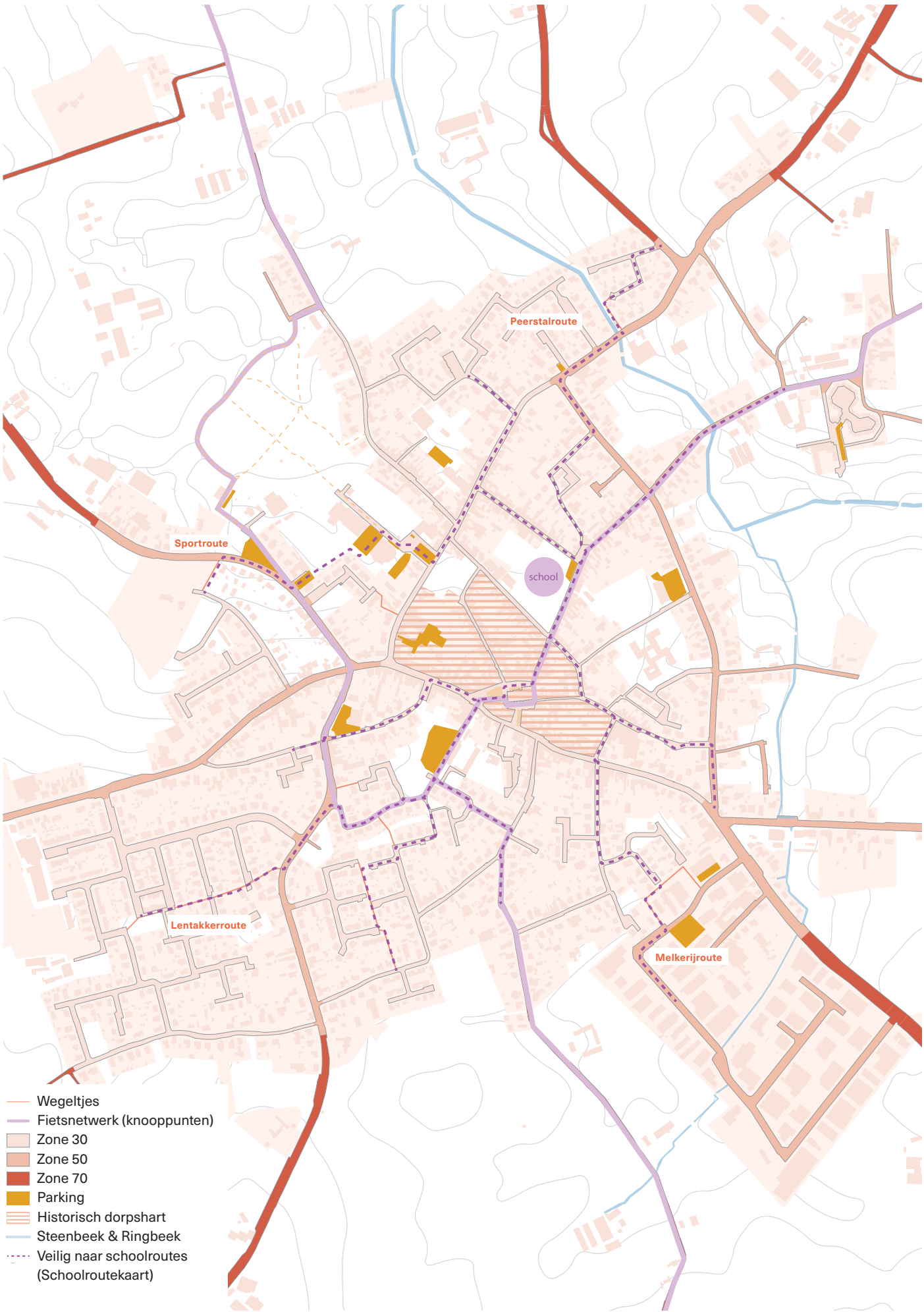
Op die assen zit heel wat bovenlokaal verkeer. Daarom werd de de zone 30 recent uitgebreid en werden begin 2022 slimme camera's geïnstalleerd aan de Beernemstraat. Toch blijft de verkeersveiligheid hier een uitdaging.

Vrachtverkeer rijdt via de omleidingsweg richting de E40 of Tielt en doorkruist daardoor vaak het centrum.

Een van de vele wegeltjes doorheen het dorpscentrum van Wingene.

Een uit de kluiten gewassen
voorzieningenapparaat

Wingene heeft een groot voorzieningenapparaat voor een dorp. Rondom de Oude Bruggestraat en de Beernemstraat vinden we bakkerijen, kappers, supermarkten,... Voor de jeugd zijn er ook heel wat voorzieningen aanwezig: een jeugdhuis, de sportcluster, jeugdbewegingen,... Wingene heeft zelfs een zwembad, wat uitzonderlijk is voor een dorp van deze schaal. Daarnaast wordt het dorp geflankeerd door het bedrijventerrein De Verrekijker.

Vaak kampen dorpen met een voorzieningenapparaat dat afslankt. De laatste warme bakker trekt weg uit het dorp en de kapper sluit zijn deuren. Maar in Wingene detecteren we die opgave niet meteen. Integendeel, Wingene bouwt hier actief aan verder. Naast het nieuwe bufferbekken komt er een cyclocrossparcours en een nieuw Cultureel Centrum zal worden gerealiseerd naast het Keizerspark.

Daardoor kan het huidige Cultureel Centrum (De Feniks) verhuizen van het sportpark naar het Keizerspark. Momenteel maakt de gemeente een macroscan op van het gebouwenpatrimonium om te kijken wat de toekomst is van de oude CC-gebouwen. De gemeente wil ze een perspectief bieden door ze eventueel multifunctioneel in te zetten en de functies te combineren in tijd en ruimte.

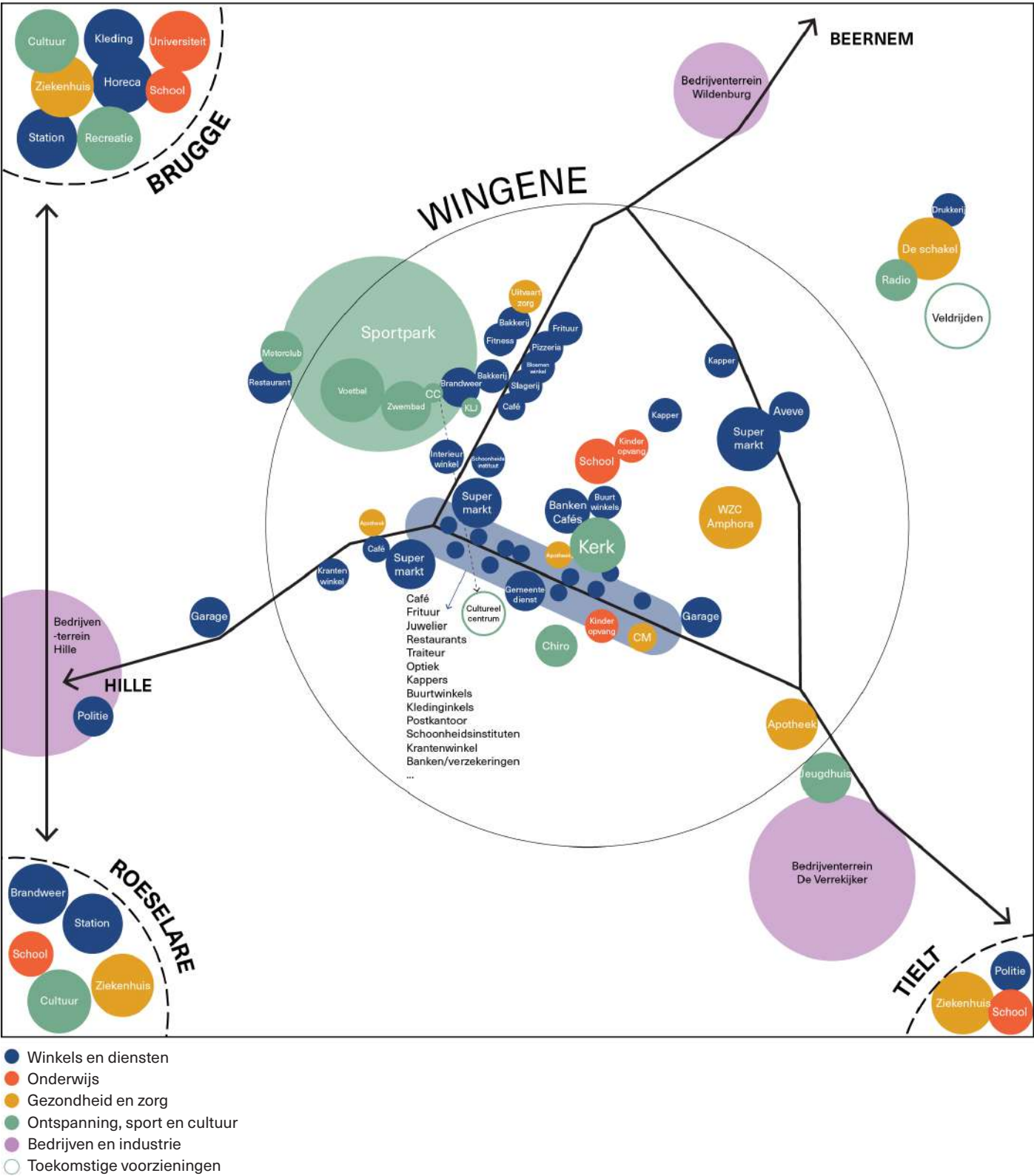
Centrumschool Wingene (foto: facebook)

Recreatiebad De Alk

WZC De Amfora

De publieke ruimte van Wingene is weinig groen

Het Kerkplein en de Markt vormen de twee belangrijkste publieke ruimtes van Wingene. Ze liggen respectievelijk aan de voorkant en de zijkant van de Sint-Amanduskerk. Wekelijks strijkt de markt er neer en is er heel wat begankenis op de pleinen. Maar tijdens de week worden ze nog te vaak ingenomen door wagens. De pleinen hebben een hoge verhardingsgraad en er zijn weinig bankjes terug te vinden. We willen in dit masterplan dan ook nadenken hoe deze pleinen echt terug dorpspleinen kunnen worden die het ontmoeten faciliteren.

Verder buiten het centrum kan de verhardingsgraad in de straten ook naar beneden. In de Hofakkerlaan deed de gemeente daarvoor recent al inspanningen. Er werden grasperken aangelegd en bomen aangeplant. Maar in de toekomst willen we nog een stapje verder gaan door de heraanleg ook te koppelen aan een waterstrategie waarbij het hemelwater wordt opgevangen in beleefbare en groene wadi's.

Markt (foto: Maxime Petit)

Kerkplein (foto: WTV)

Nieuwe bomen in de Hofakkerlaan

Wingene telt veel verenigingen en evenementen

In Wingene staan heel wat grote evenementen op de kalender, zoals avondmarkten, carnaval of de Bruegelfeesten. Ze gaan terug op jarenlange tradities en zetten de geschiedenis van Wingene in de verf. Achter die evenementen zitten vrijwilligers, clubs en kringen.

We maakten een snelle scan van het verenigingsleven van Wingene. Wat meteen opvalt is het grote aantal verenigingen. Wingene heeft dus een bruisend buurtleven met straatcomité's, toneelkringen, wielervrienden en andere sportclubs. De Wingenaars ontmoeten elkaar in die sportclub of kring.

We willen dat ontmoeten nog meer ondersteunen door de publieke ruimte uitnodigend te maken voor wandelaars en fietsers. Hoe kan het openbaar domein ingericht worden naar de noden van de specifieke dorpscultuur om zo ontmoeting en interactie te stimuleren? Het is een vraag die we graag meenemen.

Avondmarkt

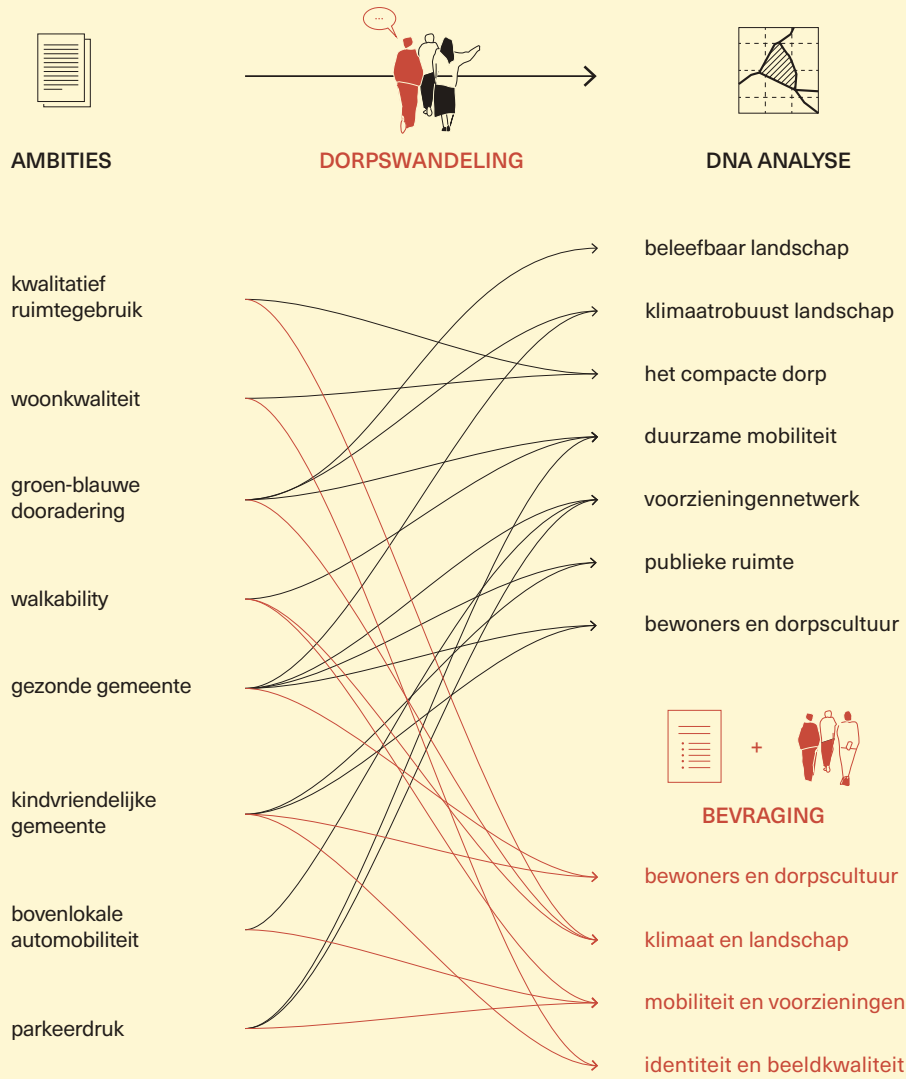
Schoolsportweek

Bruegelfeesten

DNA VAN
WINGENE

samen op zoek naar het unieke DNA van Wingene

Het dorps-DNA masterplan traject past in een ruimer proces van de provincie West-Vlaanderen om tussen 2021-2024 een methode op maat van dorpen te ontwikkelen. Daarbij staat participatie en cocreatie met lokale partners centraal. Een gedachtegoed dat ons als ontwerpteam ook nauw aan het hart ligt. Want wie kent Wingene beter dan de Wingenaars zelf?

Parallel aan de interne analyse door de ontwerpers, lanceerden we in aanloop naar de participatieve workshopweek ook een online bevraging bij de bredere bevolking. Zo kon op voorhand, voor de start van de ontwerpbeurt, extra input verzameld en verwerkt worden.

Tijdens een intense cocreatieve- en participatieve ontwerpweek zetten we een fieldoffice op in het dorp. Met een analyse van de context en bijhorende statistische gegevens van de bevraging in de aanslag gingen we inhoudelijk aan het werk met het bestuur. Die analyse en ambities werden daarna afgetoetst tijdens een bewonersworkshop rond diverse thema's.

Verder verfijnden we samen met belangrijke stakeholders, provinciale partners en het interne expertenteam de verschillende thematische lijnen. Zo vonden er drie expertenworkshops plaats:

- Een workshop rond de mobiliteit, publieke ruimte en de walkability met de WVI, mobiliteitsdiensten van de

gemeente en mobiliteitsexperten

- Een workshop rond het productief en beleefbaar landschap met de milieucoördinator, coördinator groen van de gemeente en het Regionaal Landschap
- De workshop Toolbox Dorpse Architectuur gefaciliteerd door AR-TUR met de dienst vergunningen van de gemeente, een aantal projectontwikkelaars en architecten

Een tekenworkshop met de schoolkinderen zorgde voor een andere blik op de ruimtelijke noden. Concrete bouwdoSSIers werden met de private eigenaren en hun ontwerppartners besproken. De zeven analyse-DNA-strengen werden gepresenteerd en na de workshop herschikt naar vier visie-DNA-strengen.

Deze werden een maand na de workshopweek voorgelegd aan het college van burgemeester en schepenen. Op die manier brachten we de verschillende thematische lagen samen om te zien wat ze voor elkaar kunnen betekenen en welke integrale projecten hieruit konden voortvloeien.

Met dit intermezzo-hoofdstuk willen we dieper ingaan op de resultaten van de bevolkingsbevraging en wat we leerden uit de workshopweek. Ze vormden namelijk de basis voor het verdere DNA-masterplan dat hier op tafel ligt.

we spraken met:

de gemeente

+ de bewoners

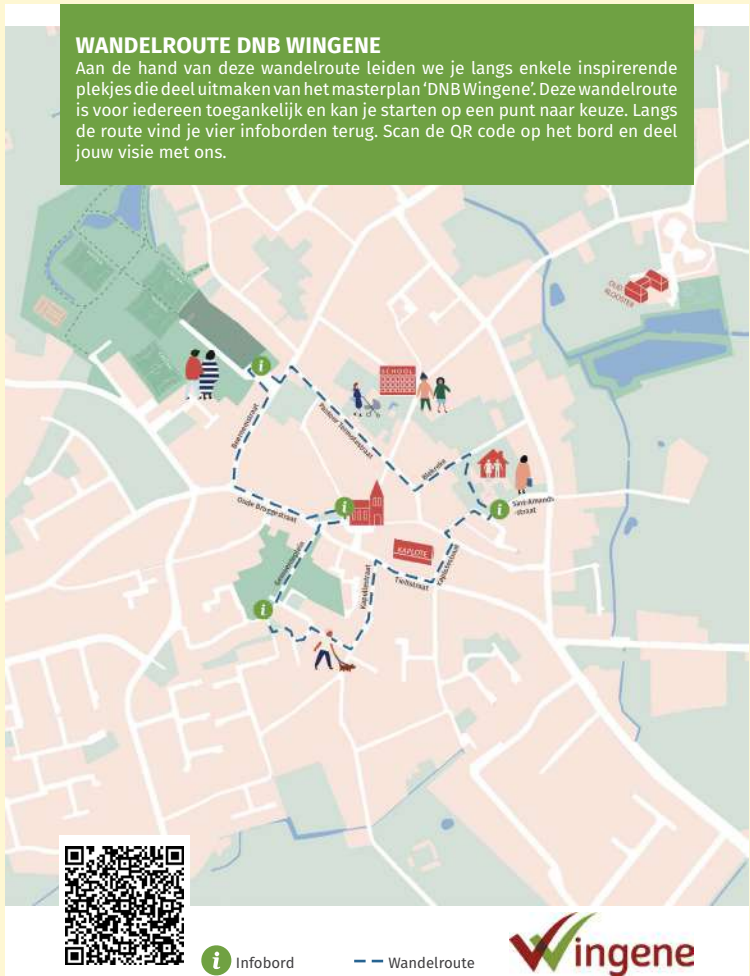
+ ontwerpers van belangrijke projecten in het dorp

+ de experten

op wandel in Wingene...

Om ook voor de start van de ontwerpweek het masterplan af te toetsen in het dorp, gingen we aan de slag met een bevraging vooraf. Met een wandelkaart in de hand nodigden we de Wingenaren uit op een wandeling door eigen dorp langs de mooiste en belangrijkste plekje. De wandeling bracht geïnteresseerden langs vier inspiratieborden op markante plekken in het dorp. Een QR-code op de borden bracht de bewoners van Wingene tot bij een online bevraging. Om zo inclusief mogelijk aan de slag te gaan, kon ook een geprinte versie via specifieke brievenbussen langs het parcours ingediend

worden. Om de bevraging compact te houden, werden de zeven onderzoeksthema's een eerste maal herschikt naar vier bevragingsthema's: ontmoeten, dorpscultuur en kindvriendelijkheid (1), klimaat & landschap in en door het dorp (2), mobiliteit en voorzieningen (3), identiteit, beeldkwaliteit en compact dorp (4). De inspiratieborden moesten de verbeelding prikkelen. Stellingen deden dromen van een hechter, veiliger, groener en mooier Wingene. Bij de bevraging gingen we via gerichte vragen op zoek naar de (acute) noden en verlangens van de bewoners.

...langs 4 bevragingsthema's

Helaas was de betrokkenheid eerder laag, waardoor geen sluitende resultaten naar voor kwamen vanuit deze bevraging. Ook het participatiemoment van de workshopweek trok weinig publiek. Na de workshopweek maakten we samen met de gemeente de balans op. Waarom was er zo weinig participatie met de inwoners? Enerzijds speelden praktische redenen een rol: de borden werden geplaatst tijdens een schoolvakantie en in een periode van slecht weer. Anderzijds kon ook worden gesteld dat de inhoud van het masterplan te weinig concreet was. De bevraging focuste op algemene beleidsthema's zoals kindvriendelijkheid en gezondheid, maar niet op beeldbepalende ruimtelijke

projecten die een symbolische rol in het dorp opnemen, zoals bijvoorbeeld de schoolsite of het buurthuis in Sint-Lodewijk. Ook in andere DNA-masterplannen kwam vaak een concreet project naar voor, zoals bijvoorbeeld de gebouwen van Arcade en het klooster in Zevokote. De inwoners zijn vaak zeer begaan met de toekomst van hun dorpsbeeld. Dat verklaart ook waarom het participatiemoment rond de toekomst van het Keizerspark in Wingene wel publiek trok. In de volgende pagina's vatten we graag de conclusies van het participatiemoment tijdens de workshopweek samen, alsook de conclusies van de andere workshops.

Het bewonersmoment

Als deel van de workshopweek gingen we in gesprek met een aantal bewoners over het dorp en haar DNA. Ondanks dat de opkomst eerder laag was, mocht het resultaat er wel zijn. Inwoners van Wingene spraken vrijuit over de kwaliteiten en werkpunten van en voor het dorp. Zo formuleerden we samen onderstaande aandachtspunten en kansen.

Ontmoeten, dorpscultuur en kindvriendelijkheid

Er wordt aangegeven dat Wingenenaars elkaar vooral ontmoeten in clubs, verenigingen en de wijkcomités (die zijn er vooral buiten de dorpskern), maar ook de publieke ruimte speelt hierin een rol. Op wijkniveau zijn er heel wat speeltuintjes, na bewust beleid van de gemeente, waar burens elkaar vinden. Dat wordt erg positief bevonden. In de wijken lijkt het dat de nieuwe bewoners ook opgenomen worden in de groep, via eenvoudige gesprekken op straat. Er wordt voor elkaar gezorgd op een alledaagse manier.

Op het Kerkplein van Wingene konden we vroeger grote bomen terugvinden

In appartementsgebouwen is dat moeilijker, mensen ontmoeten elkaar daar minder. Hoe kan je die flatgebouwen ontwerpen dat ze wel uitnodigen voor ontmoeten? Dat lijkt een uitdaging voor projectontwikkelaars.

Het Kerkplein met de vredesboom is niet echt een ontmoetingsplek, dat kan beter. Het was vroeger misschien wel een beter plein.

Klimaat en landschap in en rond het dorp

Als het over landschapsbeleving aankomt, trekken Wingenaars vaak weg uit de dorpskern. Daarvoor nemen ze al snel de wagen naar het Bulskampveld of elders. Rondom het dorp zelf wordt er weinig gewandeld. Kunnen we de voetwegen rondom het dorp door de

landbouwzones niet versterken? In het sportpark wordt er wel gewandeld maar het park is nog erg jong en er is plaats voor veel meer bomen. De verblijfskwaliteit kan er naar omhoog. Voor de klimaatrobustheid moet er gekeken worden naar het watersysteem. Grachten worden te weinig onderhouden en zouden door ander profiel (dieper, tussenschotten...) meer op infiltratie en buffering kunnen inzetten en niet enkel op afvoer/drainage. Daar is er een kans om vergroening met haagkanten en lineaire landschapselementen. Er is ook meer handhaving nodig om grachten die weggeploegd werden terug te brengen.

“Het Kerkplein met de vredesboom is niet echt een ontmoetingsplek, dat kan beter. Het was vroeger misschien wel een beter plein.”

De inwoners wijzen op de bomentellerambities van de gemeente. In het bomencharter benoemt de gemeente dat ze tussen 2019 en 2024 14.600 bomen wil planten, ofwel 1 boom per inwoner. De groep geeft aan dat die niet enkel in het buitengebied mogen komen, maar ook in het dorpscentrum. Enkele suggesties voor plekken om het bomenbestand uit te breiden:

- overal waar er oude bomen stonden
- Kerkplein voorzien van grote bomen
- in de natte weilanden rond de beek (grazen in een boomgaard)
- sportpark bebossen
- schoolbos in het hart van de scholensite i.p.v. een speelplaats
- trage wegen met bomenrijen aanduiden
- kerkhof voorzien met bomen
- bermen van industrieterrein bebossen
- bomenproject met paardenhoeve achter sportpark
- ver van huizen zodat ze ook overleven op langere termijn

De inwoners wijzen ook op klimaatrobuste strategieën voor de aanplant van groenperken. Bloemenweides inzaaien moet gebeuren zodat de vogels ze niet weg eten. Ze zien er graten in om meer mee te doen met initiatieven zoals maai-mei-niet. Extensief beheerde grasvlakken met hoog gras, zoals bijvoorbeeld rond de Amfora worden als positief beschouwd.

Mobiliteit en voorzieningen

Er is een bezorgdheid dat het openbaar vervoersaanbod niet voldoende is om veel duurzame mobiliteit mogelijk te maken. Wingene is nu eenmaal afhankelijk van vele andere kernen voor secundair onderwijs en andere

diensten, en aangewezen op het station van Beernem voor het treinnetwerk.

Sinds de trajectcontrole op de Beernemstraat is er een vertraging van het verkeer opgemerkt door de bewoners, maar de vrachtovertuigen door rijden nog steeds door het dorp (maar wel trager). Er wordt gevraagd te onderzoeken of een zone 30 vanaf de vluchtheuvel aan de Hofakkerlaan mogelijk is, aansluitend op de zone 30 in de Lenteakkerwijk. Ook voor de Ruiseledesteeweg met aanliggende fietspaden is er de vraag welk snelheidsregime daarbij hoort en kan dit consequent ingezet worden voor alle invalswegen.

“De gemeente wil 14.600 bomen aanplanten. Die zien we graag komen in het dorpscentrum, want in het buitengebied is dat vaak een uitdaging.”

De school en gemeente werken actief aan veilig-naar-school-routes, zowel in communicatie als via verkeerswachters op enkele cruciale punten. De schoolsite wordt als een verkeersarm binnengebied herontworpen met enkele kiss&ride plekken rondom de school, maar de Zandbergstraat wordt ook gebruikt om de trajectcontrole te omzeilen en er zit sluipverkeer op. Er zijn weinig secundaire scholieren die met de fiets naar de scholen in Tielt en andere kernen gaan. Daar is de infrastructuur soms niet voor aanwezig maar het is zeker ook een attitude.

Er wordt best veel gefietst in het dorp, vele plekken laten het ook toe en er zijn veel inwoners die een (elektrische) fiets bezitten. Vele straten lenen zich tot het gemengd gebruik (auto's, fietsen, voetgangers...). Er worden wel kritische vragen gesteld over de introductie van fietsstraten: werkt dat wel in een dorp? Ook de fietssugessiestroken geven volgens sommigen net het

tegenovergestelde effect dat er alleen daar mag gefietst worden.

Identiteit, beeldkwaliteit en compact dorp

Er zijn nog heel wat grote oude bomen in het dorp, vaak in private tuinen en binnengebieden. Die dreigen te verdwijnen. De bewoners geven ook aan dat er vroeger veel meer bomen in de dorpskern waren. We verliezen daarmee de identiteit van de plek, de koelte en schaduw in de kern en de ecologische voordelen.

Kwalitatief bouwen in ons dorp is een uitdaging. We bouwen gebouwen die weinig toekomstgericht zijn. Ook werd er gebouwd op watergevoelige plekken zoals aan de Tavernier/Ruiseledesteeweg, daarmee zorgen we niet echt voor ons beeklandschap.

“Het hoger bouwen in het dorp is niet altijd even evident: zonder de juiste inpassing is er ook heel wat impact op aanliggende percelen, wat een waardevermindering van de woningen kan betekenen.”

Het hoger bouwen in het dorp is niet altijd even evident: zonder de juiste inpassing is er ook heel wat impact op aanliggende percelen, wat een waardevermindering van de woningen kan betekenen. Er zijn weinig voorbeelden in Wingene te vinden waar de verdichting kwalitatief gebeurt.

Een van de beeldbepalende bomen in het centrum

Workshop Dorpse Architectuur

Tijdens de workshopweek kwam de reizende expo “Toolbox Dorpse Architectuur” naar Wingene. Gekoppeld aan de expo, vond ook een workshop plaats, waarin projectontwikkelaars, lokale ontwerpers actief in Wingene, grondeigenaars en de gemeentelijke administratie in dialoog gingen over architectuurkwaliteit. De volgende vragen stonden centraal: Wat vinden we kwalitatieve dorpsarchitectuur? Hoe kunnen we erop sturen in het dorp? En hoe kunnen we erover in gesprek gaan? De vraag naar dialoog is immers op vele niveaus duidelijk aanwezig. De Toolbox Dorpse Architectuur reikt een taal aan om het gesprek over de verblijfskwaliteit in dorpen te stimuleren en geeft met diverse dorpsfiguren en tactieken inspiratie over duurzaam ruimtegebruik. Via de expo werd het gesprek opgestart om over de tactieken te praten en de aangereikte woordenschat in de praktijk te toetsen. De rondreizende expo licht een aantal voorbeeldprojecten toe en maakt de dorpsfiguren en tactieken tastbaar.

In Wingene lagen drie lopende bouwaanvragen op de gesprekstafel. Elk project werd kort geëvalueerd en afgetoetst aan de figuren en tactieken uit de Toolbox. Het werd als een meerwaarde ervaren om de dromerige of goede bedoelingen op concrete projecten toe te passen. Het zou helpen om bij de start van een (groter) project een soortgelijke workshop met de gemeente samen te doen (bijvoorbeeld met ambtenaren en schepenen die ook beslissen over een project). De deelnemers vonden het een fijne manier om elkaar anders te leren kennen. Als je dit soort workshop doet op basis van eerste schetsen vroeger in het ontwerpproces, is dat misschien wel een betere oplossing omdat dan nog veel kan aangepast worden.

De deelnemers van de workshop gaven aan dat buurtparticipatie nog een andere discussie is. Als men enkel architectuurkwaliteit bespreekt, los je het probleem niet op van waar je mag bouwen of de juridische benadering van de ruimte. Het is natuurlijk aan de architect om te ontwerpen, maar deze Toolbox helpt om een gemeenschappelijke taal te vinden en een projectdefinitie op te stellen (of een deel er van). Het helpt om bouwheren en andere partners mee te nemen in het gesprek. Hoe vroeger we in het project formuleren met meerdere mensen wat we belangrijk vinden, hoe groter het draagvlak, en hoe sneller het loopt.

Tekeningen schoolkinderen

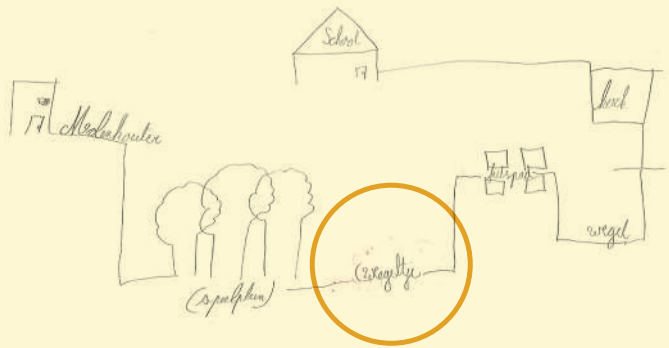
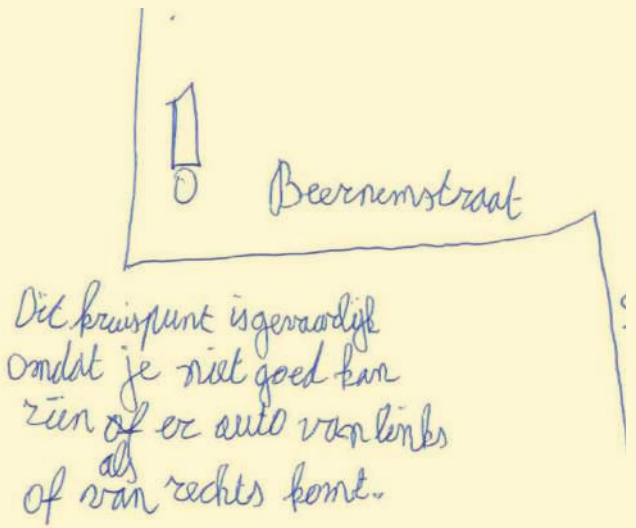
Aan het begin van de workshopweek trokken we naar de basisschool. We vroegen de leerlingen van het 5de leerjaar om hun weg naar school te tekenen als een soort mental map. We zagen dat de kinderen gebruik maakten van de veilig-naar-schoolroutes. Verschillende herkenningspunten werden aangeduid: de bakker, het restaurant, de kerk... Maar wat ook opviel waren de appartementsgebouwen, die voor de leerlingen sterk opvallen tegenover de oudere bebouwing. Sommige appartementsgebouwen vonden ze lelijk, andere dan weer mooi.

Meerdere tekeningen gaven aan dat er gevaarlijke kruispunten op de schoolroute lagen. Vooral het kruispunt van de Beernemstraat (ter hoogte van de sportcluster en de Nieuwstraat) werd er vaker uitgehaald als een gevaarlijk kruispunt. Daarnaast vielen ook de wegeltjes op.

Tenslotte zagen we ook tekeningen met veel bomen, groen en dieren. We lazen dat de gemeente meer groen moet zijn, met minder vervuiling en met meer bos.

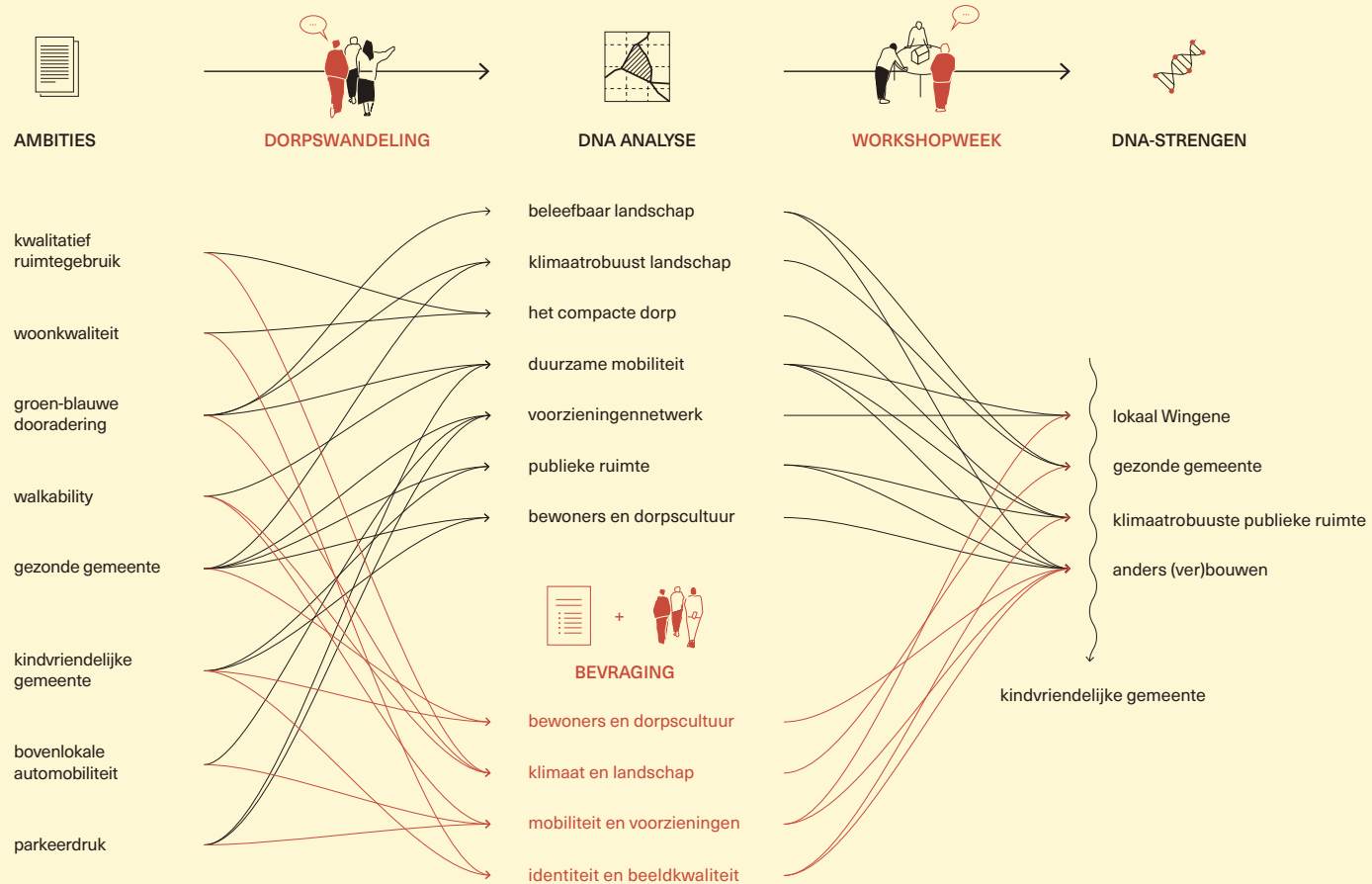

Ik wil graag een gemeente met meer groen!

DNA VAN
WINGENE

3

DNA-masterplan

Tijdens de workshopweek kregen we pas echt grip op het DNA van Wingene. De zeven DNA-strengen uit de analyse-fase werden na deze participatieve week geherstructureerd tot vier DNA-strengen die het dorp van Wingene typeren. Daarnaast is er het thema van de “kindvriendelijke gemeente” dat als rode draad door de vier strengen loopt. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op deze vier DNA-strengen om uiteindelijk tot een gedragen toekomstvisie in de vorm van een DNA-masterplan te komen.

- 3.1 — DNA 1: lokaal Wingene
- 3.2 — DNA 2: gezonde gemeente
- 3.3 — DNA 3: klimaatrobuuste publieke ruimte
- 3.4 — DNA 4: anders (ver)bouwen

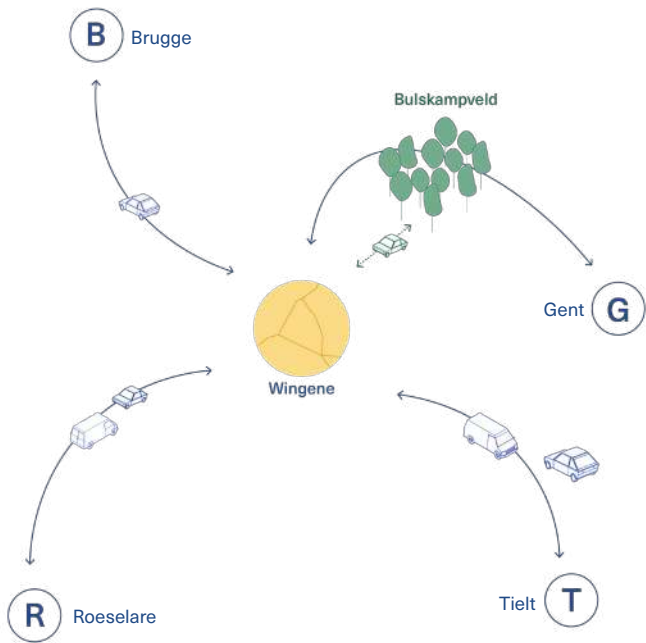
Elkaar ontmoeten in Wingene

Wanneer we nadenken over een DNA-masterplan voor Wingene, kunnen we niet om het feit heen dat Wingene veraf ligt van steden en (mobiliteits-)infrastructuren.

Langs de ene kant zorgt dat ervoor dat Wingene een uit de kluiten gewassen voorzieningenapparaat heeft, langs de andere kant brengt het mobiliteitsuitdagingen met zich mee. Wonen in Wingene betekent dat je voor bepaalde diensten afhankelijk bent van andere dorpen of steden die niet meteen in de buurt liggen. Jongeren moeten bijvoorbeeld voor de secundaire school al de verplaatsing maken naar Tielt. Ook voor recreatie nemen de inwoners van de dorpskern vaak de wagen naar elders, bijvoorbeeld het Bulskampveld.

Dit DNA-traject focust dan ook op de publieke ruimte van de dorpskern en de relatie met het omliggende landschap. De Wingenaars gaven immers aan dat het ontmoeten in de publieke ruimte net een van de kwaliteiten van hun dorp is. Hoe ondersteun je dit ontmoeten? Hoe kan de inrichting van het publieke domein de samenhangende dorpscultuur en bijhorende identiteit nog verder ondersteunen en versterken?

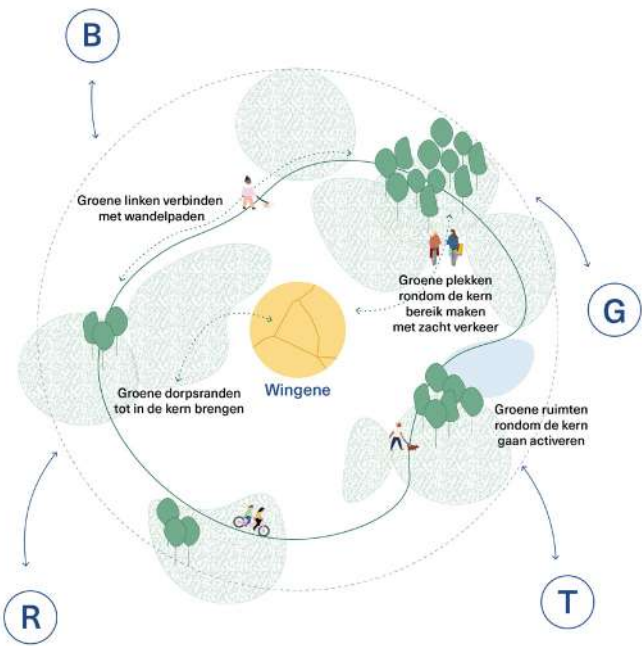
Het ontmoeten in het dorp, in Wingene, beschouwen we dus als een heel belangrijke opgave voor dit masterplan. Zowel in open lucht als binnen, zowel in het landschap rond het dorp als in het dorp zelf. Op bijzondere én dagdagelijkse momenten. Op intieme, maar zeker ook op publieke plekken.

Hoe kan Wingene haar lokaal karakter in de verf zetten?

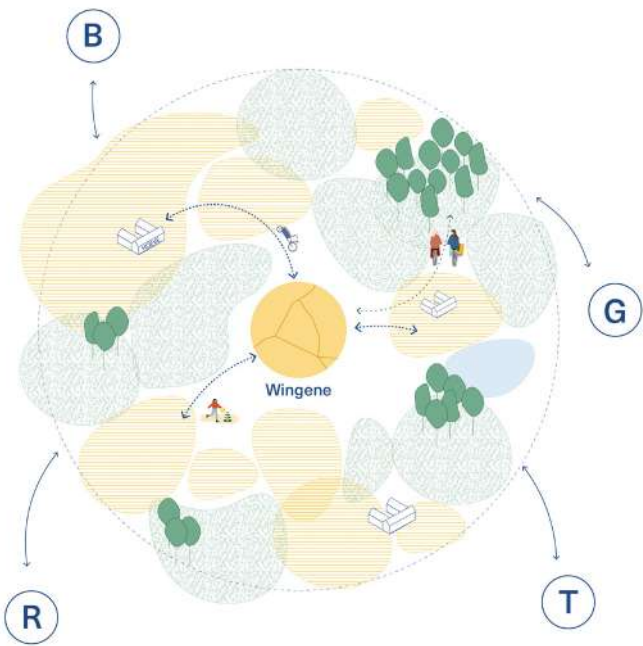
1. Dorpse ommetjes creëren die het omliggend landschap beleefbaar maken

We willen niet alleen de walkability in de dorpskern zelf verhogen, maar ook linken maken naar het landschap. De groene lobben aan de rand van het dorp (sportpark, buffervijvers) moeten goed bereikbaar zijn voor wandelaars en fietsers. We stellen voor om dorps ommetjes te creëren: een kleinschalig, zacht netwerk van paadjes die zich rondom de kern bevinden. Deze kunnen een uitbreiding vormen aan de al bestaande traag-naar-schoolroutes.

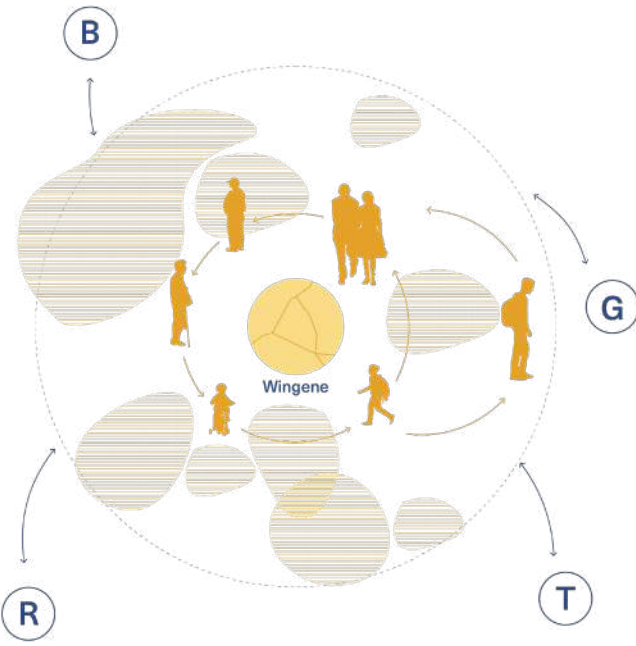
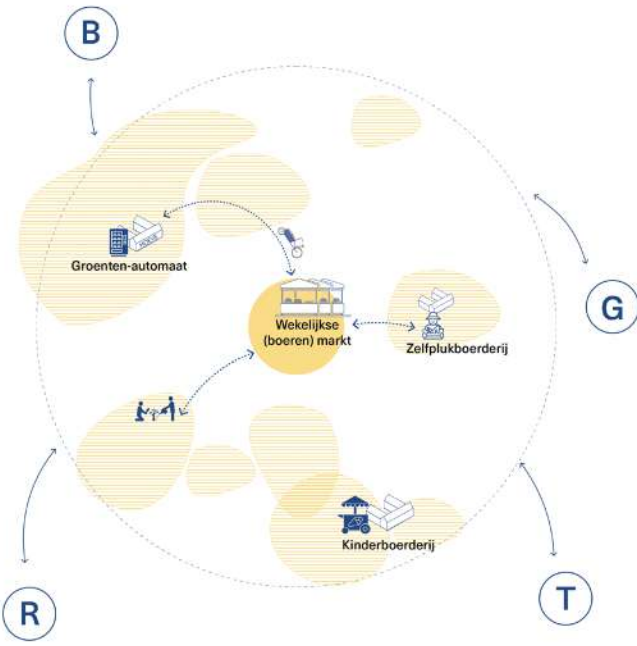
3. Fietsers comfort geven, ook buiten de kern

De stadskernen liggen veraf van Wingene, maar met de opkomst van de elektrische fiets, is het niet onhaalbaar om er te geraken per fiets. Daarom moet de gemeente Wingene blijven inzetten op veilige, brede en comfortabele fietspaden. Dat gebeurt niet alleen langs de hoofdroutes en steenwegen, maar ook parallelle verbindingen.

2. Korte keten initiatieven ondersteunen

Rond Wingene bevindt zich een productief landschap. Ook hierop kunnen we een lokale strategie toepassen door in te zetten op korte ketenlandbouw. Wie de fiets neemt vanuit de kern van Wingene, heeft een grote kans om een hoeve tegen te komen die lokale, ambachtelijke producten verkoopt. Deze lokale ondernemers willen we koesteren in de kern door ze zichtbaar te maken in de kern.

4. Levenslang Wingene

Wingene kampt zoals zovele dorpskernen met vergrijzing. Medioren worden senioren, studenten trekken naar de grootstad. We leggen daarom de ambitie op tafel om het levenslang wonen in Wingene te ondersteunen. Dat doe je bijvoorbeeld door het voorzieningenapparaat af te stemmen op alle leeftijden, de publieke ruimte te ontwerpen voor jong en oud of in te zetten op een gevarieerd woonaanbod.

Een ommetje door Wingene

___ LANGS HET KERKPLEIN EN DE MARKT

Het Kerkplein en de Markt zijn de meest herkenbare publieke ruimten van Wingene. Wingenaars ontmoeten er elkaar op hun wandeling, fietstocht of op de markt. De bewoners van Wingene verdienen daarom een kerkplein dat als een écht dorpsplein kan ingezet worden. Met voldoende plaats voor groen, water en ontmoeting, en een veel veiligere verkeersomgeving.

___ LANGS HET SPORTPARK

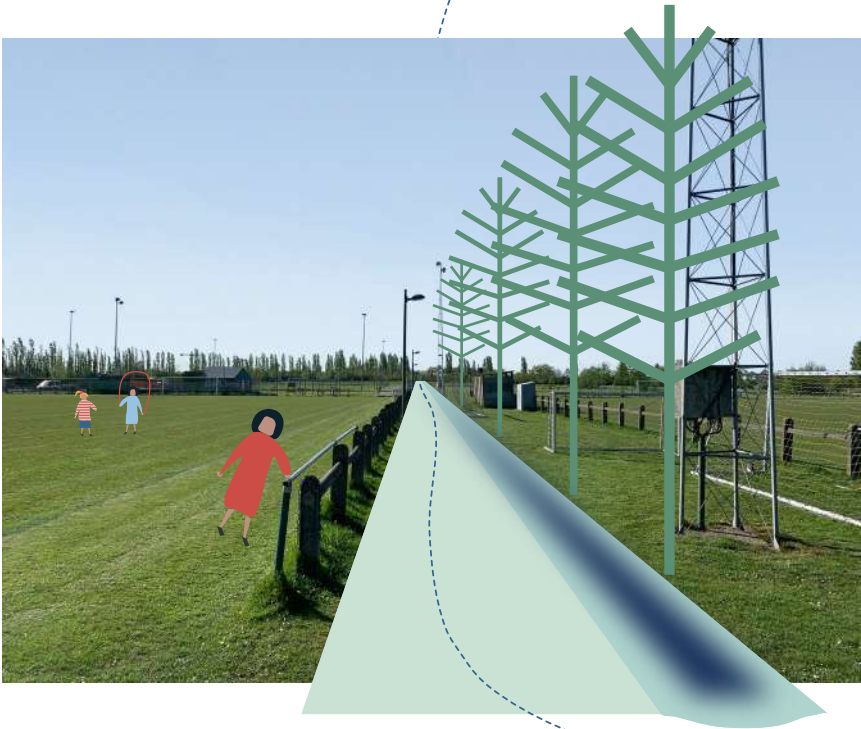
Het sportpark dient niet enkel om een bal te trappen of te joggen. Sinds de vernieuwde landschapsaanleg gaan ook wandelaars en andere recreanten er de benen strekken. We willen het sportpark verder uitbouwen als een van de groene longen van Wingene door er extra bomen aan te planten en meer ruimte voor water te voorzien.

___ LANGS DE STEENBEEK

Momenteel gebeurt de aanleg van een bufferbekken op de monding van de Ringbeek in de Steenbeek. We willen die kans aangrijpen om hier het wandelnetwerk uit te breiden en de belevingswaarde rond de vallei te verhogen. We denken na over rustpunten, wandelpaden en de gepaste landschapsinrichting.

___ DOOR HET LANDSCHAP

Het landschap rond Wingene is mooi en open. Een troef die we binnen dit masterplan verder willen uitspelen. Het dorp wordt verbonden met haar omliggende landschap. We besteden de nodige aandacht aan de randen van het dorp, toegankelijke trage wegen en de ontsluiting op bovenlokaal niveau.

Een gezonde gemeente is een gemeente waar iedereen gezond kan bewegen

Mens sana in corpore sano. Wingene heeft de ambitie om gezonder te worden. Dat nemen we graag mee in ons DNA-masterplan. Hoe kan de publieke ruimte een gezondere levensstijl aanmoedigen? En hoe kan ze zelf gezonder worden door bijvoorbeeld de luchtkwaliteit op te krikken? Die vragen hangen nauw samen met welke mobiliteitsoplossingen er voor handen zijn in het dorp.

Wandelen en fietsen wordt in Wingene al sterk aangemoedigd vanuit de school met bijvoorbeeld fietsbehendigheidsparcours voor nieuwe fietsers. Daarnaast werkte de school ook een routekaart uit met de veiligste schoolroutes. Hoewel de routes kwaliteiten hebben - we vinden er veel autovrije wegeltjes terug - zijn er gevaarlijke punten terug te vinden. De routes moeten immers kruisen met de grotere verkeersassen die door het dorp lopen. Op de foto hiernaast is duidelijk te zien hoe een gemachtigd opzichter voorrang moet verlenen aan de schoolgaande kinderen terwijl een vrachtwagen doorheen het dorp rijdt. We zien dus kansen om deze oversteekplekken aan te pakken zodat het doorgaand verkeer er automatisch gaat afremmen.

Daarnaast zijn er ook uitdagingen naar parkeren toe. Vandaag is het mogelijk om zowat overal in de publieke ruimte te parkeren. We willen daarom een parkeerstrategie op tafel leggen die zorgt dat langparkeerders niet meer in het dorpscentrum hun wagen kwijt moeten.

Minder doorgaand verkeer voor meer verblijfskwaliteit, in een vlotter bereikbaar centrum

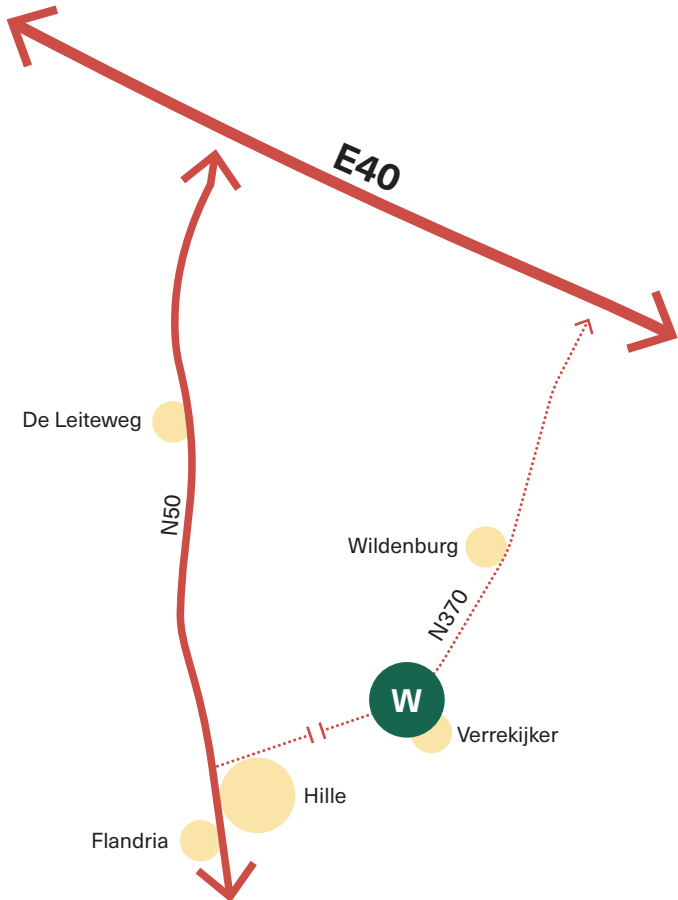
In het landschap rondom Wingene vinden we geclusterde bedrijventerreinen terug. Een groot deel ervan hebben een logistieke functie, waardoor ze heel wat vrachtverkeer aantrekken. Dat verkeer zoekt haar weg naar de meest nabij gelegen snelweg: de E40.

Het vrachtverkeer van de bedrijventerreinen van De Hille en Flandria heeft hiervoor twee opties: de N50, die via Oostkamp een oprit heeft op de E40 of de N370 (Hillesteenweg & Beernemstraat). Het grote verschil tussen deze twee opties is dat de N370 door de dorpskern van Wingene loopt, terwijl de N50 niet door een dorpskern loopt.

In Wingene zorgt het doorgaand vrachtverkeer voor geluidsoverlast en een slechtere luchtkwaliteit. Daarbovenop kruist de N370 met de veilig-naar-schoolroutes, waar dagelijks honderden kinderen passeren.

We pleiten ervoor om dat vrachtverkeer stelselmatig uit de kern van Wingene te weren. Dat gebeurt het best in overleg met het mobiliteitsplan voor de vervoerregio Midwest, via bilaterale gesprekken met de omliggende gemeentes en de logistieke bedrijven gelegen op De Hille en Flandria.

Vandaag wordt het doorgaand verkeer op de N370 al afgeremd met een zone 30, hetgeen de verkeersveiligheid ten goede zou moeten komen. Maar men zou nog een stap verder kunnen gaan en een tonnageverbod invoeren.

Een heldere parkeerstrategie voor het dorp

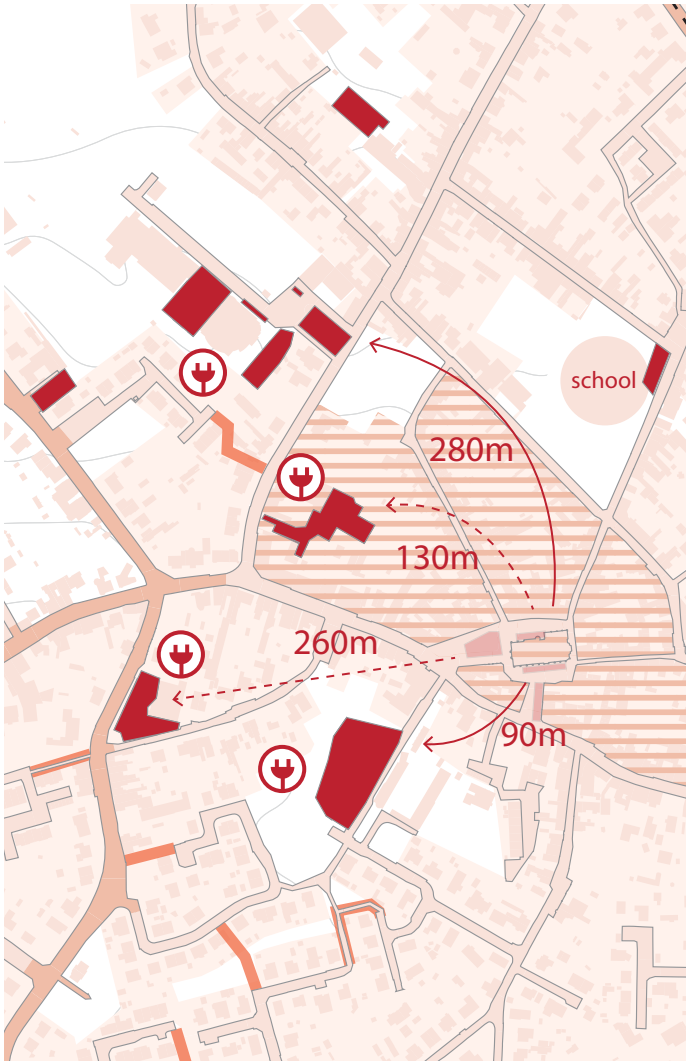
Wie naar het centrum van Wingene kijkt, merkt op dat er een groot aanbod aan parkeerplekken is. Zowel in de straten als op de meeste pleinen kan er geparkeerd worden. Maar parkings zijn nodig in een gemeente waar de auto een voor de hand liggende mobiliteitsoplossing is.

Toch willen we kritisch kijken naar het parkeeraanbod. Is er ruimte om parkeerplaatsen te herschikken zodat er kan onthard worden? Kunnen bestaande parkings efficiënter worden ingetekend? Is het noodzakelijk om wagens op het Kerkplein en rond de kerk te hebben staan?

De nevenstaande kaart toont de grote parkings van Wingene en hun afstand tot het Kerkplein. We brachten niet enkel de publieke parkeerplaatsen in kaart, maar ook de parkings van de Aldi en de Okay. We merken op dat de wandelafstand tussen het Kerkplein en deze parkings echter klein is. Vooral de parking van het Keizerspark kan parkeerplaatsen van het Kerkplein opvangen.

In de toekomst kunnen de parkings van de Aldi en de Okay ingezet worden om meer dubbel gebruik toe te laten, bijvoorbeeld bij evenementen op zondag.

Daarbovenop komt er nog een andere belangrijke transitie op ons af: de uitrol van de infrastructuur voor het elektrische wagenpark. Meer en meer mensen schaffen een elektrische wagen aan en daarvoor zijn oplaadpunten nodig. Binnen het DNA-traject maakten we de oefening waar deze laadpunten best zouden komen met het oog op de parkeerstrategie. De uitrol van deze laadpalen gebeurt best op plaatsen waar je langparkeren van bezoekers en bewoners wil laten gebeuren.

Een fietsvriendelijke schoolomgeving

De veilig-naar-school-routes helpen om kinderen in Wingene veilig de school te laten bereiken. Maar we kunnen ze nog een extra duwtje in de rug geven.

Door de herontwikkeling van de schoolsite, kan de circulatiestrategie rondom de school opnieuw geëvalueerd worden. Om de K+R-zone zo optimaal mogelijk bereikbaar te maken voor wagens en om ook meer ruimte te geven aan de fietsers en voetgangers, maken we de lus Nieuwstraat - Zandbergstraat - Pastoor Termotestraat volledig éénrichting. Dat kan ofwel met de klok mee (optie 1) ofwel tegen de klok in (optie 2).

Tijdens gesprekken met de WVI tijdens de workshopweek leerden we dat optie 1 het risico inhoudt dat het “naschoolse” verkeer via de Zandbergstraat over het Kerkplein zal rijden om zo de Oude Bruggestraat te bereiken. Dat is geen gewenste situatie als we het Kerkplein autoluw willen krijgen. Daarom geniet optie 2 de voorkeur.

Vervolgens kiezen we ervoor om in deze drie straten het fietsstraat principe in te voeren. Gezien de beperkte breedte van deze straatprofielen, is gedeeld gebruik van het profiel tussen zachte weggebruikers en wagens de enige oplossing. Tijdens de spits kan er ook worden gekozen voor het schoolstraatprincipe, hetgeen de straten autovrij maakt vlak voor en na de schooluren.

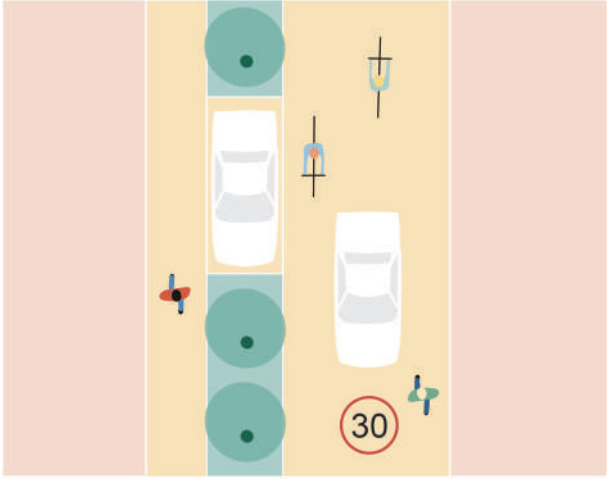
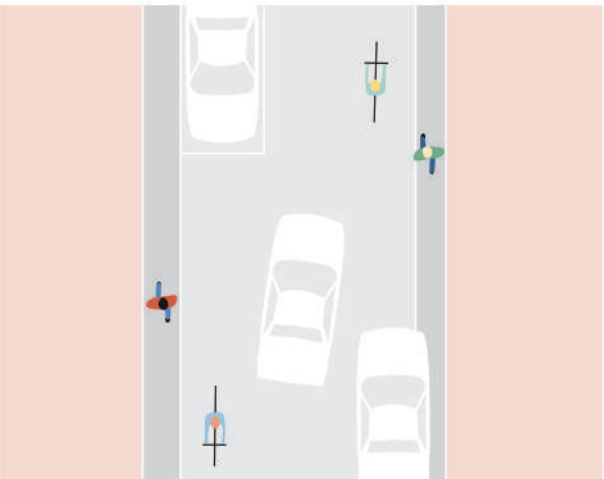
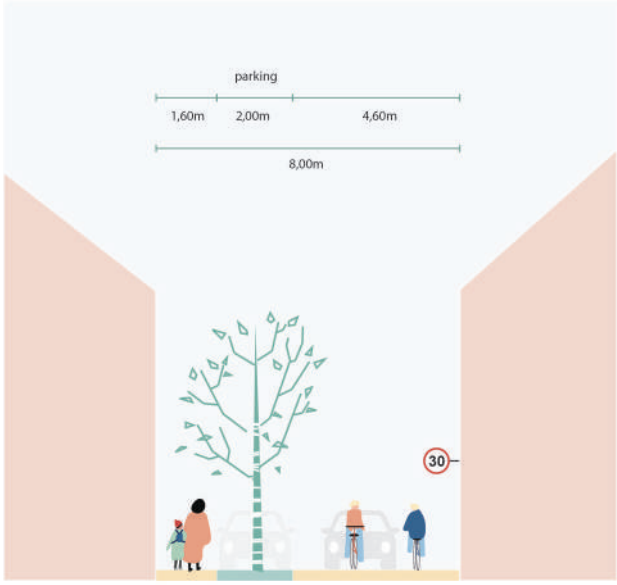
We pleiten ook voor het voorzien van voldoende en goed bereikbare fietsenstallingen aan en in de school. De drempel om de fiets te nemen zal zo verlaagd worden. Ook andere initiatieven zoals bijvoorbeeld de fietsbus kunnen opgezet worden.

1. Fietsenstalling Stedelijk Lyceum Linkeroever, plusoffice
2. De fietsbus brengt kinderen op een veilige manier naar school
3. Luifel voor fietsenstalling topsportschool Wilrijk, URA

Fietsstraten in de dorpskern

De straten rondom de school zullen in de toekomst éénrichtingsfietsstraten worden. Zo komt er extra ruimte vrij voor trage weggebruikers, parkeren en groen. We nemen de Zandbergstraat als voorbeeld en schetsen een fietsstraatprofiel uit. Het parkeren beperkt zich langs één zijde van de straat en wisselt zich af met kwalitatief groen. Het rechtse voetpad van 1 meter is niet voldoende om als volwaardig voetpad te functioneren. Door de straat als een 'shared space' in te richten, kan de voetganger en de fietser vrijer bewegen. Dit betekent dat er geen boordstenen en verschillende materiaalkeuzes worden gebruikt. Belangrijke randvoorwaarden zijn dat de auto's beperkt worden in snelheid en het gevoel krijgen dat zij doorheen een woonerf rijden. Dit kan door een zone 30 aan te geven en te werken met asverschuivingen.

Eén duidelijk OV-punt in het dorpshart

De halteplaats van de bushalte aan het Kerkplein ligt er vandaag wat verloren bij. De haltepaal en het bushokje staan aan twee kanten van de straat. Dat zorgt voor een onleesbare halte. We raden daarom aan om één goed uitgeruste OV-halte te voorzien met een luifel, bankje, verlichting, realtime aankomsttijden, windscherm, een drankjesautomaat,... Die kan eventueel gekoppeld worden aan het Hoppinpunt dat zal voorzien worden in de dorpskern.

Een Hoppinpunt met deelwagens en deelfietsen, Heverlee

De haltepaal en de bushalte aan weerszijden van het Kerkplein

De deelwagen van Coopstroom op het Gemeenteplein

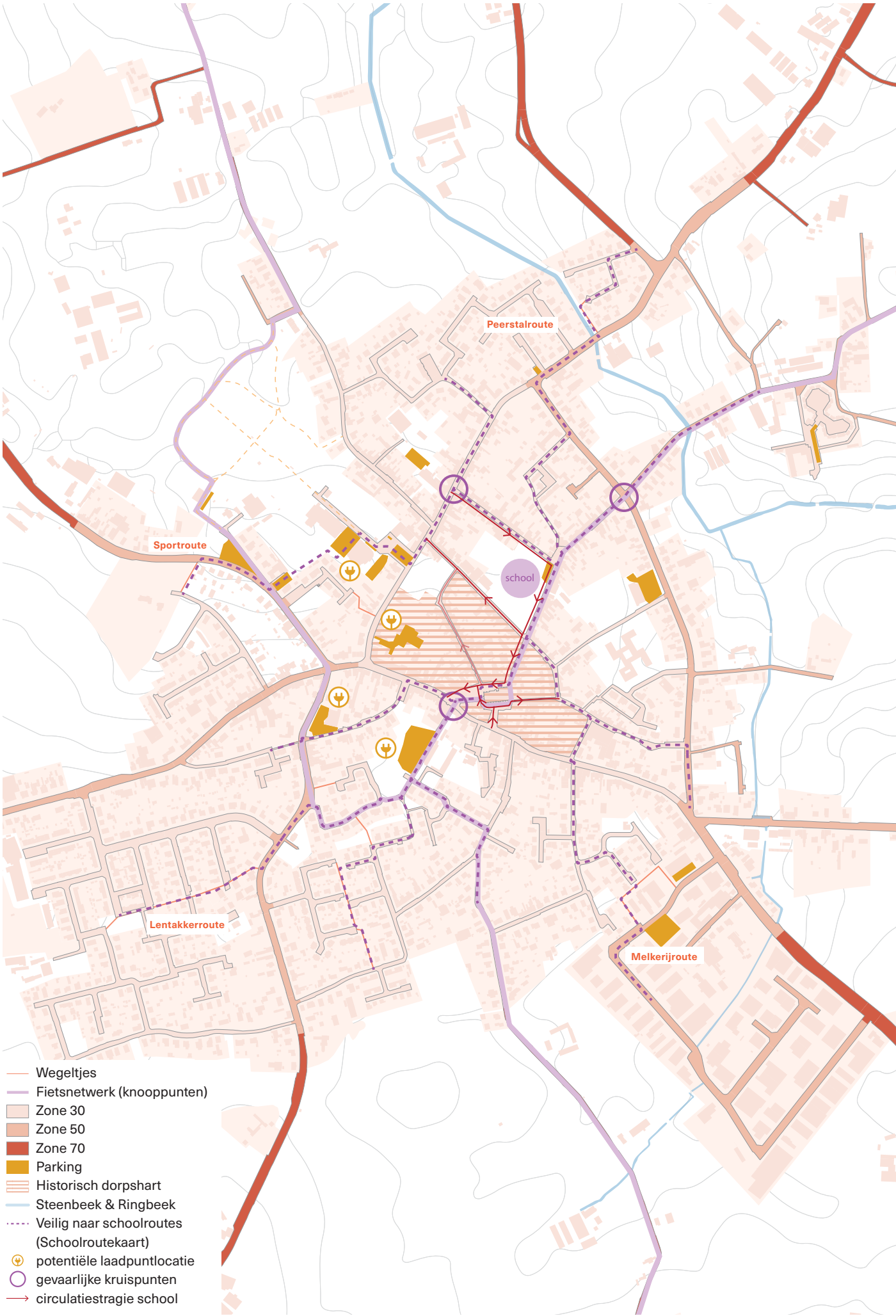
Op het Gemeenteplein staat er sinds kort een deelwagen van de coöperatieve Coopstroom. Deze zou best mee geïntegreerd worden in het Hoppinpunt. Verder kan de gemeente ook experimenteren met andere deelmobiliteit zoals gedeelde cargofietsen. Dat is een vervoersmiddel dat wel gebruikt zou kunnen worden door de inwoners, maar niet snel zelf wordt aangekocht.

De mobiliteit van morgen in Wingene

Om van Wingene een gezonde gemeente te maken, zetten we maximaal in op meer fietsers en een hogere walkability. Om de veilig-naar-schoolroutes te optimaliseren, duiden we een aantal cruciale en gevaarlijke kruispunten aan: de kruisingen met de Beernemstraat, Heilig Sacramentstraat en de Oude Bruggestraat. Ook de schoolomgeving zal in de toekomst meer comfort bieden voor wie met de fiets of te voet komt. De circulatiestrategie wordt aangepast en we introduceren fietsstraten. Tenslotte herorganiseren we een aantal centumparkings om langparkeerders uit het centrum van Wingene te houden. De laadpalenstrategie speelt daarop in.

De tegel van de Leesebeeseweg: het resultaat van de wedstrijd voor schoolkinderen om tegels te ontwerpen bij de wegeltjes

3.3 _____DNA 3: klimaatrobuuste publieke ruimte

Groenblauwe aders doorheen en rondom Wingene

Wingene wil het dorp laten doordringen van groene en blauwe aders. Zij wil actief inzetten op de ontharding en de vergroening van publieke en private ruimten.

Het dorp wordt gekenmerkt door verschillende groene trage doorsteken. Ook zijn er enkele monumentale bomen aanwezig in het dorp, vaak op private gronden. Daarnaast is er nog heel wat ruimte om te ontharden en kwalitatiever te vergroenen.

Wingene is zich bewust van het waterprobleem en heeft hiervoor recent een actieplan opgemaakt. De relatie met de beekvalleien en het dorp is niet overal even duidelijk en moet worden versterkt. Water moet een prominente rol krijgen binnen en rond het dorp zodat het water niet meer als een probleem wordt ervaren maar veeleer als een kwaliteit.

Publieke ruimten richten we kwalitatiever in met waardevol, biodivers groen en belevingselementen, en we beheren ze extensiever.

Publieke ruimten zijn niet enkel sport- of buurtparkjes of speeltuinen maar evenzeer straten en trage wegen. Bestaande maar ook toekomstige publieke ruimten moeten kwalitatief worden ingericht. Dit houdt in dat er aandacht is voor biodivers groen en voldoende robuust groen zoals volwaardige (oudere) bomen. Historische bomen creëren de grootste toegevoegde waarde om hittestress op te vangen, water te laten infiltreren, koolstof op te vangen en schaduw te voorzien. Zij zijn niet vervangbaar door jonge, nieuw boompjes. Monumentale bomen moeten met andere woorden zoveel mogelijk behouden blijven.

Gekoppeld aan deze publieke ruimten is een integratie van natuurlijke belevingselementen relevant om ze meer aantrekkelijk te maken. Zo hebben ze naast een klimatologisch en ecologische ook een maatschappelijke meerwaarde voor het dorp.

Om voldoende klimaatrobuust te functioneren is ook het beheer van deze ruimten een aandachtspunt. Extensief beheer is aangewezen om het overtollige water te laten infiltreren en de vegetatie te laten groeien en bloeien. Bijkomend is dit minder arbeidsintensief dan een intensief (maai- en snoei)beheer.

Kwalitatieve publieke ruimte met speelelementen, Pennepoelpark Mechelen

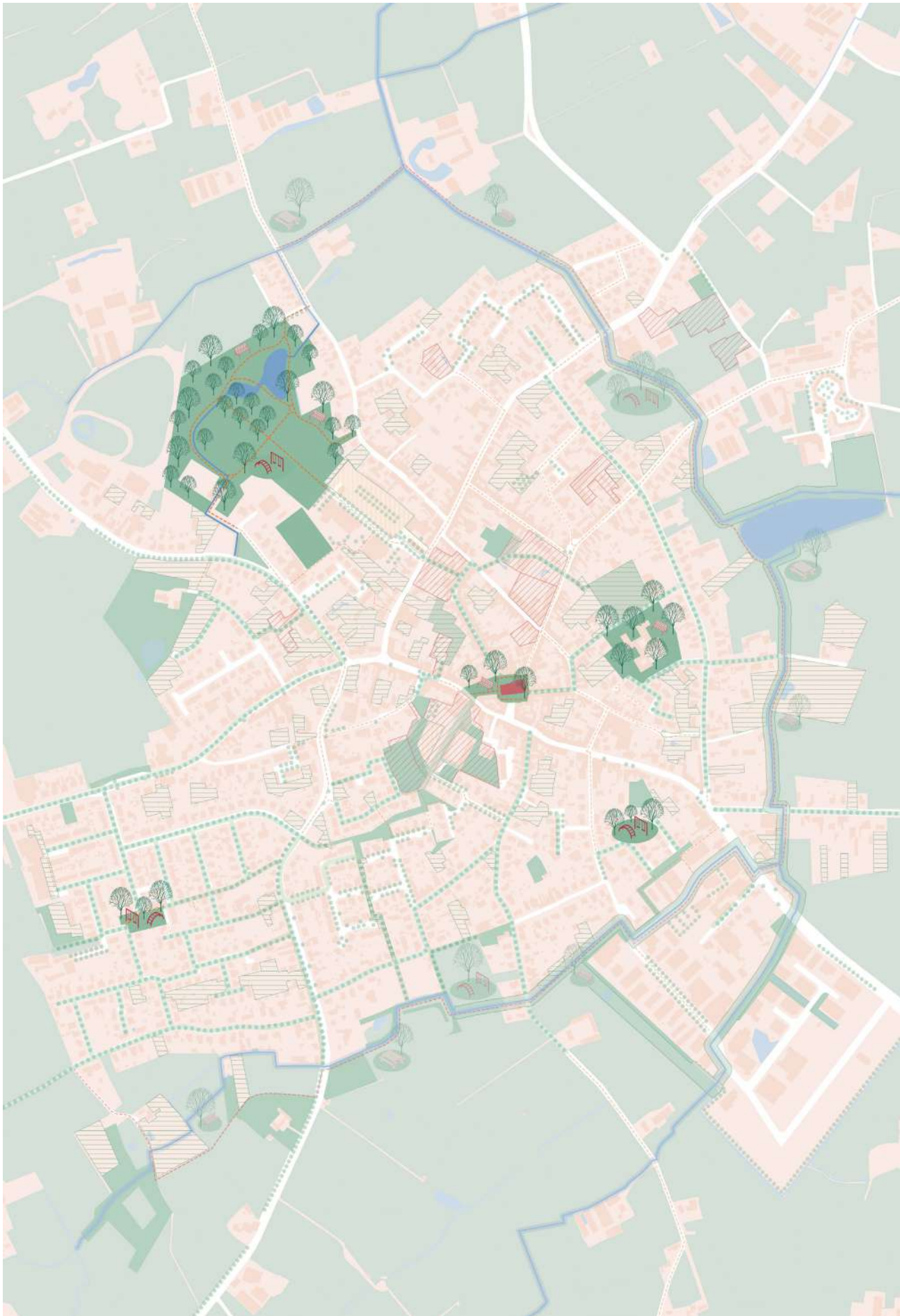
Biodiverse beplanting en waterbuffering, Pennepoelpark Mechelen

Integratie natuurlijke speelelementen, Hoge Weg Gent

Landschappelijke integratie van sportpark, sportpark Wijtschate

We versterken de vallei van de Ringbeek op vlak van water, biodiversiteit en beleving.

Het bufferbekken in aanleg en de vrijwaring van het signaalgebied dragen bij tot het temperen van het overstromingsgevaar. Daarnaast moet de beekvallei van de Ringbeek zelf worden versterkt. Dit kan door extra ruimte te creëren en door de oevers op te waarderen. Beekbegeleidende beplanting versterkt enerzijds de oevers en dus de capaciteit van de beek. Anderzijds draagt het bij tot de biodiversiteit en de beeldkwaliteit ervan. Ter hoogte van de woonwijk Ter Vloet en ten noorden van het bedrijventerrein is er een opwaardering van de beekvallei nodig. Net op deze plekken is er ook een overstromingsgevaar.

De Ringbeek vormt een sikkels rondom het dorp. Dit is een duidelijke grens tussen de woonkern en de aaneengesloten open ruimte. De beekvallei biedt kansen om het dorp beter te verbinden met het omliggende landbouwlandschap. Hiervoor moet de relatie met de beek worden versterkt. Een trage verbinding langsheen de beekvallei is aangewezen. Zo kunnen Wingenaars op wandelafstand van het dorp ontspannen en tot rust komen, zonder dat zij de auto moeten nemen richting bijvoorbeeld Bultkampveld.

Op enkele strategische plekken langsheen de beekvallei kan er een rust-, speel- en/of picknickplek worden voorzien met een minimum aan 'infrastructuur'. Een zitbank met schaduwgevend boom en/of een natuurlijk speelelement of uitkijkpunt zijn vaak voldoende. Naargelang de ruimte die er is, kan het wandelpad de vorm van een vlonderpad, halfverhard pad of slechts een gemaaid graspad aannemen.

Ecologische beek met oevervegetatie, Park Groot Schijn Deurne

Rustpunt aan het water, Kerremanspark Asse

Vlonderpad, Kerremanspark Asse

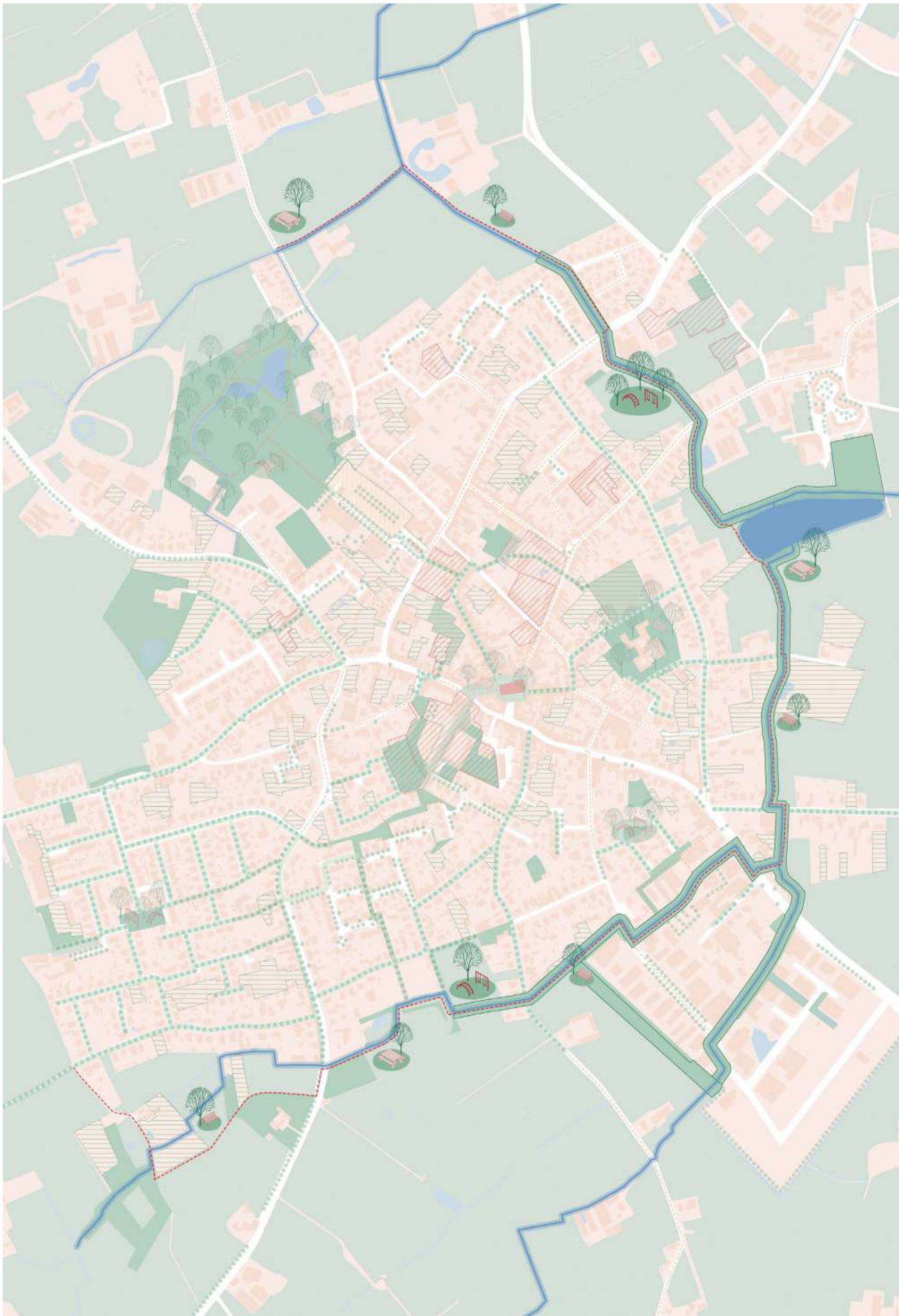
Halfverhard pad, Hoge Weg Gent

Gemaaid graspad, Kimmel

Versterking relatie beekvallei, Molenbeekvallei Beersel

Ontbrekende groen-blauwe
verbindingen lossen we stelselmatig op

Een aaneengesloten kwalitatief groen en waternetwerk moet worden nagestreefd. Naast bestaande groene en blauwe structuren, moet er worden ingezet op ontbrekende schakels. Verharde publieke en private ruimten moeten zoveel mogelijk worden onthard en vergroend. Dit kan op verschillende schaalniveaus.

Groen- en waterelementen kunnen worden geïntegreerd in de publieke ruimte en op privaat domein. Volgende ingrepen kunnen de groenblauwe dooradering versterken.

Grote verharde oppervlakken zoals parkeerplaatsen moeten zoveel mogelijk worden onthard en vergroend. Het Gemeenteplein dat wordt omgetoverd tot Keizerspark is een goed voorbeeld. Kerkplein en Markt, maar evenzeer de grotere parkings ter hoogte van het sportpark bieden kansen. Zij moeten groener worden ingericht en met halfverhardingen worden voorzien.

Groene parking

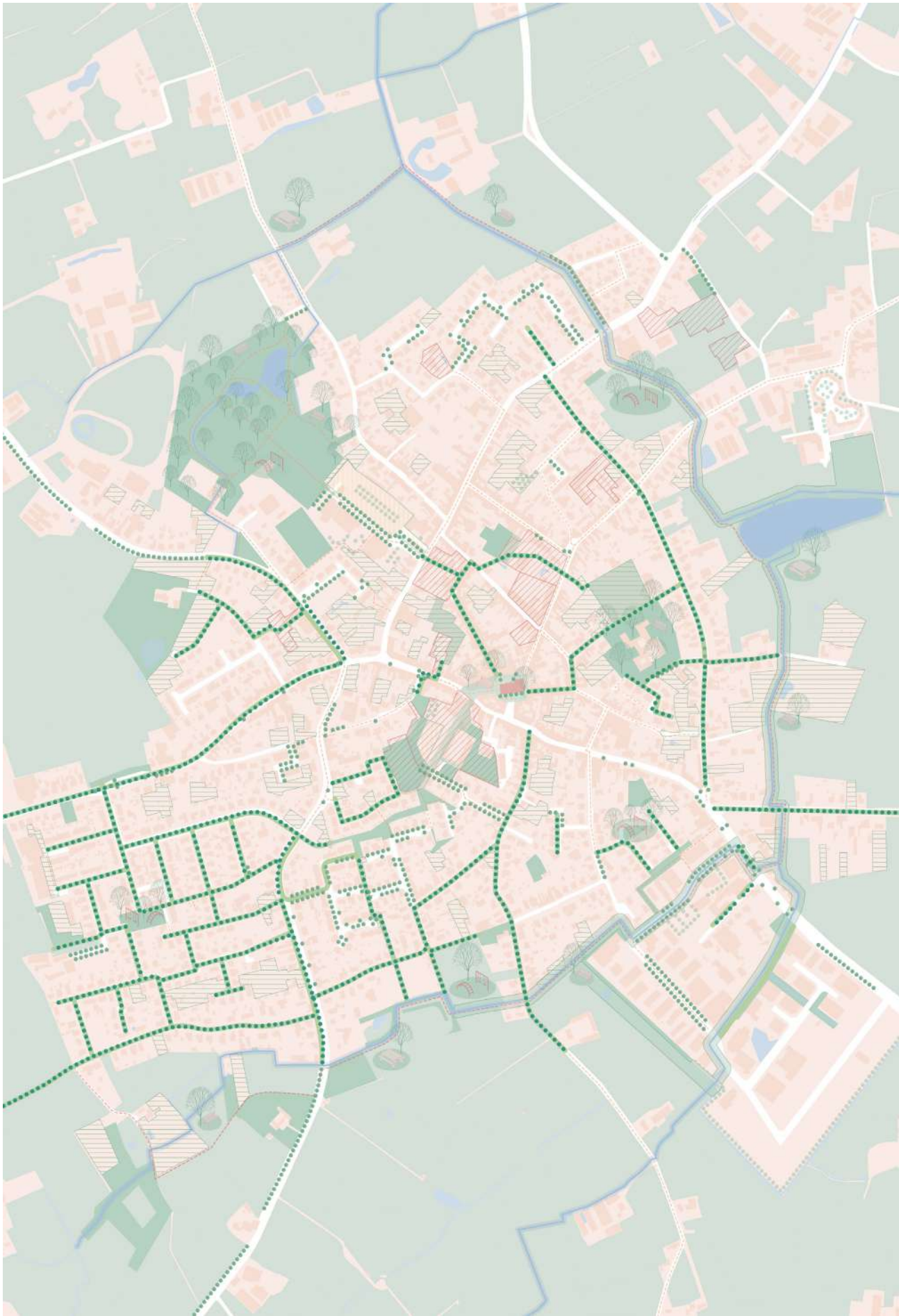
Groene parking

Multifunctionele en groene parking, Jeugdzone Geel

Groene parking, Zomerhuis Stekene

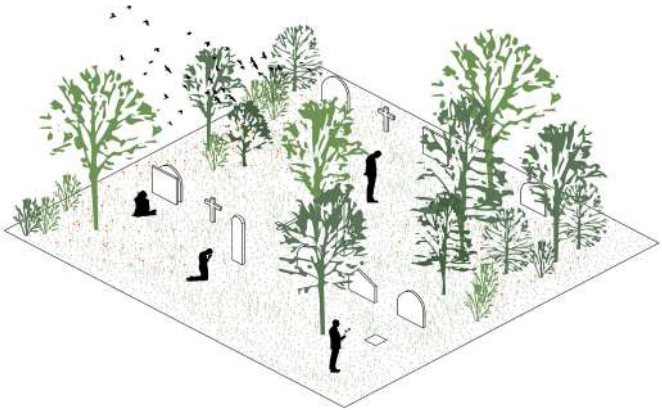
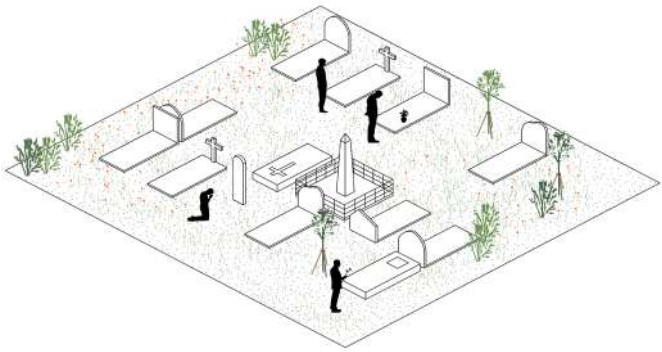
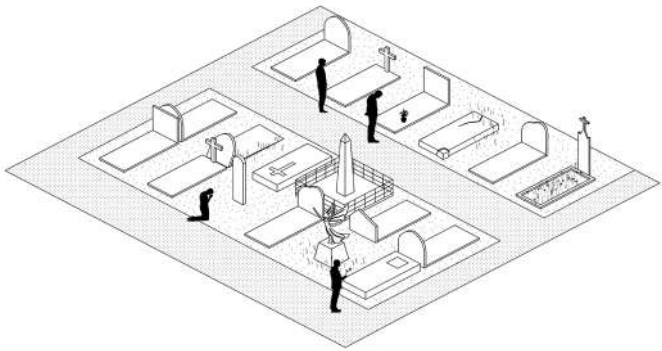

De begraafplaats is vandaag een vrij grote verharde ruimte in Wingene. Op lange termijn is het wenselijk de begraafplaats om te vormen tot een natuurbegraafplaats, die aansluit bij het sportpark.

Straatprofielen kunnen worden herorganiseerd met extra aandacht en dus ook meer ruimte voor groen en/of water. Afhankelijk van het straatprofiel en de categorisering zijn verschillende mogelijkheden.

- Lokale - al dan niet doodlopende - straten worden omgetoverd tot woonerf of tuinstraat.
- Overgedimensioneerde straten nemen in breedte af, waardoor een volwaardige groen- en waterstrook kan worden voorzien.
- Een herziening van de circulatie in een straat, bijvoorbeeld van twee- naar eenrichtingsverkeer biedt kansen voor een smaller straatprofiel en dus meer ruimte voor water en groen.
- Enkele parkeerplaatsen worden ingezet voor extra groen.
- Verticaal groen zoals een groene gevelwand of -tuin wordt geïntegreerd in het straatbeeld.
- ...

Hierop volgend worden enkele voorbeelden gevisualiseerd. Een belangrijke randvoorwaarde om dit kwalitatief te doen, is dat de gemeente een duidelijke keuze neemt in de te hanteren straatprofielen met een hier aan gekoppelde huisstijl (materiaalgebruik, inrichting, infrastructuur enz.) en dat toekomstige ingrepen in de publieke ruimte telkens diezelfde huisstijl hanteren. Alleen zo kan een uniformer straatbeeld stelselmatig worden nagestreefd dat de samenhang en de beeldkwaliteit van het dorp versterken.

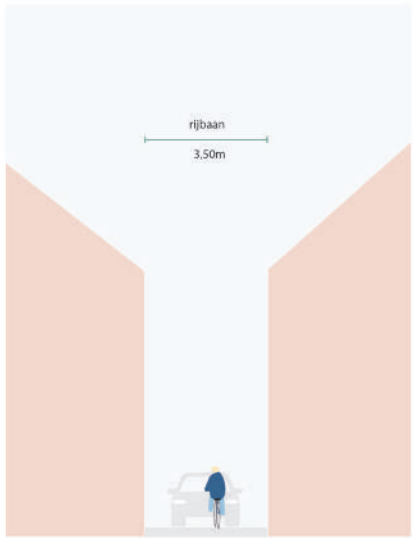
Mogelijke gefaseerde reconversie van begraafplaats naar natuurbegraafplaats

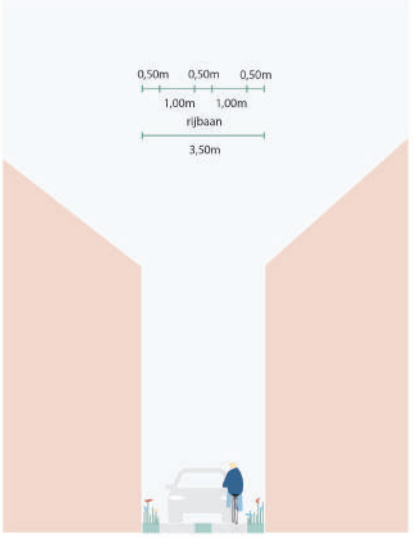
Natuurbegraafplaats , Lettenhofpark Zwevegem

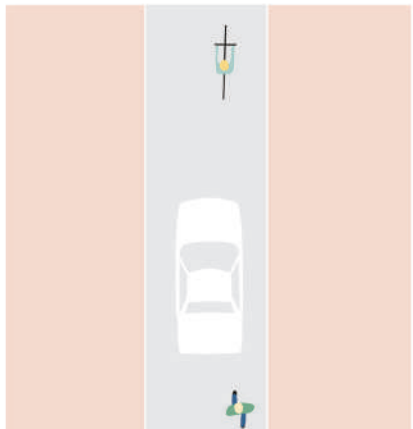
Natuurbegraafplaats, Lettenhofpark Zwevegem

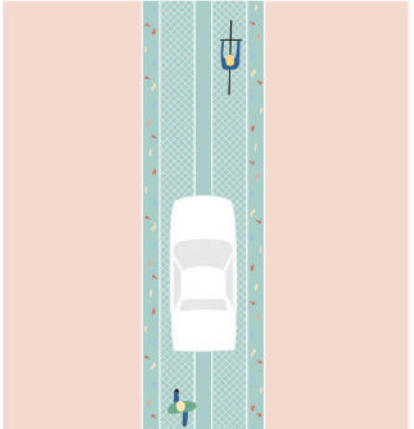
bestaande toestand

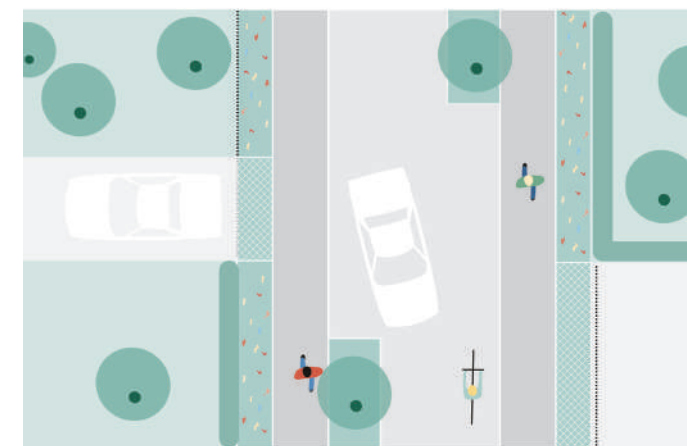
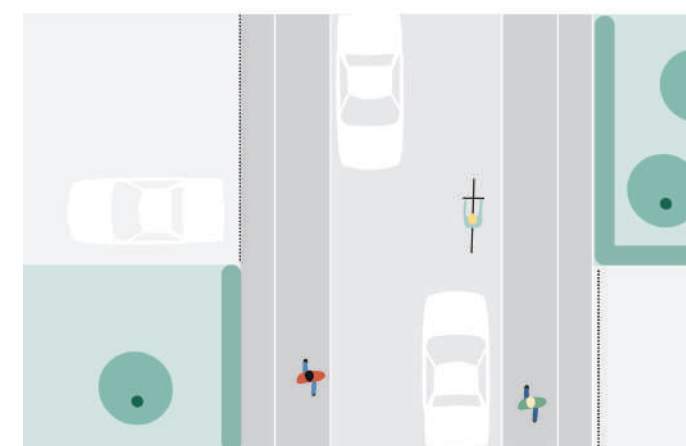
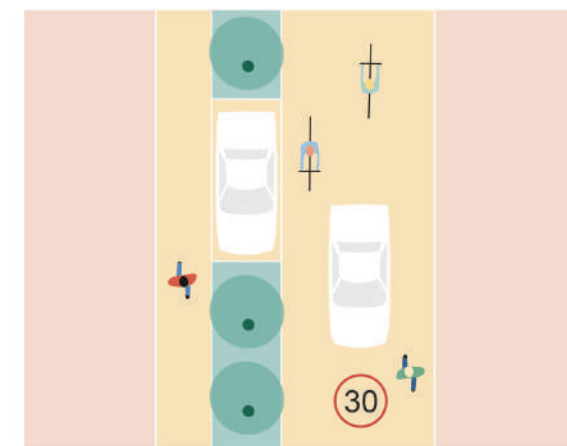
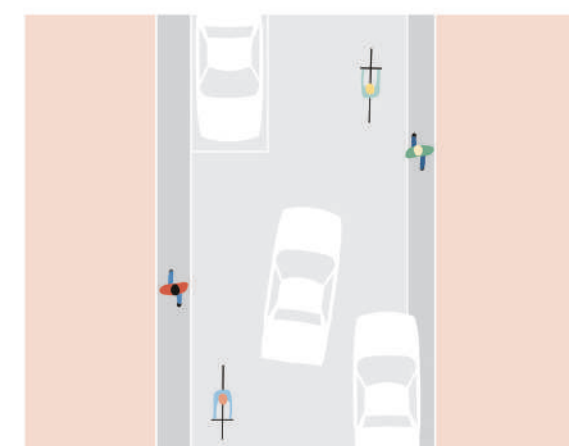
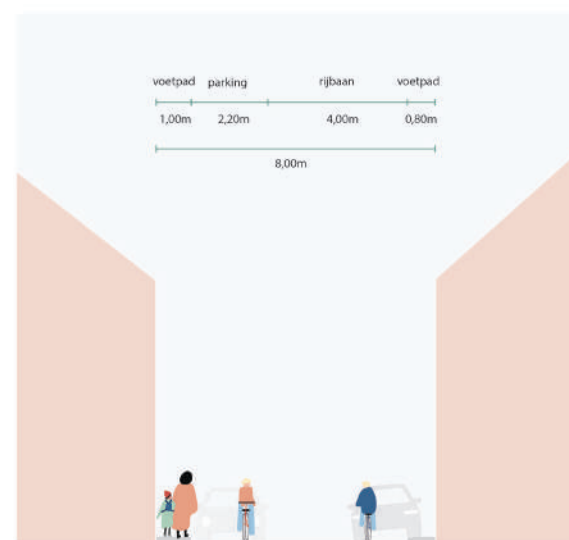
voorstel voor meer klimaatrobuuste toestand

Een lokale straat met een beperkte straatbreedte waarbij het gemotoriseerd verkeer te gast is, kan worden onthard en vergroend. Een tuinstraat met karrenspoor is het meest aangewezen, waarbij de auto nog steeds een plek krijgt maar waarbij veel ruimte wordt voorzien voor groen en water. Dit creëert een aantrekkelijker en verkeersveiliger straatbeeld voor de inwoners van de straat doordat de auto's worden afgeremd.

Tuinstraat, Lange Ridderstraat Antwerpen

bestaande toestand

voorstel voor meer klimaatrobuste toestand

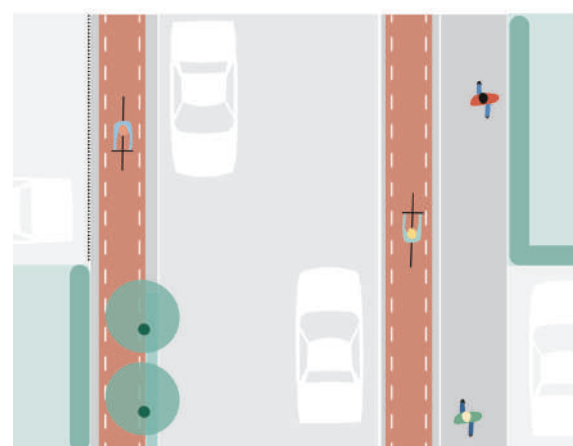
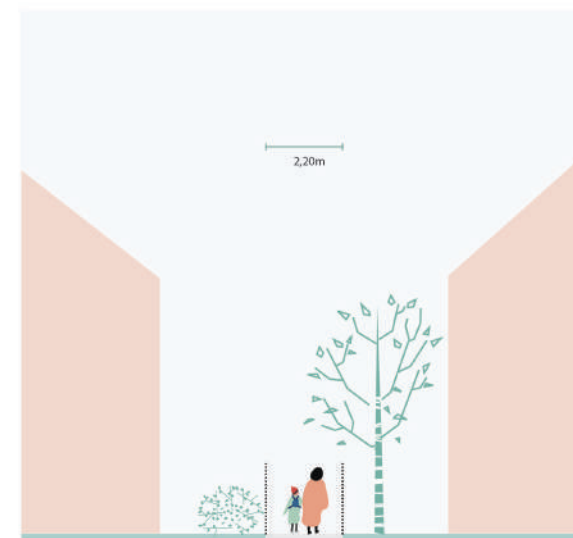
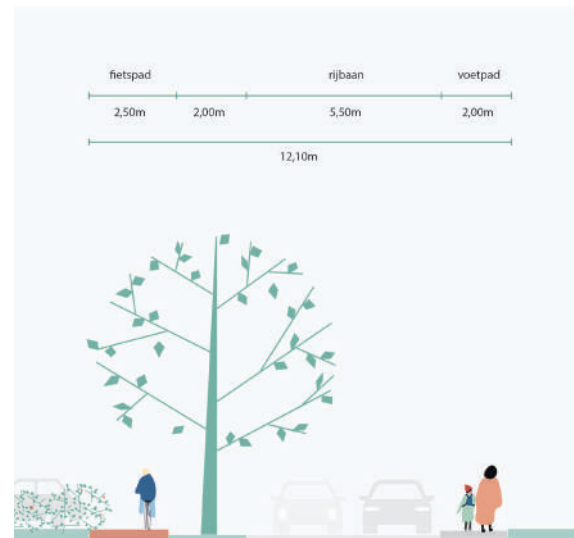
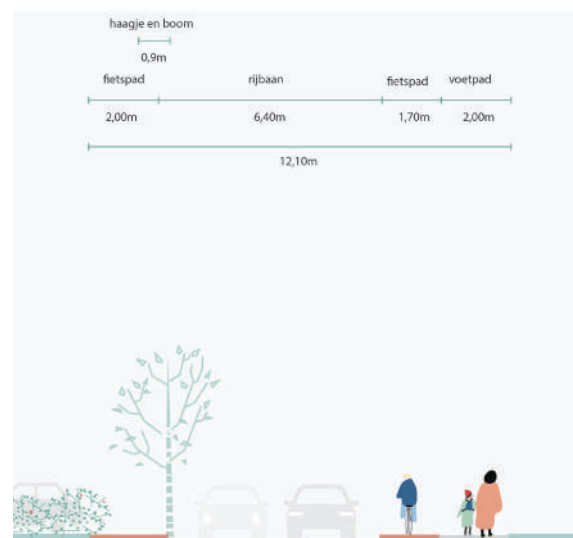
bestaande toestand

voorstel voor meer klimaatrobuste toestand

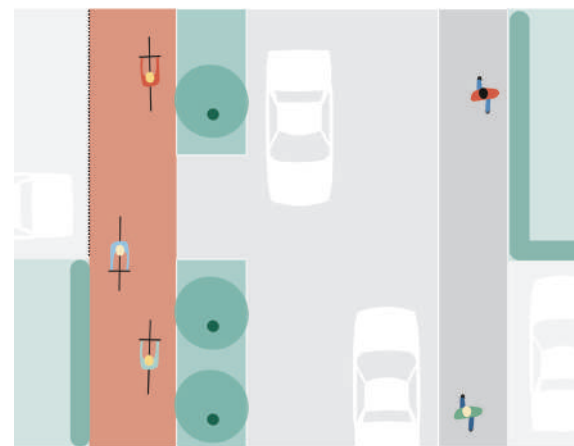
Tweerichtingsstraten waarbij de straatbreedte is beperkt en waar enkele auto's ook vaak langs beide zijden staan geparkeerd, al dan niet deels op het voetpad, kunnen in de toekomst anders worden ingericht met extra aandacht voor wandelaars, fietsers en groen. In dit voorstel wordt gekozen om de straat om te vormen van tweerichting naar eenrichting, zodat er extra ruimte vrijkomt voor trage weggebruikers, parkeren en groen. Het parkeren beperkt zich langs één zijde van de straat en wisselt zich af met kwalitatief groen.

Het rechtse voetpad van 1 meter is niet voldoende om als volwaardig voetpad te functioneren. Door de straat als een 'shared space' in te richten, kan de voetganger en de fietser vrijer bewegen. Dit betekent dat er geen boordstenen en verschillende materiaalkeuzes worden gebruikt. Belangrijke randvoorwaarden zijn dat de auto's beperkt worden in snelheid en het gevoel krijgen dat zij doorheen een woonerf rijden. Dit kan door een zone 30 aan te geven en te werken met asverschuivingen.

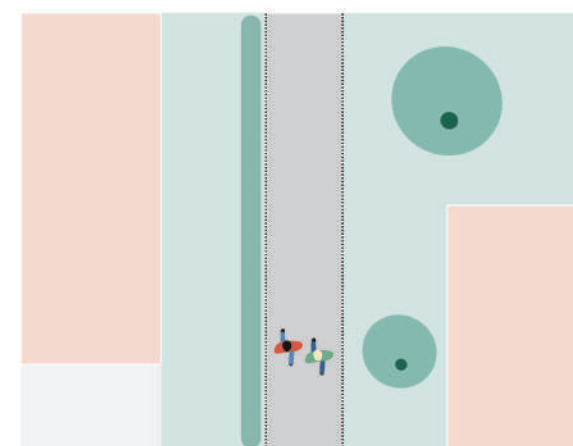
In een (lokale) tweerichtingsstraat met een overmaatse breedte en een hoge verhardingsgraad zijn veel kansen om te ontharden en te vergroenen. Door de auto's te laten alterneren, kan een grote hoeveelheid groen worden geïntegreerd. Dit betekent dat er groenzones afwisselend in de straat worden ingeplant zodat de auto's die wisselende bewegingen moeten volgen. Deze inrichting beperkt de straatbreedte en heeft een remmend effect op de wagens. Ook op de grens tussen publieke ruimte en private gronden zijn er onthardings- en vergroeningskansen.

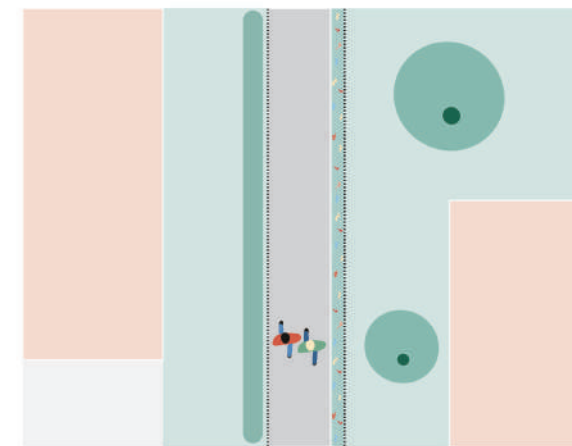
bestaande toestand

voorstel voor meer klimaatrobuste toestand

bestaande toestand

voorstel voor meer klimaatrobuste toestand

Grotere - vaak bovenlokale - straten hebben een breder straatprofiel. In dit voorbeeld kan er in twee richtingen worden gereden met de wagen en met de fiets en is er aan één zijde een volwaardig voetpad. Om meer ruimte te creëren voor water en/of groen wordt hier voorgesteld om een dubbel fietspad langs één zijde te creëren. Dit biedt kansen om een volwaardige groenbuffer te voorzien tussen de fietsers en de auto's, wat opnieuw de verkeersveiligheid ten goede komt. De rijbaan verschuift hierdoor wat meer naar rechts.

Integratie van water- en groenstrook, Arduinstraat Gent

Een fijnmazig kwalitatief traag wegennet draagt bij tot een gezonde en veilige leefomgeving. Rekening houdend met de beleving en de klimaatbestendigheid is de inrichting van een trage weg belangrijk. Door kleine ingrepen zoals een groene, natuurlijke grens/omheining op te leggen en/of door een rij straatstenen uit te halen en te vervangen door klimplanten, kan de trage weg een groener en aantrekkelijker karakter krijgen dat eveneens bijdraagt tot de klimaatrobustheid van het dorp.

Markt - Kerkplein als centraal hart van Wingene

Het hart van Wingene wordt gekenmerkt door het Kerkplein dat de kerk met het gemeentehuis verbindt en de Markt. Hier zijn enkele voorzieningen gecentreerd zoals gemeentehuis, slager en bakker, horeca, apotheek enz. die het dorp levendig houden. De publieke ruimte errond is verhard en wordt merendeels gebruikt als parking. Tijdelijke evenementen zoals de kermis en de wekelijkse markt vinden hier verspreid plaats. In de zomer zetten de horecazaken hun terrassen uit. Het dorps hart werkt vandaag relatief goed, maar heeft nood aan een kwaliteitssprong.

Een herinrichting van Kerkplein en Markt met meer aandacht voor volwaardig groen en een autoluwere verkeerssituatie verhoogt de verblijfskwaliteit en de klimaatbestendigheid.

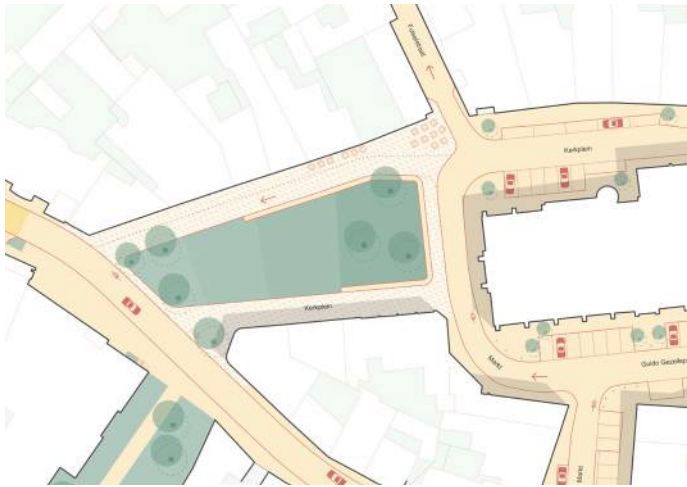
Door meer aandacht te hebben en dus ook meer ruimte te creëren voor trage weggebruikers (wandelaars en fietsers) kunnen Wingenaars zich veilig verplaatsen en elkaar ontmoeten. Gemotoriseerd verkeer moet worden gereduceerd maar heeft binnen dit dorps hart nog steeds een belangrijke plek.

Handelaars en inwoners moeten bereikbaar blijven, waardoor kortparkeren op bepaalde plekken en tijdens bepaalde periodes in het jaar moet worden voorzien.

Markt en Kerkplein moeten multifunctioneel kunnen functioneren. Meer groen is wenselijk omwille van beeldkwaliteit en klimaatbestendigheid, maar mag dit niet in de weg staan. Een kwalitatief ontwerp van de publieke ruimte is noodzakelijk.

Voorstel tot fasering

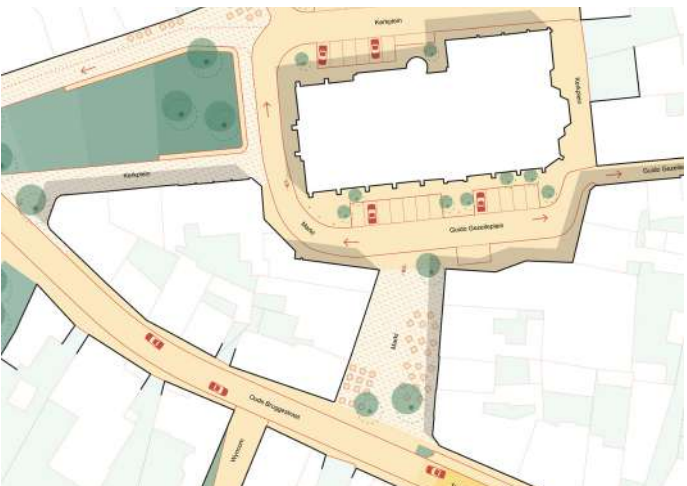
korte termijn

Op **korte termijn** is een ontharding en vergroening van het Kerkplein aangewezen. De huidige inrichting met parkeerplaatsen, Lindebomen en paaltjes maken het plein weinig aantrekkelijk om te vertoeven. Het plein kan worden omgetoverd tot een hellend groen plein. Het kan dienen als rust- en verblijfsplek maar evenzeer worden ingeschakeld voor tijdelijke evenementen zoals de wekelijkse markt. De groeninrichting moet biodivers en klimaatrobuust zijn en zodanig georganiseerd dat een multifunctioneel gebruik mogelijk blijft. Door dit plein te vergroenen en op te waarderen kan het toekomstig Keizerspark worden verder gezet tot aan de kerk.

Gemotoriseerd verkeer verhuist naar de noordzijde. Dit heeft als doel om een continuïteit en veiligere oversteek voor wandelaars en fietsers te garanderen tussen Keizerspark en Kerkplein/Markt. Garages blijven langs beide zijden van Kerkplein bereikbaar. Een nieuwe bushalte kan worden geïntegreerd aan de zuidzijde van Kerkplein. Parkeren blijft mogelijk rondom de kerk en op het Gemeenteplein.

middellange termijn - winterbeeld

middellange termijn - zomerbeeld

Op **middellange termijn** kan de inrichting van de Markt worden herzien. De horeca van Wingene is hier geconcentreerd maar heeft moeite om te overleven. Een uniforme inrichting van Markt zonder boordstenen en in eenzelfde materialisatie versterkt het pleingevoel en de samenhang van de publieke ruimte. Zo wordt de Markt een kwalitatief publiek plein met een hoge belevingswaarde in tegenstelling tot het vrij onsamenhangend karakter vandaag. Dit is bijgevolg gunstig voor de organisatie van de kermis, de wekelijkse markt en de zomerterrassen.

Naargelang het ambitieniveau van Wingene kan er een onderscheid worden gemaakt tussen winter- en zomerseizoen. In de winter kunnen nog steeds parkeerplaatsen worden voorzien op de Markt. Langsparkeren is het meest wenselijk om minder conflict te creëren bij het in- en uitrijden op de Markt en om meer ruimte te creëren voor voetgangers (bredere voetpaden). In de zomer of tijdens tijdelijke evenementen kunnen de parkeerplaatsen worden ingenomen door tijdelijke constructies zoals terrassen.

Punctueel kunnen enkele bomen worden geïntegreerd die schaduw genereren zonder de multifunctionaliteit van het plein te hypothekeren.

Multifunctioneel, hellend groen plein met hoge beleving, Vismarkt Leuven

Multifunctioneel, hellend groen plein met hoge beleving, Emiel Braunplein Gent

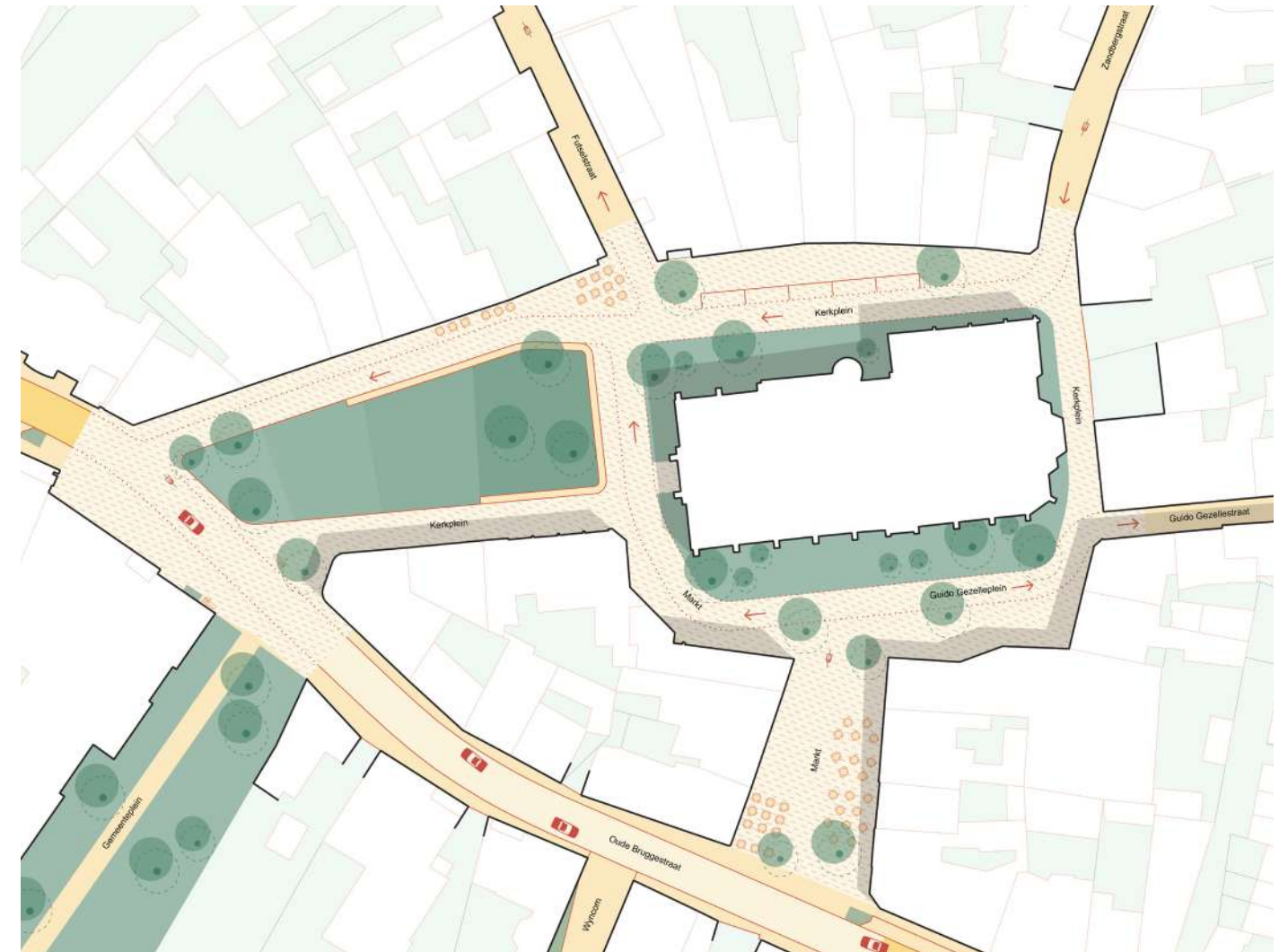
Autovrij multifunctioneel plein met groene inrichting, Kardinaal Mercierplein Jette

Autovrij multifunctioneel plein, Grote Markt Vilvoorde

Op **lange termijn** kan de directe omgeving van de kerk worden aangepakt. Van zodra de inwoners van Wingene gewoon zijn om het Gemeenteplein als belangrijkste parking te gebruiken in het dorps hart, kunnen de parkeerplaatsen rondom de kerk eveneens worden omgevormd tot kwalitatief en robuust groen. Zo functioneert het kerkgebouw niet enkel als baken maar wordt zij ook omgeven door een kwalitatieve groene, klimaatrobuuste publieke ruimte. Aan de noordzijde blijven er nog enkele kortparkeerplaatsen beschikbaar om de bereikbaarheid van de handelaars te garanderen.

Tot slot kan de oversteek aan Oude Bruggestraat worden aangepakt. Door een ander materiaal te gebruiken dat aansluit bij Kerkplein en Markt en door enkele bomen op goed gekozen plekken in te planten, ontstaat er een remmend effect ter hoogte van het Gemeenteplein en Kerkplein. De oversteek wordt daardoor verkeersveiliger en aantrekkelijker voor voetgangers en fietsers.

lange termijn

Kwalitatief groen kerkplein met multifunctionele zitrand, Nieuwmoer Kalmthout

Kwalitatief groen kerkplein met multifunctionele zitrand, kaai Sint-Amands

Oversteek Sportpark - Sint-Annahof

Het sportpark, in combinatie met de begraafplaats, het cultureel centrum en overige voorzieningen, is een belangrijke gemeenschapscluster van Wingene. Voor het sportpark is reeds een masterplan opgemaakt dat stelselmatig wordt uitgevoerd. Aan de overzijde van Beernemstraat is een nieuwe woonontwikkeling (Sint-Annahof) aan de gang.

Vandaag is N370 (Beernemstraat - Oude Bruggestraat) een drukke invalsweg die doorheen het dorp gaat. De gemeenschapscluster moet op een veilige en aantrekkelijke manier worden bereikt vanuit het centrum van Wingene en vanuit de regio. Dit betekent dat de oversteekbaarheid van Beernemstraat moet worden verbeterd en dat de beleving en de beeldkwaliteit van de straat, minstens ter hoogte van dit sportpark beter moeten.

Het Agentschap Wegen en Verkeer is beheerder van de weg en is momenteel bezig met de verkeerstechnische herinrichting van de weg. Voor de gemeente speelt er meer dan enkel het verkeerstechnische aspect. Ter hoogte van het sportpark moet het gemotoriseerd (vracht)verkeer worden afgeremd. Fietzers en wandelaars moeten op een veilige manier kunnen oversteken zodat een continuïteit wordt verzekerd tussen het sportpark enerzijds en het centrum van Wingene anderzijds.

Dit kan door een deel van Beernemstraat licht te verhogen, ter hoogte van de parking van het sportpark. Daarnaast moet deze oversteek als één publieke ruimte worden ingericht, met eenzelfde materiaalgebruik en zonder veel niveauverschillen, zodat dit bijna wordt ervaren als een oversteekbaar plein waar wandelaars en fietsers 'vrij' kunnen bewegen.

Bijkomend is de integratie van groen in het straatprofiel nodig. Zo krijgt het groene karakter van het sportpark een vervolg tot over de straat tot in het Sint-Annahof en verder. Door het kiezen van goede locaties voor het groen, kan dit eveneens verkeersremmend werken. Bijgevolg draagt dit bij tot een meer klimaatrobust en gezonder Wingene.

Op lange termijn kan de parking van het sportpark op een andere manier worden georganiseerd. De omvorming naar een groene en/of halfverharde pleinruimte is wenselijk. Door dit als pleinruimte te benaderen en in te richten, creëert dit meer samenhang. Ondanks dit meestal als parking wordt gebruikt, is er toch de mogelijkheid om het plein multifunctioneel te gebruiken (zoals voor tijdelijke evenementen of minder drukke periodes enz.). Door de parkeerplaatsen anders te schikken kan de toegangsreef van de begraafplaats worden benadrukt. Het 'restgroen' aan de westelijke voorzijde van de begraafplaats heeft vandaag weinig maatschappelijke en ecologische meerwaarde en kan op een andere locatie, gekoppeld aan de trage verbinding meer betekenen.

bestaande toestand

nieuw voorstel

nieuw Wingene?

De afgelopen 20 jaar is het dorpsbeeld van Wingene erg veranderd. Dorpse geveltjes van rijwoningen maakten plaats voor grotere appartementsgebouwen en grote tuinen werden ingevuld met inbreidingsprojecten. De aanleiding van dit DNA-traject waren immers een aantal inbreidingsprojecten. Zowel bij het gemeentebestuur als bij de bewoners is er de bezorgdheid over de beeldkwaliteit van deze recente appartementiseringsgolf.

Wil dat daarom zeggen dat er in de toekomst niet meer ontwikkeld mag worden? Neen, integendeel. De kern blijft compact, met de nodige aandacht voor een gevarieerd aanbod. Om verdere verappartementisering en inbreidingsprojecten op de foute plek tegen te gaan, speelt de introductie van nieuwe typologieën een belangrijke rol. Het klassieke wonen moet er proactief vervangen en/of aangevuld worden met sociaal wonen, bescheiden wonen, collectief wonen... Anders (ver) bouwen vormt hier een cruciale factor.

Fotograaf Florian

bouwen in Wingene: een contrast
tussen nieuw en oud

Er zijn heel wat beeldbepalende gebouwen met een zekere erfgoedwaarde in het dorp. Al dan niet beschermd of geïnventariseerd, maar ze bepalen wel het gezicht van het dorp. Ze hebben een belangrijk effect op hoe het dorp eruit ziet en hoe het ervaren wordt. Het hoeft niet altijd over de grote architectuur te gaan, maar een ensemble met al zijn kleine details en eenvoud heeft wel een heel belangrijk effect op de beeldwaarde van het dorp. Wat als die verdwijnen? Wat willen we daarvoor in de plaats? En hoe schrijven die nieuwe gebouwen zich in in de bestaande context?

In Wingene wisselen die gevels zich af met meer moderne architectuur. Crepi naast baksteen, het is Wingene niet vreemd. De opschaling is niet zozeer het probleem, wel het veranderende straatbeeld.

Dorpse architectuur hoeft helemaal niet saai of oubollig te zijn. Er bestaan heel wat goede voorbeelden van hedendaagse architectuur die perfect aansluiting vinden bij het bestaande dorpse weefsel waarin ze zich schuiven. Ze proberen de taal van het dorp te spreken, in hun vormtaal en hun materialiteit en schrijven zo verder aan het verhaal van het dorp. Het goed lezen van de dorpse taal (ritmering, schaal, detaillering, compositie...) en daarmee als ontwerper aan de slag gaan is een manier om het dorp te versterken. Door te werken met streekeigen materialen, baksteenarchitectuur en een schaal die aansluit bij het bestaande weefsel, bouwen nieuwe projecten mee aan de beeldkwaliteit van het dorp. Zo kan bijvoorbeeld de ritmiek van de gevel met in- en uitsprongen ontmoetingen stimuleren en geborgenheid bieden. We verwijzen naar de toolbox Dorpse Architectuur (Ar-Tur i.s.m. KU Leuven 2021) voor wie hiermee aan de slag wil.

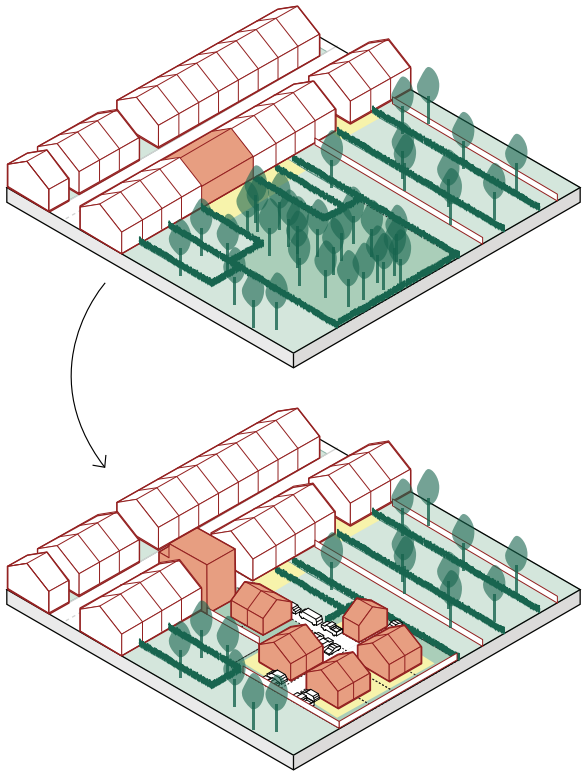
Inbreidingsprojecten in Wingene vandaag

Wie verder dan die eerste gevels en materialiteit kijkt, ziet ook hier en daar een inbreidingsproject. Smalle straatjes leiden naar kleine woningen in tweede orde. De publieke ruimte van deze inbreidingsprojecten is louter utilitair: ze dient om de woningen te bereiken en als parking. Er is weinig tot geen groen te bespeuren. Hoe kunnen we de kwaliteit van inbreidingen omhoog krijgen? Is er wel voldoende ruimte om ze juist ingepast te krijgen? En zorgen ze wel voor de juiste woningtypologie?

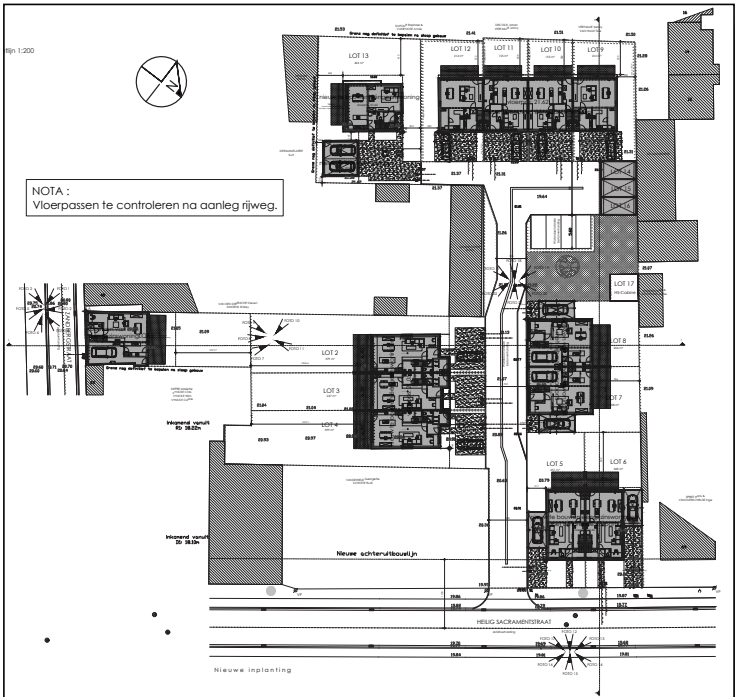
Aan de straatkant wordt een dorpse gevel vervangen door nieuwe rijwoningen of een groter volume met meergezinswoningen. In de achtertuin worden vaak een aantal percelen samen opgekocht om het ontwikkelingspotentieel te verhogen. In die achtertuin gaan ontwikkelaars op zoek naar het maximum aantal grondgebonden woningen die in die grillige ruimte passen.

Het resultaat is een woonontwikkeling met weinig vernieuwende woningtypologieën. In het centrum van Wingene vinden we immers vandaag al heel wat grondgebonden woningen van dit type. De private tuintjes worden gereduceerd tot het minimum.

De wegenis wordt vervolgens overgedragen naar het gemeentelijk openbaar domein. Wegens de hoge parkeernorm wordt die ruimte ingenomen door de wagen. De fietsenstallingen worden vaak in de marge geplaatst, waardoor de bewoners intuïtief de wagen zullen kiezen.

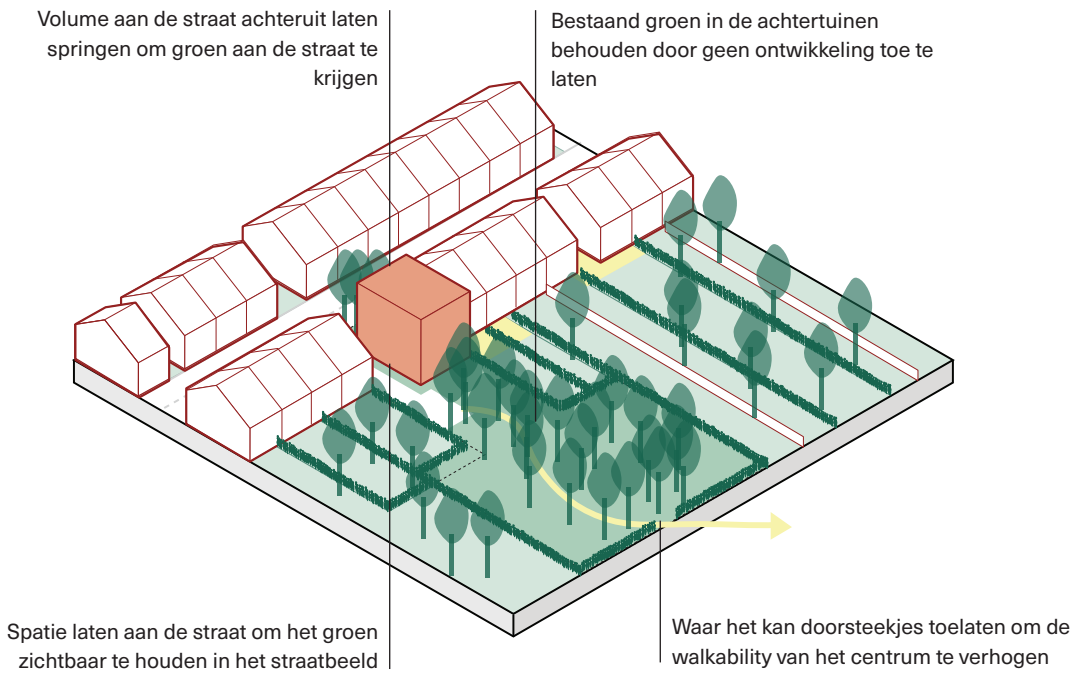
Onderstaande foto's tonen een aantal inbreidingen die in het afgelopen decennium zijn gerealiseerd. Wat meteen opvalt is de versteende buitenruimte. De voordeur komt meteen uit op een parkeervlak. De vraag is niet alleen hoe dit soort ontwikkelingen kwalitatief kunnen worden ingepast, maar ook of dat zelfs wel mogelijk is?

Inbreidingsprojecten in Wingene morgen

Strategie A (Centrum Wingene): geen inbreidingen in tweede orde meer toelaten

Een van de strategieën om een kwaliteitsverhoging te krijgen is om het bouwen in tweede orde niet meer toe te laten. We merken dat de afmetingen van de achtertuin te krap zijn om kwalitatief in te kunnen breiden. Daardoor wordt de open ruimte gereduceerd tot louter het utilitaire. De gemeente zou de houding kunnen aannemen om dat soort tweede orde ontwikkelingen niet meer toe te laten. Ze voegen uiteindelijk weinig toe aan het centrum. Dat laat toe om de groene binnenharten van de bouwblokken te behouden. De keuze om geen tweede orde ontwikkeling toe te laten is niet gemakkelijk en hangt natuurlijk af van de locatie en de afmetingen van de percelen.

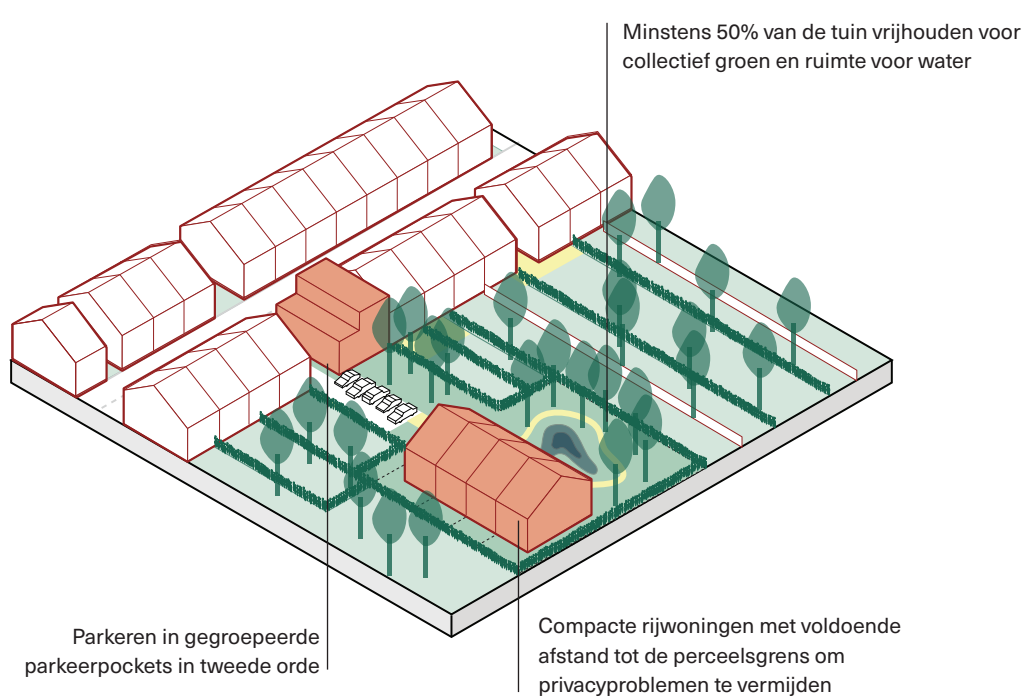

Daarnaast moet er voldoende aandacht worden besteed aan het volume in eerste orde. We willen dat het aansluit bij het bestaande straatbeeld, zowel in volumetrie als materiaalengebruik. Zoals de referentieprojecten tonen, kan het fijn zijn om hier en daar de gevel te laten terugspringen om zo plekjes op mensenschaal te creëren. Dat geeft niet alleen meer ademruimte aan de bewoners, maar ook aan de straat.

1. Sociale woningen, Westkerke, Ampe Trybou
2. Woonontwikkeling, Westmalle, AlDarchitecten
3. Woonontwikkeling Slachthuis, Westkerke, Ampe Trybou
4. Woonproject Hogeweg, Sint-Amandsberg, Bart Dehaene
5. Inbreiding Den Indruk, Brugge, Cameleon Architects

Strategie B: beperkt grondgebonden inbreiden met collectief groen

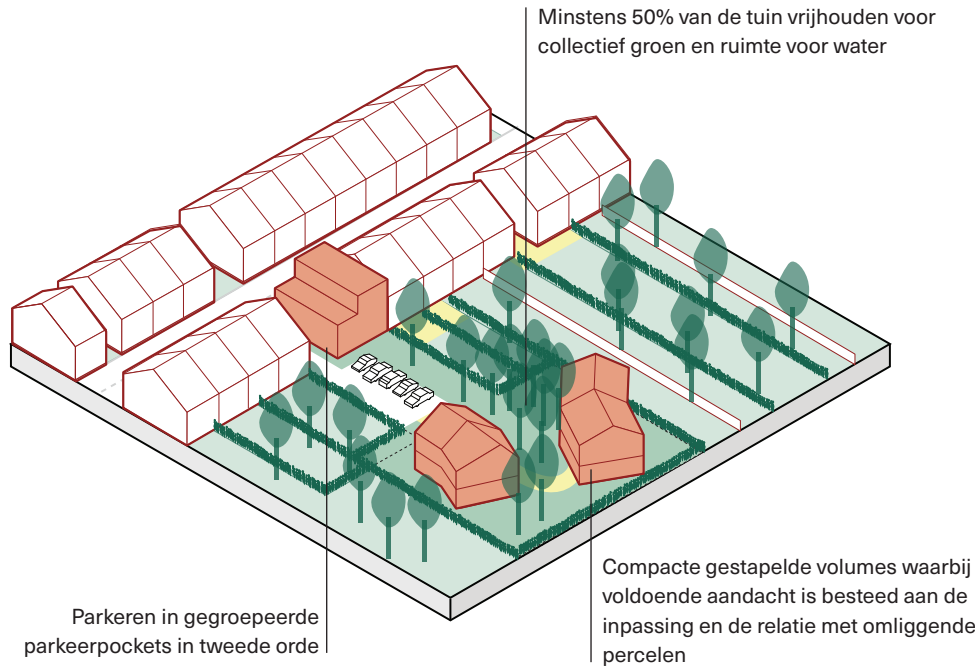
Een andere strategie is om inbreidingen nog wel toe te laten, maar beperkt. Daarbij zou een vuistregel kunnen worden bedacht voor het vrijwaren van het groen (bijvoorbeeld: 50 procent van het perceel wordt voorbehouden voor collectief toegankelijk groen, er wordt ruimte voorzien voor waterinfiltratie en buffering) en bestaande bomen blijven best zoveel mogelijk behouden. De parkings worden best ook gegroepeerd voorzien en zo dicht mogelijk bij de inrit zodat de rest van het perceel autovrij blijft.

Strategie C: gestapeld inbreiden met collectief groen

Als de afmetingen van het perceel het toelaten, kan er ook worden gekozen voor gestapeld inbreiden. Ook hier willen we voldoende aandacht besteden aan het niet-bebouwde deel van het ontwerp. De open groenruimte rond de gebouwen bepaalt immers mee de kwaliteit van het project. Hier gelden dezelfde principes: behoud van bestaande bomen, ruimte voor water en gegroepeerde parkings.

- 1. Woonontwikkeling Steenakker, Gent, BOB361
- 2. cohousing Jean, Sint-Amandsberg, ECTV
- 3. Woonontwikkeling Goldsmith Street, Norwich, Mihail Riches

Fietsinclusief bouwen

In woonontwikkelingen zien we ook de kans om een duurzamere mobiliteit uit te lokken. Dat de wagen volledig zou verdwijnen uit het straatbeeld is niet waar we van uitgaan. Automobilititeit is zeker in West-Vlaanderen deel van de mix voor de komende jaren. Maar voor die verplaatsingen waar het niet nodig is, is de fiets wel een uitstekend alternatief. We vragen ons daarom af hoe we fietsinclusief kunnen ontwikkelen. Compacter bouwen hoeft niet te betekenen dat we moeten inboeten aan het comfort van een grondgebonden woning. Bouwaanvragen moeten dus gescreend worden op fietsvriendelijkheid. De plaatsing van de fietsenstallingen speelt een grote rol in de modal shift. Als die goed ontworpen zijn, ga je de bewoners immers sneller op de fiets krijgen. Fietsenstallingen in de parkeerkelder waarbij de fietser de autohelling op moet, zijn niet meer van deze tijd. We sturen er ook op aan dat de meergezinswoningen zo ontworpen zijn dat de bewoner eerst de fiets tegen komt en dan pas de wagen. En tenslotte moet er ook voldoende aandacht uitgaan naar de afmetingen van de gangen, liften en toegangen zodat je als fietser ook vlot boodschappen kan doen.

Op zoek naar collectieve kwaliteit

Zoals in de inleiding al werd aangehaald, kampt Wingene met vergrijzing een een stijging van de éénpersoonshuishoudens. Om beter te beantwoorden aan die woonnoden, willen we individuele woonwensen intelligent koppelen aan collectieve, maatschappelijke doelstellingen. Door samen te wonen of ruimtes te delen, kunnen er namelijk winsten - sociaal, financieel, maar ook ecologisch en ruimtelijk - worden geboekt. Hoewel alternatieve geprofessionaliseerde wooninitiatieven (CLT's, bouwgroepen, coöperatieven,...) nog ver weg lijken in Wingene, kunnen we er wel al op toekijken of architecten en/of projectontwikkelaars collectieve ruimtes toevoegen in woonprojecten: verblijfskwaliteit in de collectieve tuin, de circulatieruimtes meer ontwerpen als ontmoetingsruimtes, een gedeelde keuken,...

Klimaatbestendigheid in projecten

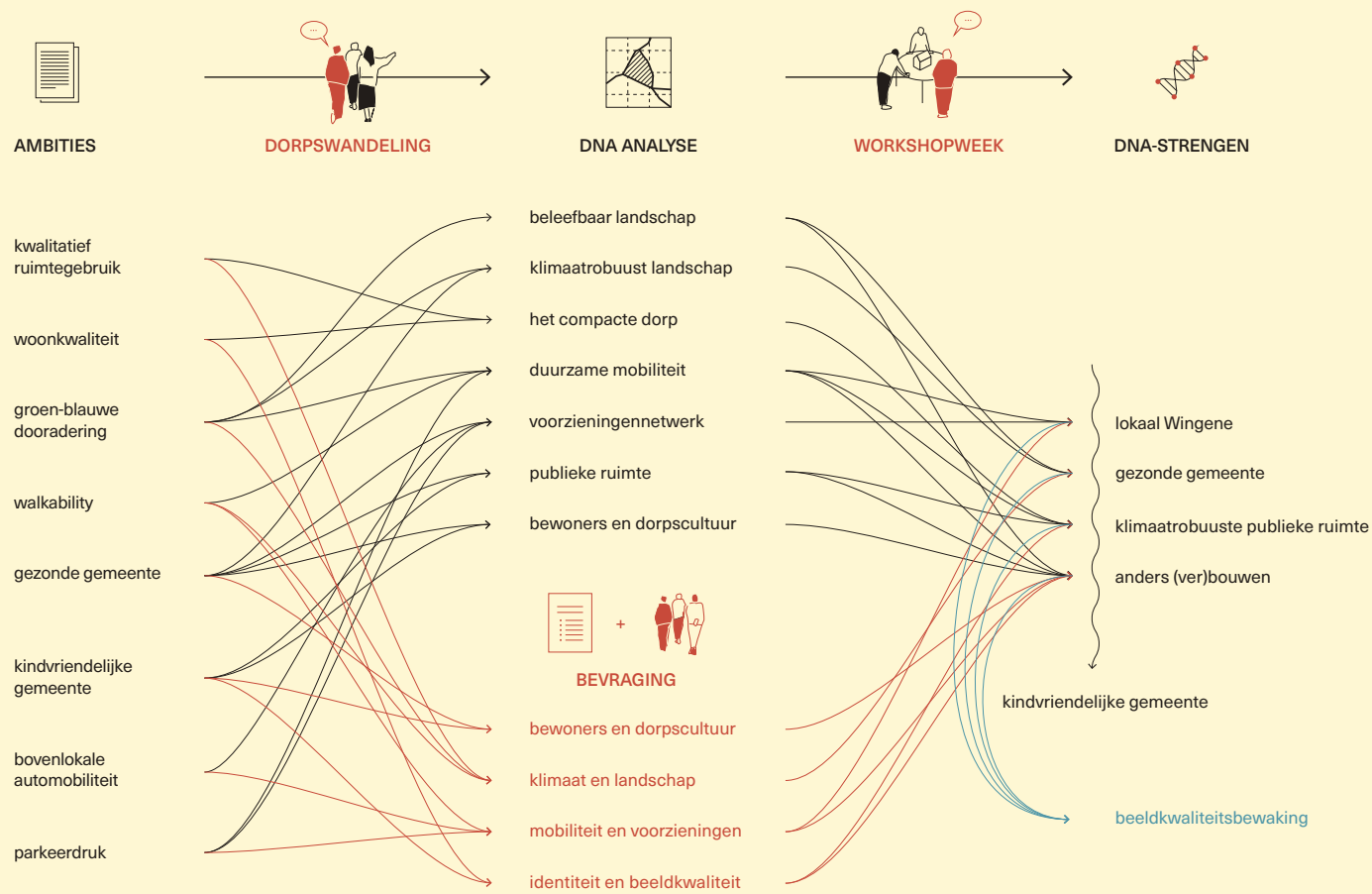
Wie in Wingene bouwt, bouwt automatisch ook aan het landschap. We zetten maximaal in op groen, ontharding en het behouden (of planten) van hoogstambomen. Groen werkt als een klimaatregulator: waterverdamping, verkoeling, biodiversiteit, luchtkwaliteit,... Om dat te realiseren, is er ook een goed (regen)waterbeheer nodig. Naast het herbruiken van regenwater, willen we ook inzetten op het vertraagd afvoeren en waar mogelijk regenwaterinfiltratie. In het ideale scenario wordt die ambitie waargemaakt in wadi's met een belevingskwaliteit.

- 1. Collectieve fietsenstalling, Rodebroek, Ronse, Volt Architecten
- 2. Cohousing Vinderhoute, Lovendegem, Stramien
- 3. Cohousing Deurne, polygoon architectuur
- 4. Wadi Bruinleeuwstraat, Dalfsen (NL)

DNA VAN
WINGENE

4

beeldkwaliteitsbewaking

4.1 ____ beeldkwaliteitsbewaking

nieuw Wingene?

Van visie ...

Alles begint bij een visie. Dit Masterplan geeft de richting aan waarin Wingene wil evolueren. Als wensbeeld voor de evolutie van het dorp geeft het een sterk signaal: wat we de komende jaren ondernemen, zal in het teken staan van de realisatie van dit wensbeeld. En ook van wat anderen in Wingene ondernemen, verwachten we dat het in lijn ligt met dit Masterplan.

In de vorige delen werden heel wat principes beschreven voor een kwaliteitsvolle ontwikkeling van Wingene. Een aantal van deze principes zal vooral sturend zijn voor ingrepen die de gemeente zelf plant, maar er zijn er ook heel wat die voor private ontwikkelingen in het dorp relevant zullen zijn:

- a. Zacht netwerk van ‘dorpse ommetjes’
- b. Dorpskern afgestemd op levenslang wonen
- c. Fiets krijgt de voorkeur boven auto
- d. Behoud van waardevol groen
- e. Ontbrekende groen-blauwe verbindingen oplossen
- f. Respect voor beeldbepalende gebouwen in de dorpskern
- g. Inbreiding kan alleen bij uitzondering, en laat voldoende open ruimte over, parkeren gebeurt geclusterd langs de straatkant

Het Masterplan is een gedeeltelijke visie op de ontwikkeling van Wingene, maar biedt nog niet op alle vragen antwoord. Waar kan nog verder gebouwd en verdicht worden, en waar niet? Welke visie is er voor de dorpswijken, voor het buitengebied? De komende jaren werkt de gemeente Wingene verder aan visie-initiatieven die ook op die vragen antwoorden.

... naar praktijk

Om van het wensbeeld van dit Masterplan werkelijkheid te maken, is een transitie nodig richting een ontwikkelingscultuur waarin kwaliteit centraal staat. De gemeente Wingene geeft in die transitie het goede voorbeeld: eigen projecten en ingrepen in het openbaar domein zijn een ideale gelegenheid om de principes van dit Masterplan in de praktijk te brengen. Maar daarnaast is het ook voor een groot deel privaat initiatief dat bepaalt hoe de gemeente de komende jaren zal evolueren. Hoe stuur je ook daar aan op kwaliteit?

Al snel wordt naar verordenende instrumenten gegrepen, of naar een strenger vergunningenbeleid. Hoewel een goede verordening een groot verschil kan maken, blijkt maar al te vaak dat een begrip als “kwaliteit” niet zomaar in voorschriften te vatten valt. Om aan kwaliteit te werken zijn een sterke communicatie, een dialoogcultuur en overleg minstens even belangrijk als een goed regelgevend kader.

In dit onderdeel doen we alvast een aantal voorstellen

van instrumenten waarmee de gemeente Wingene de regie stevig in handen kan nemen. Het gaat deels om instrumenten die de gemeente kan gebruiken om verder het goede voorbeeld te geven, deels om manieren om private ontwikkeling te begeleiden naar een hoger kwaliteitsniveau:

- 1. Het goede voorbeeld – Wingene zelf aan zet
- 2. Dialoog rond kwaliteit – Wingene stuurt private ontwikkeling aan

1. Het goede voorbeeld

Een eerste stap is om zelf kwaliteitsvol openbaar domein te creëren (1). Net zoals iemand in een proper huis sneller zijn schoenen uittrekt, zorgt een aantrekkelijk openbaar domein er ook voor dat automatisch meer aandacht besteed wordt aan de beeldkwaliteit van projecten errond. Kwaliteit trekt kwaliteit aan.

Om de samenhang in dat openbaar domein te bewaken, kan een Integraal Plan voor het Openbaar Domein (IPOD) of gelijkaardig richtlijnenkader voor het openbaar domein nuttig zijn. In dit soort kader wordt een huisstijl opgesteld voor het openbaar domein (infrastructuur, meubilair, groenelementen, ...), wat voor een grotere herkenbaarheid zorgt.

> Sterk voorbeeld: Toetsingskader Publieke Ruimte Boechout (2021)

Ten slotte kan de gemeente ook op een meer ingrijpende manier aan actief beleid doen, door via een verwervingsbeleid aan een sterkere grondpositie (2) te werken, en zelf beeldbepalende projecten te realiseren.

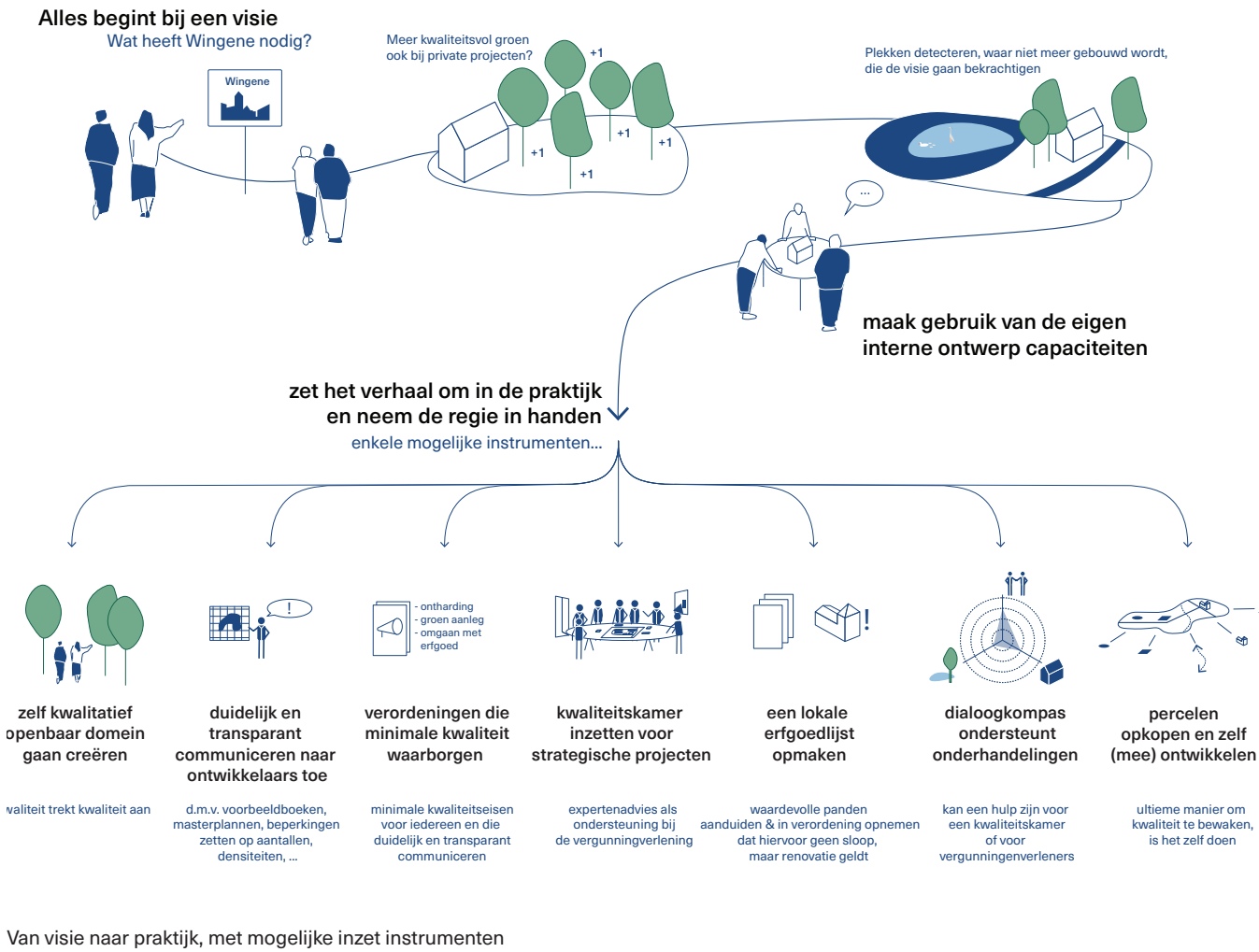
2. Dialoog rond kwaliteit

2.1 Verordenende instrumenten

Verordenende instrumenten vormen de ruggengraat van het vergunningenbeleid. Met een goede verordening (3) kunnen veel van de principes van dit Masterplan in voorschriften vertaald worden. De waarde van dit instrument is dat een zekere minimumkwaliteit gewaarborgd wordt. De verordening is van toepassing over het hele grondgebied van de gemeente, en geldt voor alle bouwaanvragen. Omdat het om regelgeving gaat, laat ze weinig marge voor een case-per-case-beoordeling. Daarom raden we aan om in de verordening enkel die zaken vast te leggen die nodig zijn om de minimumkwaliteit te garanderen, en niet te veel in detail te treden. Zo vormt ze een stevige basis waarop steeds teruggevallen kan worden. Het streven naar een hogere kwaliteit zien we eerder als iets voor onderhandelingsinstrumenten.

> Sterk voorbeeld: Bouwcode Mortsel (2018)

> Sterk voorbeeld: Bouwcode Oostrozebeke (2023)

Omdat het behoud van het karakter en de beeldkwaliteit van het dorp één van de krachtlijnen van dit Masterplan is, raden we ook aan om een **lokale erfgoedlijst** (4) op te (laten) stellen, en deze te verankeren via de verordening. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan voorschriften die hogere eisen stellen aan gebouwen die op deze erfgoedlijst voorkomen. Daarnaast - en misschien wel belangrijker - kunnen eisen gesteld worden aan de manier waarop nieuwe ontwikkelingen zich (harmonieus) verhouden tot dit erfgoed.

2.2 Onderhandelingsinstrumenten

Om private ontwikkelingen naar een hoger kwaliteitsniveau te begeleiden, is in de eerste plaats **duidelijke communicatie** (5) rond wat de gemeente Wingene als “kwaliteit” ziet, essentieel. De principes van dit Masterplan zijn daar al een eerste aanzet toe, maar kunnen nog verder uitgebreid en geconcretiseerd worden in (niet-bindende) documenten vanuit de gemeente, die bv. goedgekeurd worden als BGO. Daarnaast omvat communicatie ook het delen van inspirerende voorbeelden: kwaliteit trekt kwaliteit aan, en geslaagde projecten worden dan ook best extra in de verf gezet.

Om een stap verder te gaan, kan een **dialogiekompas** (6) opgemaakt worden. Een dialogiekompas is een niet-bindend document dat gebruikt wordt bij de vergunningverlening. Het expliciteert de stappen die ook tijdens het proces van vergunningsbeoordeling doorlopen worden: past het project op de plek waar het wordt voorgesteld? Hoe verhoudt het zich tot de omgeving? Hoe kwaliteitsvol is het project zelf? en zo voort. Zo schept het duidelijkheid rond de criteria aan de hand waarvan de gemeente Wingene een vergunningsaanvraag zal beoordelen, wat ertoe leidt dat aanvragen zich op voorhand al (kunnen) conformeren aan die criteria.

Zoals de naam al aangeeft, is het dialoogkompas een instrument dat ook de dialoog rond kwaliteit structureert. Door samen met een private initiatiefnemer rond te tafel te zitten, en samen het dialoogkompas te doorlopen, wordt meteen duidelijk op welke punten een project nog tekortschiet. Dit is een veel directere vorm van kwaliteitsbewaking dan het heen-en-weer van een klassiek vergunningsproces.

> Sterk voorbeeld: Dialoogkompas Getestreek (2021)

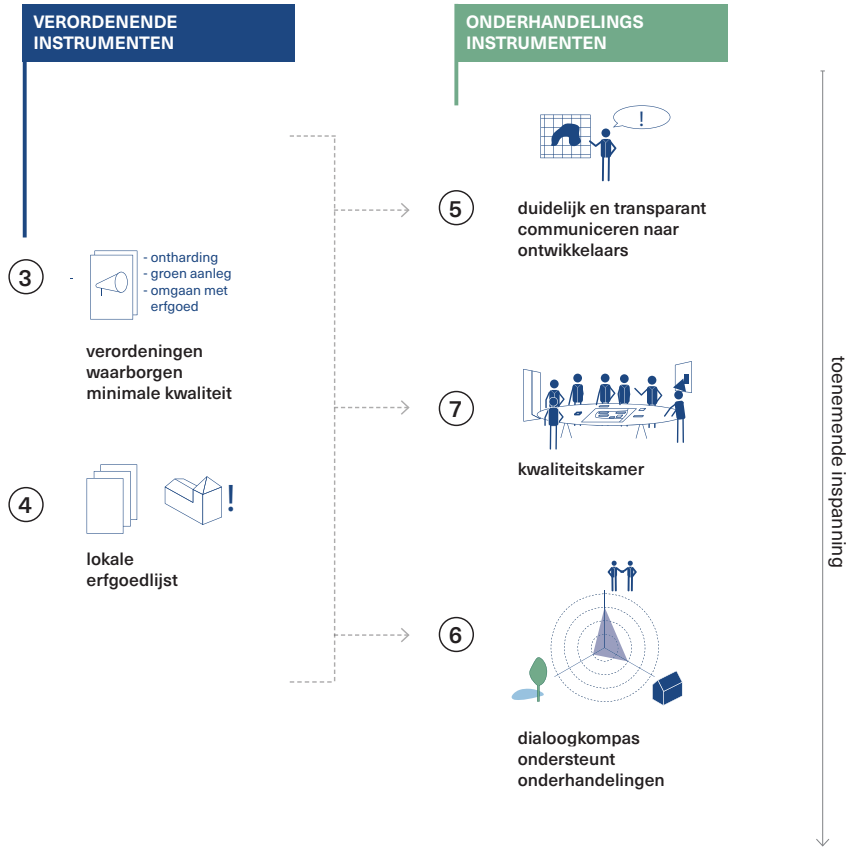
Wanneer het toch op het beoordelen van vergunningsaanvragen aankomt, raden we ook aan om de ondersteuning van een **kwaliteitskamer** (7) te zoeken voor beeldbepalende projecten. In de dagelijkse werking van de dienst Omgeving ontbreekt vaak de tijd of de specialisatie om echt in te gaan op de kwaliteit van dit soort projecten: een kwaliteitskamer, samengesteld uit experts met diverse achtergronden, kan daar een antwoord op bieden.

Gezien de schaal van Wingene biedt een intergemeentelijke kwaliteitskamer meer voordelen dan een gemeentelijke - in een kleine gemeente zijn er nu eenmaal niet zo veel projecten die voor de kwaliteitskamer komen. Vandaag bestaat dit soort intergemeentelijke kwaliteitskamer niet. Op provinciaal niveau is er de kwaliteitskamer van Winvorm, maar die beperkt zich tot publieke projecten. Er wordt dan ook best op provinciaal niveau gepleit voor de oprichting van een kwaliteitskamer voor private projecten.

Wingene zelf aan zet

Wingene stuurt private ontwikkeling aan

Instrumenten per strategie, met indicatie van vereiste inspanning voor elk instrument

DNA VAN
WINGENE

AMBITIES

DORPSWANDELING

DNA ANALYSE

WORKSHOPWEEK

DNA-STRENGEN

kwalitatief
ruimtegebruik

woonkwaliteit

groen-blauwe
dooradering

walkability

gezonde gemeente

kindvriendelijke
gemeente

bovenlokale
automobiliteit

parkeerdruk

beleefbaar landschap

klimaatrobuust landschap

het compacte dorp

duurzame mobiliteit

voorzieningennetwerk

publieke ruimte

bewoners en dorpscultuur

BEVRAGING

bewoners en dorpscultuur

klimaat en landschap

mobiliteit en voorzieningen

identiteit en beeldkwaliteit

lokaal Wingene

gezonde gemeente

klimaatrobuuste publieke ruimte

anders (ver)bouwen

kindvriendelijke gemeente

beeldkwaliteitsbewaking

5

Wingene straks

5.1 ____ wat nu?

5.1 wat nu?

De gemeente Wingene bleef niet bij de pakken zitten. Kort na de ontwerpweek ging ze met het masterplan aan de slag en werd bekeken welke acties hieraan gekoppeld kunnen worden. De mogelijke acties werden ingedeeld in een aantal categorieën en tijdens een eerste oefening in de tijd geprojecteerd. De voorgestelde hiërarchie in het schema hiernaast is een eerste aanzet om concrete keuzes te maken.

1. BELEID

De DNA-masterplanstudie brengt een aantal beleidsopgaves naar voor waar de gemeente zelf het voortouw in kan nemen.

- Het masterplan goedkeuren door Collegebestuur en Gemeenteraad om een betrouwbaar werkkader te zijn over de bestuursperiodes heen (bijvoorbeeld als beleidsmatig gewenste ontwikkeling).
- Mogelijke instrumenten voor kwalitatieve ontwikkeling binnen Wingene benoemen en hanteren (bijvoorbeeld onderhandelingsstedenbouw, een kwaliteitskamer, verordeningen,...)
- Een 'erfgoedlijst' (aanduiden waardevolle panden) opmaken om waardevolle dorpsgebouwen te beschermen en vrijwaren ingrijpende aanpassingen.
- Een richtlijn beeldkwaliteit opmaken voor bouwen in het dorp en de aanleg van openbare ruimte. Deze kan eventueel zelfs in een verordening vertaald worden.

2. DEELPROJECTEN

Het masterplan definieert ook een aantal deelprojecten. Elk deelproject bevat concrete acties die naar gelang hun financiële en praktische haalbaarheid op korte, middellange, lange of heel lange termijn worden ingepland. Sommige acties vragen weinig tot geen werk, maar leveren toch een belangrijk resultaat. Andere acties verlangen meer inspanning en/of afstemming met verschillende partners en eisen dus meer tijd.

3. REGIE VAN EXTERNE PROJECTEN

Ook bij private projecten waar de gemeente niet rechtstreeks bij betrokken is, heeft ze een belangrijke stimulerende en ondersteunende rol te vervullen. Het positief aansturen en bewaken van bepaalde kwaliteiten zijn betekenisvolle onderliggende processen die de gemeente met zorg moet begeleiden.

Sturen en strategisch mee- en nadenken, is een rol die de gemeente kan en moet opnemen. Via eigen concrete projecten, maar ook in het begeleiden van processen waarbij ze als adviserende overheid betrokken is. Dat kan op verschillende manieren en met verschillende instrumenten. Door in te zetten op onderhandelingsstedenbouw kan de gemeente beleid voeren dat de ruimtelijke kwaliteit van de dorpskern ten goede komt. Ook het beoordelen van bouwvoorvragen en de nodige aandacht voor handhaving van het beleid zijn instrumenten die de gemeente kunnen helpen bij het vervullen van die stimulerende en ondersteunende rol.

Tijdens de workshop Dorpsarchitectuur tijdens de workshopweek nam de gemeente al het initiatief om verschillende eigenaren en andere actoren die een project op stapel hebben uit te nodigen voor een gesprek over de kwaliteitsverwachtingen, de meerwaarden voor het dorp en de visie op dorpskernversterking. Deze actieve regierol is een blijvende opgave voor de gemeente.

Bovendien spelen heel wat Vlaamse gemeenten met gelijkaardige uitdagingen. Binnen het discours van de dorpsse stedenbouw werden al een aantal beproefde methodes ontwikkeld om gemeentes te helpen in die regierol van externe projecten. We denken aan het dialoogkompas voor de Getestreek, de bouwcode in Sint-Niklaas, beeldkwaliteitsplannen voor o.a. Ieper en Torhout, of het oprichten van een kwaliteitskamer als groep van lokale experts.

In het schema hiernaast zitten dus ook heel wat projecten niet vervat. Deze zijn niet opgenomen in de tabel, omdat ze op vraag van externe actoren op de tafel komen. Daarnaast zijn er ook doorlopende processen die continu aandacht vragen, over de andere trajecten heen, zowel publieke als private. We hebben het dan over aandacht voor groen en water, ontharding, onbebouwde plekken met zicht op open landschap bewaken, compact bouwen, de beeldkwaliteit bewaken, mobiliteitseducatie aanbieden...

